

EKONOMİK RAPOR

2 0 1 0

ANTALYA TİCARET BORSASI

Cumhuriyet Caddesi Borsa İşhanı Kat 2

P.K. 101 07040 Antalya /TÜRKİYE

Tel: 0 242 244 26 70, 241 11 25, 241 28 28

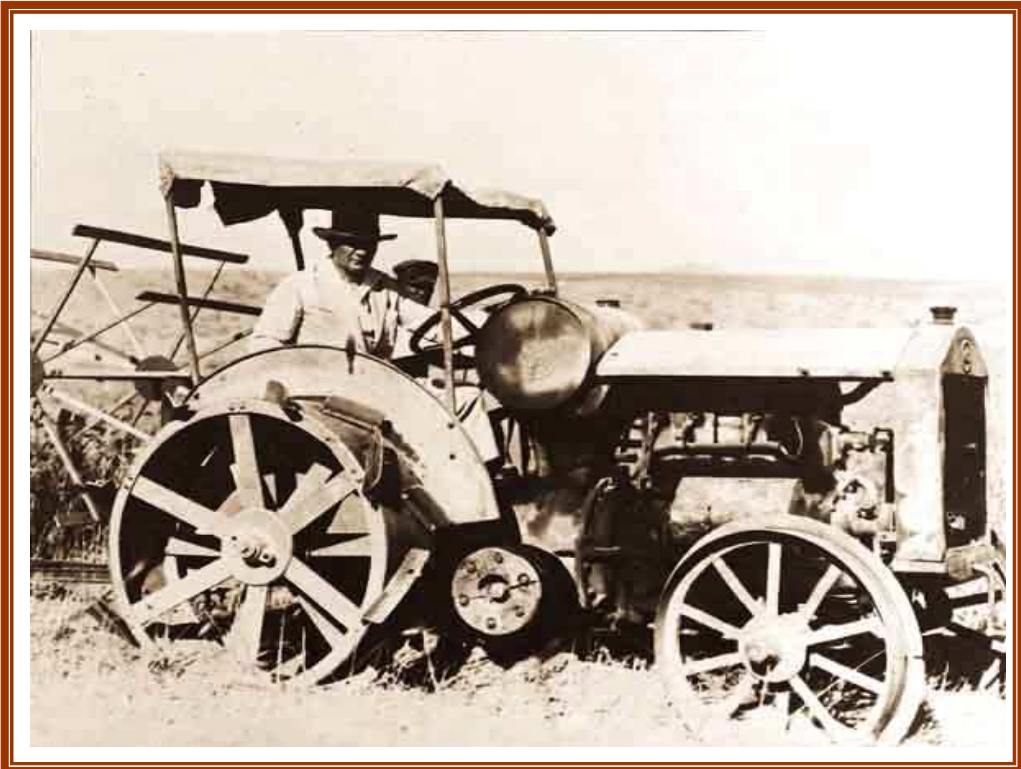
Faks: 0 242 241 11 58

<http://www.antalyaborsa.org.tr> antalyatb@tobb.org.tr

**TÜCCAR, MİLLETİN EMEĞİNİ VE ÜRETİMİNİ KIYMETLENDİRMEK İÇİN
ELİNE VE ZEKÂSINA, EMNİYET EDİLEN VE
BU EMNİYETE LİYÂKAT GÖSTERMESİ GEREKEN ADAMDIR.**

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Sunuş

Ticaret borsalarının ve odaların yıllık ekonomik rapor hazırlama işlevleri, tüm kesimler için ekonomik büyüklüklere ve gidişata farklı pencerelerden bakma olanaklarını elde etmeleri bakımından ciddi faydalar sağladığı gibi kurumların küresel, ulusal ve yerel ekonomik eğilimleri tanımlanmış bir bütünlükle ele almalarını da mümkün kılmaktadır.

Antalya Ticaret Borsası yönetimi olarak 2010 yılı faaliyetlerimiz; geçmiş faaliyet döneminden gelenler, bu yıla ilişkin olanlar ve gelecek faaliyet dönemine hazırlık mahiyetinde olanlardan teşekkül etmiştir.

Gelişmiş küresel ekonominin ve toplumun son üç yıldır içinde bulunduğu zorlu koşullar dikkate alındığında, ülkemiz bu zorlu koşullardan ve kendi iç dinamiklerindeki zorluklardan dolayı büyümede ve işsizlikte ciddi sorunlarla karşılaşmıştır. 2009 yılında ekonomimizin 1/20'si yok olmuştur. İşsizlik, Cumhuriyet Tarihi rekorlarını kırmıştır. Tüm bu sorunlara rağmen 2010 yılı pozitif büyümeyle geçirilmiş ama bu büyümeyle uyumlu bir istihdam yaratılamamıştır.

Antalya Ticaret Borsası olarak 2010 yılını, genel ekonomik düzelmelerin ortalama üç kat üzerinde bir gelişmeyle tamamlamış bulunmaktayız. Kurumsal Stratejik İş Planımızla uyumlu olarak yürüttüğümüz faaliyetler, bu hızlı büyümede belirleyici rol oynamıştır.

Küresel ekonomik, toplumsal ve siyasal düzenin yeniden tasarlanmaya çalışıldığı bir sırada, hepimize düşen en önemli görev; edilgen, sıradan ve güdülmeye odaklı verilmiş bir rolü oynamak değil; birlikte hareket etme kültürümüzü hatırlayarak fark yaratıcı ve sürdürülebilir stratejilerimizle, projelerimizle, çalışmalarımızla ve tempomuzla aktif, etkin ve belirleyici rolü üstlenebilmektir.

Borsamızın bu yönetim döneminde hazırlamış olduğu Stratejik İş Planına da uygun olan 2010 Yılı Ekonomik Raporu'nun ilgilienlere fayda sağlamasını, birlikte sağlıklı, mutlu ve başarılı yıllar dileğimi sizlerle paylaşmak isterim.

Ali ÇANDIR

Yönetim Kurulu Başkanı

ANTALYA TİCARET BORSASI
YÖNETİM KURULU

Başkan : ALİ ÇANDIR

Başkan Yardımcısı : RECEP ÖZKUL

Başkan Yardımcısı : ERDOĞAN EKİNCİ

Sayman Üye : CÜNEYT DOĞAN

Üye : ATA SÖNMEZ

Üye : MAHMUT R.ALPAĞOT

Üye : HALİL BÜLBÜL

ANTALYA TİCARET BORSASI
MECLİSİ

Başkan : HÜSEYİN CAHİT KAYAN

Başkan Yardımcısı : TEFİL BAŞKAYA

Başkan Yardımcısı : ALİ ÇETİN

Katip Üye : MUSTAFA ERÜST

Üye : ALİ ÇANDIR

Üye : RECEP ÖZKUL

Üye : ERDOĞAN EKİNCİ

Üye : CÜNEYT DOĞAN

Üye : ATA SÖNMEZ

Üye : MAHMUT RUHİ ALPAGOT

Üye : HALİL BÜLBÜL

Üye : YUSUF KARASU

Üye : İLHAMİ KAPLAN

Üye : VELİ KARASU

Üye : SÜLEYMAN ERSAN

Üye : İSMET KEREM

Üye : RAGİP GÖK

Üye : HÜSEYİN SİMAV

Üye : OSMAN YARDIMCI

Üye : ADNAN İNGEÇ

Üye : İBRAHİM YILMAZ

Üye : HERGİN CİVAN

Üye : ABDULLAH İNAN

Üye : MEHMET ÖZMEN

ANTALYA TİCARET BORSASI MESLEK KOMİTELERİ

1. HUBUBAT VE MAMÜLLERİ

Başkan	İBRAHİM SERİN
Başkan Vekili	YUSUF SARICALAR
Üye	YUSUF KARASU
Üye	HÜSEYİN CAHİT KAYAN
Üye	MEHMET ÖZMEN
Üye	MUSTAFA YILDIRIM
Üye	

2. ÇEŞİTLİ MALLAR

Başkan	RAMAZAN ÇETİN
Başkan Vekili	HASAN BERBEROĞLU
Üye	HÜSEYİN GÜLŞEN
Üye	İLHAMİ KAPLAN
Üye	SÜLEYMAN ERSAN
Üye	VELİ KARASU
Üye	MUZAFFER AYDOĞAN

3. TAZE MEYV VE SEBZELER

Başkan	MEHMET GÜVEN
Başkan Vekili	ADEM ÖZAYDIN
Üye	RECEP ÖZKUL
Üye	MUSTAFA ERÜST
Üye	İSMET KEREM
Üye	M.ALİ CAN
Üye	MEHMET YİĞİT

4. BEL. BİR MALA TAH. ED. ÜR. TOP. TİC.

Başkan	CENGİZ TULUBEN
Başkan Vekili	RAGİP GÖK
Üye	HALİL BÜLBÜL
Üye	HÜSEYİN SİMAV
Üye	İRFAN AKBAŞ
Üye	YAŞAR KOCAOĞLU
Üye	ALİ SARI

5. CANLI HAYVAN VE ET TİCARETİ

Başkan	SÜLEYMAN KAÇAROĞLU
Başkan Vekili	ŞADİ BAYRAM
Üye	OSMAN YARDIMCI
Üye	ATA SÖNMEZ
Üye	ADNAN İNGEÇ
Üye	NURİ CENGİZ
Üye	İLHAN AYHAN

6. ÇİÇEKÇİLER

Başkan	TUNCAY ÖZDEN
Başkan Vekili	MEHMET KURBAN
Üye	ALİ ÇANDIR
Üye	İBRAHİM YILMAZ
Üye	TEFİL BAŞKAYA
Üye	MEHMET BULGAN
Üye	ÖMER OSMAN

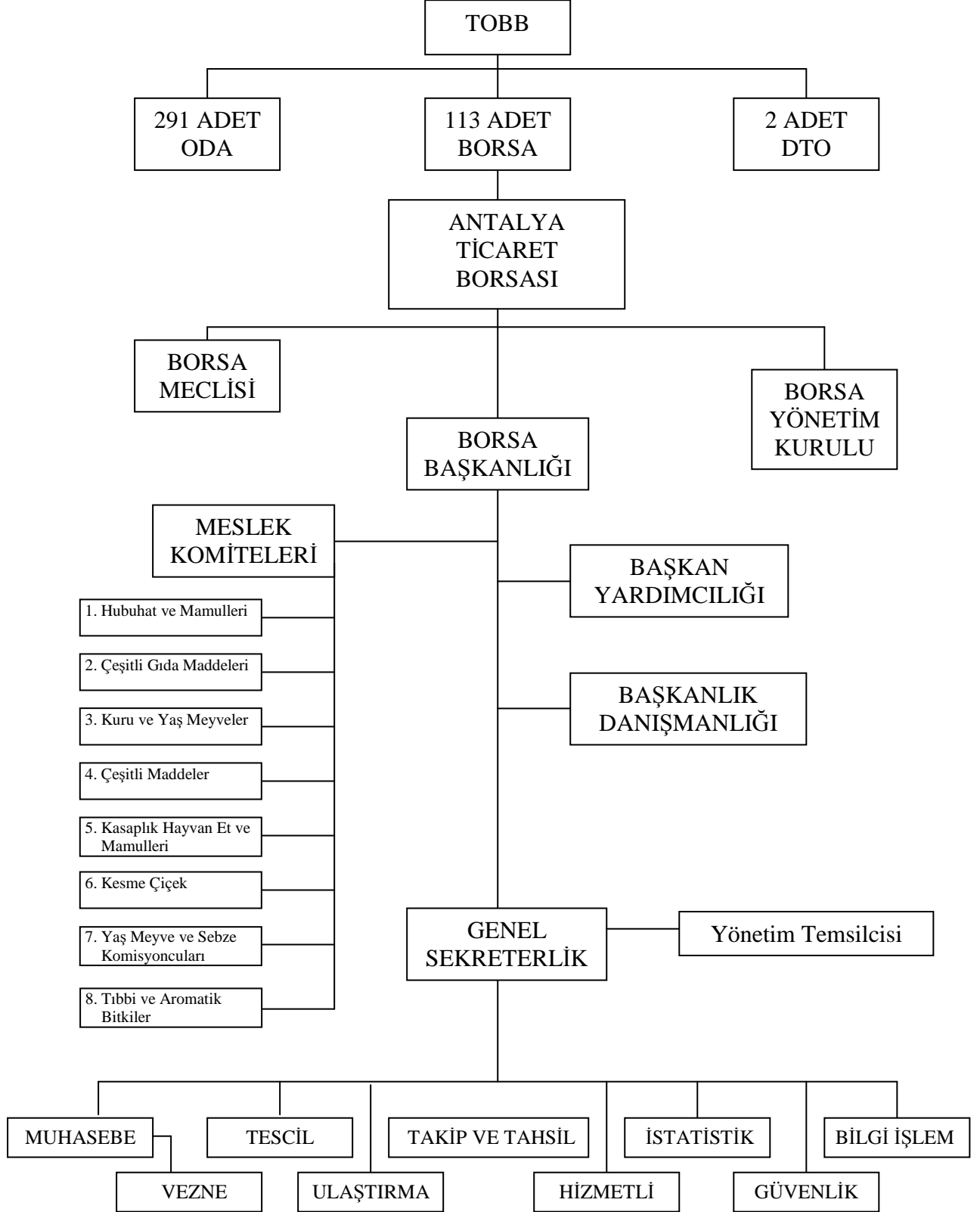
7.BEL. ÜR. SAT. İLE UZM. ARACILAR

Başkan	FATİH EKİNCİ
Başkan Vekili	ALİ DEMİR
Üye	ERDOĞAN EKİNCİ
Üye	CÜNEYT DOĞAN
Üye	ALİ ÇETİN
Üye	FEVZİ ATŞAN
Üye	İBRAHİM GÖK

8. AROMATİK BİT. ÜR. İLE REÇ VE PEKM.

Başkan	ARIF İZMİR
Başkan Vekili	ŞABAN ACAR
Üye	H.ERGİN CİVAN
Üye	MAHMUT RUHİ ALPAGOT
Üye	ABDULLAH İNAN
Üye	SALİH ALP FİDAN
Üye	OSMAN ÖZKAN

ATB YÖNETSEL ÖRGÜTLENME ŞEMASI

İÇİNDEKİLER

Sunuş _____	4
Giriş _____	13
1. Dünya, Türkiye ve Antalya Ekonomilerindeki Gelişmeler _____	14
2. Ekonomik Coğrafya _____	53
2.1. Coğrafi Yapı _____	53
2.2. Topoğrafik Yapı _____	54
2.3. Dağlar, Akarsular, Irmaklar _____	54
2.4. Bitki Örtüsü _____	55
2.5. İklim _____	55
2.6. Demografik Yapı _____	57
3. Tarımsal Yapı ve Ticareti _____	60
3.1. Tarımsal Alanlar ve Kullanım _____	63
3.2. Tarımsal Üretim Değeri ve Ticareti _____	77
4. Tarımsal Üretim _____	83
5. Antalya Ticaret Borsası _____	84
5.1. Kuruluş ve Tarihçe _____	84
5.2. Temsil, İmza Yetkisi ve Ehliyet _____	86
5.3. Borsa Komiseri _____	86
5.4. Gelir Kaynakları _____	86
5.5. Yayın Faaliyetleri _____	87
5.6. Borsa Tescilleri _____	87
5.7. Ticaret Borsaları Kotasyonuna Dahil Maddeler _____	88
(Ana Grup İtibariyle)	
5.8. Borsanın İşlem Hacmi _____	90
5.9. Yönetmelik Proje ve Ar-Ge Faaliyetleri _____	92
5.10. Sosyal ve Kültürel Etkinlikler _____	92
6. 2011 Yılı Hedefleri ve Planları _____	93
Sonuç ve Değerlendirme _____	94

TABLolar LİSTESİ

Tablo-1.1. Dünya-Bölge ve Seçilmiş Ülkelerin Üretimi (% Değişim)_____	15
Tablo-1.2. Küresel Ticaretteki Değişimler (%)_____	16
Tablo-1.3. Küresel Piyasalarda Seçilmiş Bazı Ürünlerin Fiyatları_____	19
Tablo-1.4. Tarım Ürünleri Üretim-Tüketim ve Stok Tahminleri._____	19
Tablo-1.5. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler-I_____	26
Tablo-1.6. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler-II_____	27
Tablo-1.7. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler-III_____	29
Tablo-1.8. Türkiye ve Rakip Ülke Büyüme Karşılaştırmaları _____	30
Tablo-1.9. Çeyrek Dönemler İtibariyle Büyüme Verileri _____	35
Tablo-1.10. Sektörler ve Dönemler İtibariyle Reel GSYİH Büyümesi_____	36
Tablo-1.11. Türk Ekonomisindeki Gelişmeler_____	38
Tablo-1.12. Açıklanmış Son Ekonomik Veriler_____	42
Tablo-1.13. Kapasite Kullanım Oranı_____	45
Tablo-1.14. Seçilmiş Tarımsal Ürünler İçin Ortalama Fiyat ve % Değişimler_____	50
Tablo-2.1. Meteorolojik Değerler ve Sıcaklıklar_____	56
Tablo-2.2. Bazı İlçeler İçin Meteorolojik Değerler ve Sıcaklıklar _____	56
Tablo-2.3. Nüfus ve Yerleşim _____	58
Tablo-3.1. Antalya İli ve İlçeleri Arazi Dağılımı _____	61
Tablo-3.2. Tarımsal İşletme Büyüklükleri ve Arazi Kullanımları_____	62
Tablo-3.3. Üretim Değerlerine Göre Öncelikli Faaliyet Konuları_____	62
Tablo-3.4. Tarım Alanlarının Kullanımı _____	62
Tablo-3.5. İlçelere Göre Sulanan Alanlar _____	63
Tablo-3.6. Tarım Alanlarının Ürün Gruplarına Göre Dağılımı_____	64
Tablo-3.7. Tarım Alanlarının İlçelere ve Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı_____	65
Tablo-3.8. . Örtü Altı Alanların Dağılımı_____	66
Tablo-3.9. Antalya Örtüaltı Üretimi _____	66
Tablo-3.10. İlçeler İtibariyle Örtü Altı Alanlar ve Üretimler_____	67
Tablo-3.11. Tarım Sektörü ve GSYİH Gelişmeleri _____	77
Tablo-3.12. Antalya Dış Ticaret _____	81

Tablo-3.13. Antalya İhracatı	82
Tablo-5.1. Ana Gruplar İtibariyle Üye Sayıları	85
Tablo-5.2. ATB Kapsamındaki Maddeleri Gösterir Kotasyon Cetveli	89
Tablo-5.3. ATB Tescil ve İşlem Hacmi Cetveli	90

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1.1. Şekil-1.1. Toplulaştırılmış Büyüme Oranları (%)	15
Şekil-1.2. Dünya Ticareti ve Sanayi Üretimi Arasındaki Değişimler	17
Şekil-1.3. Dünya Sanayi Üretimi ve Ticaretindeki Değişimlerin Endeksleri	18
Şekil-1.4. Hammadde ve Mal Fiyatlarıyla İlgili CRB Endeksi	20
Şekil-1.5. GSYİH % si Olarak Cari İşlemler Dengesi	21
Şekil-1.6. Cari Dengenin GSYİH'ya Oranı	21
Şekil-1.7. Kredi Büyümesi ve Cari Açık	22
Şekil-1.8. Cari Açığın Finansman Kaynakları	22
Şekil-1.9. İhracat ve İthalatın GSYİH İçindeki % Payları	23
Şekil-1.10. Kamu Borcu / GSYİH (%)	24
Şekil-1.11. Uzun Dönemli Kamu Borçlanma Senetlerinin Getirileri	25
Şekil-1.12. Türkiye'de İşgücü ve Demografik Eğilimler	31
Şekil-1.13. Moody'nin Derecelendirme Sistemi ve Türkiye'nin Konumu	31
Şekil-1.14. Küresel Krizle Türkiye'nin Uyumluluğu	32
Şekil-1.15. Türkiye'nin Krizleri	33
Şekil-1.16. Seçilmiş OECD Ülkelerinde Gecelik Faizler	34
Şekil-1.17. İthalat Miktar Endeksleri –I-	37
Şekil-1.18. İthalat Miktar Endeksleri –II-	38
Şekil-1.19. GSYİH Gelişmeleri	40
Şekil-1.20. Ana Faaliyetler İtibariyle GSYİH Büyümesi	41
Şekil-1.21. Reel GSYİH ve Reel Tarım Sektörü Büyüme İlişkisi	46
Şekil-1.22. Dönemsel Tarım Sektöründe Reel Büyüme Eğilimleri	49
Şekil-3.1. Antalya İli Genel Arazi Dağılımı	60
Şekil-3.2. Antalya Dış Ticareti	78
Şekil-3.3. Antalya Dış Ticaret Performansı	79
Şekil-3.4. Antalya- Türkiye Tarım İhracat Büyüme Performansı	80

Giriş

2010 yılının ekonomik profilini; küresel, ulusal ve Antalya boyutlarıyla doğru biçimde irdeleyebilmek için salt bu yıla ait değil, 2008-2010 dönemine ait gerçekleştirmeleri değerlendirmekte fayda bulunmaktadır. Zira bu dönem, hem ülkemiz açısından hem de küresel ekonomi açısından ciddi daralmaların ve genişlemelerin yaşandığı bir dönem olmuştur.

2002 yılında başlayan krizden çıkış ve büyümeye geçiş dönemi, içeride Anayasa değişiklikleri ve Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı ile dışarıda küresel ekonomik iklimin son derece elverişliliği sayesinde 2006 yılı ikinci çeyreğine kadar sorunsuz yaşanmıştır. Ancak bu dönemin sona ermekte olduğunun, hazırlanan Güçlü Ekonomiye Geçiş Programının ve yapılan mevzuat düzenlemelerinin ömrünü tüketmekte olduğunun ilk ciddi sinyalleri 2006 yılı ikinci çeyreğinde kendisini göstermiştir.

2008 yılının ilk yarısı; gerek küresel ve ulusal ekonomiler, gerek Antalya ekonomisi itibariyle geçmişin biriktirdiği şişkinlikle yaşanırken, ikinci yarısından itibaren ise artık patlak vermiş olan küresel finansal krizin ağırlaşan baskısı söz konusu olmuştur.

2009 yılı, ABD ve AB merkez bankalarının ve hazinelerinin yaklaşık 10 trilyon USD'lik özel kesim odaklı hisse senedi, tahvil ve türev ürünleri satın almalarıyla ve piyasaları likit bırakma gayretleriyle geçmiştir. Finans kesimi şirketlerinin kamulaştırılması olarak da özetlenen bu faaliyetler, bir taraftan türev ürünlerin fiyatlanmasına yardımcı olmayı amaçlarken, diğer taraftan da finans piyasalarında patlamış balona taze hava pompalamayı amaçlamıştır.

Kriz ortamının ve sonrasının etkileri, krizin tarımsal ve ticari hayata sayısal yansımaları; bu raporun temel konusunu oluşturmaktadır.

İlk bölümde, yukarıda sözü edilen yaklaşımla bir tümden gelim uygulaması ve değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde IMF, OECD, WTO ve WB gibi uluslararası, TCMB, TÜİK, DPT, DTM ve HM gibi ulusal kurumların verilerinden ve araştırma raporlarından yararlanılmıştır.

İkinci bölüm Antalya'nın doğal ve ekonomik coğrafya özelliklerine ayrılmıştır.

Üçüncü bölümde ise Antalya'nın tarımsal yapısı ve ticareti; uluslararası, ulusal ve bölgesel karşılaştırmalarla değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölüm doğrudan tarım kesimi üretimini ve üretim değerleriyle ilgili 2010 yılı değerlendirmelerini kapsamaktadır.

Beşinci bölümde borsamız 2010 yılı ekonomik, sektörel, sosyal ve toplumsal faaliyetleri ile çeşitli konular hakkındaki görüş ve değerlendirmeleri yer almaktadır.

Altıncı bölümde Borsamızın 2011 yılı hedefleri ve planlarına yer verilmiştir.

1. Dünya, Türkiye ve Antalya Ekonomilerindeki Gelişmeler

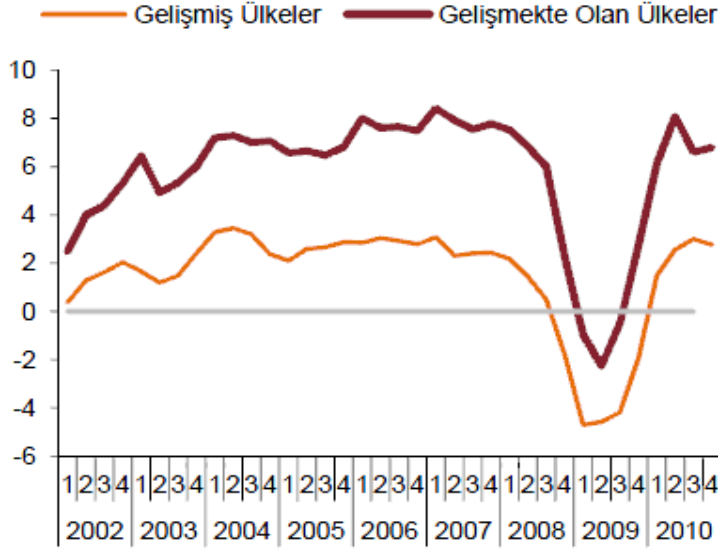
Küresel ekonomilerde 2008 yılı ikinci yarısında patlak veren büyük finansal çöküşün sonrasında, gelişmiş ekonomilerin özellikle banka, yatırım fonu, sigorta, aracı kurum gibi finans şirketleri yıl sonu bilançolarını açıklayamaz duruma düşmüşlerdir. Aktiflerinde tuttıkları türev ürünlerin fiyatsız kalması, onlar için olduğu kadar hükümetler için de kabus kaynağı olmuştur. Zaten onun içindir ki başta ABD ve AB hazineleri olmak üzere bir çok gelişmiş ekonomi kamu karar vericileri açıkça devletleştirme anlamına gelebilecek satınalmaların içinde olmuşlardır. Bu eylemlerin boyutları da 10 trilyon USD'yi geçmiştir. Ancak yaşanan finansal çöküşün boyutları konusunda bugüne kadar kimse kesin bir rakam verememiştir. Bir hesaplama göre o dönemde 64 trilyon USD olan dünya GSYİH değerine karşılık, 750 trilyon USD'lik bir türev ürün piyasası söz konusudur. Yani dünya reel üretiminin 14 katı büyüklüğünde bir finansal türev piyasası yaratılmış ve sonra da çökertilmiştir.

2009 yılı tüm küresel ekonomiler için bir çöküntü olarak tarihe geçmiştir. 2008 yılında %2.8 büyüyen dünya üretimine ve %2.9 büyüyen dünya ticaretine karşılık, 2009 yılında % -0.6 küçülen bir dünya üretimi ve % -11 daralan bir dünya ticaret hacmi söz konusu olmuştur.

2009 yılında üretim ve büyüme eğilimleri itibariyle ciddi bir ayrışma yaşanmıştır. Gelişmiş ekonomiler (GE) ve gelişmekte olan ekonomiler (GOE), gösterdikleri performans bakımından birbirlerinden ciddi biçimde ayrılmışlardır. Sadece Türkiye bu konuda ait olduğu GOE performansına aykırı, hatta GE performansından bile kötü bir performans göstermiştir. Şöyle ki; 2009 yılında GE % -3.4 küçülürken, GOE %2.6 büyümeyi başarmıştır. Türkiye ise bir GOE üyesi olarak % -4.7 küçülerek GE ortalamasından bile kötü bir performans göstermiştir. Yani krizin bizi teğet geçtiği iddiası; hem geometri bilimi itibariyle, hem ekonomi bilimi, hem de özü itibariyle doğru değildir.

2003 yılı ile 2008 yılı ilk yarısı arasındaki 5.5 yıllık sürede küresel ekonomilerde sıra dışı olumlu gelişmeler yaşanmış, mal ve faktör piyasalarında ciddi kırılmalar söz konusu olmuş, para ve sermaye piyasalarında ise baş döndürücü hareketlilikler yaşanmıştır. İnsanoğlunun özellikle finansal piyasalar ve türev ürünler konusundaki icatçılığı tavan yapmıştır. Bu dönemde; Asya'dan Çin ve Hindistan, Amerika'dan Arjantin ve Brezilya, Afrika'dan Mısır ve Güney Afrika, Avrupa'dan ise Slovenya, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan yıldızı parlayan ülkeler olarak öne çıkmıştır. Bu ülkeler, aynı zamanda küresel piyasalarda bizim de rakiplerimiz konumunda bulunmaktadırlar.

Şekil-1.1. Toplulaştırılmış Büyüme Oranları (%)

Kaynak:TCMB

Çeyrek dönemler itibariyle gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler gruplamasıyla ekonomik büyüme oranları toplulaştırıldığında Şekil-1.1. deki eğilimler ortaya çıkmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin küresel krizden daha derin etkilenmeleri son derece doğaldır. Zira krizin kaynakları bu ülkelerde bulunmaktadır.

Bu dönemde yaşanan genel büyüme eğilimi, 2008'in 3. çeyreğinden itibaren yerini gittikçe kötüleşen ve sertleşen bir iklime bırakmıştır. İyi zamanlardan yararlanma oranı ortalamanın altında bulunan Türkiye Ekonomisi, kötüleşen ve sertleşen ortamdaki olumsuzluklardan ise ortalamanın üzerinde etkilenmiştir. Özellikle dünyadaki küçülme ve işsizlik gibi iki temel göstergede en kötü performansı 2008-2009 ve 2010 yıllarında ülkemiz göstermiş bulunmaktadır.

Tablo-1.1. de bu yıllara ait üretim büyümeleri; dünya geneli, bölgesel ortalamalar, gelişmişlik düzeyi gruplar ve seçilmiş bazı ülke ekonomileri bakımından verilmiştir.

Tablo verilerine baktığımızda; yukarıdaki kriz-Türkiye ilişkisi tespitinin doğruluğu bir kez daha kendisini göstermektedir. Kaynakları ve piyasası kendisinde bulunmayan Türkiye Ekonomisinin bu krizden dolayı değil, en geç 2006 yılından itibaren uygulamaya koyması gereken reel ekonomiye ve büyümeye odaklı bir yapısal programının bulunmamasından dolayı, bu alakasız krizin tetiklemesiyle ciddi bir krize girdiği görülmektedir. Bu krizden çıkmamızın kaynağında da küresel kriz bulunmamaktadır.

2010 yılında dünya ekonomisi %5 düzeyinde büyüme göstermişken, Türkiye Ekonomisi %8.7 gibi yüksek bir büyüme hızı yakalamış ve hem dünya ortalamasından hem de GOE ortalamasından fazla büyümüştür.

Tablo-1.1. Dünya-Bölge ve Seçilmiş Ülkelerin Üretimi (% Değişim)

Ülke Grupları ve Seçilmiş Ülkeler	2008	2009	2010	2011 ⁽¹⁾
Dünya Üretimi	3.0	-0.6	5.0	4.4
Gelişmiş Ülke Ekonomileri	0.5	-3.4	3.0	2.5
ABD	0.4	-2.6	2.8	3.0
Euro Alanı	0.6	-4.1	1.8	1.5
Almanya	1.2	-4.7	3.6	2.2
Fransa	0.3	-2.5	1.6	1.6
İtalya	-1.3	-5.0	1.0	1.0
İspanya	0.9	-3.7	-0.2	0.6
Yunanistan ⁽³⁾	2.0	-2.0	-4.0	-2.6
Portekiz ⁽³⁾	0.0	-2.6	1.1	-0.1
İrlanda Cum. ⁽³⁾	-3.5	-7.6	-0.3	2.3
Japonya	-1.2	-6.3	4.3	1.6
İngiltere	0.5	-4.9	1.7	2.0
Kanada	0.4	-2.5	2.9	2.3
Gelişmekte Olan Ülke Ekonomileri	6.1	2.6	7.1	6.5
Türkiye	0.7	-4.7	7.8	3.6
Gelişmekte Olan Asya Ekonomileri	7.9	7.0	9.3	8.4
Çin	9.6	9.2	10.3	9.6
Hindistan	7.3	5.7	9.7	8.4
ASEAN-5 ⁽²⁾	4.7	1.7	6.7	5.5
Latin Amerika ve Karayipler	4.3	-1.8	5.9	4.3
Brezilya	5.1	-0.6	7.5	4.5
Meksika	1.5	-6.1	5.2	4.2
Geçiş Süreci Ülkeleri	5.5	-6.5	4.2	4.7
Rusya	5.6	-7.9	3.7	4.5

(1): Tahmin

Kaynak: IMFWEQ, OECD, TOBB

Küresel dış ticaretteki gelişmelere bakıldığında ise 2009 yılı çok daha fazla daralmış, hatta bir görüşe göre çökmüştür. Küresel ticaret % -11 düzeyine yaklaşan bir daralmayı 2009 yılında yaşamışken, 2010 yılında beklentilerin de üzerinde bir artışla %12 lik bir büyümeyi yakalamıştır.

Tablo-1.2. de 2011 yılı tahmin değeri olmak üzere 2008-2011 dönemindeki küresel mal ve hizmet ticareti değişimleri verilmiştir.

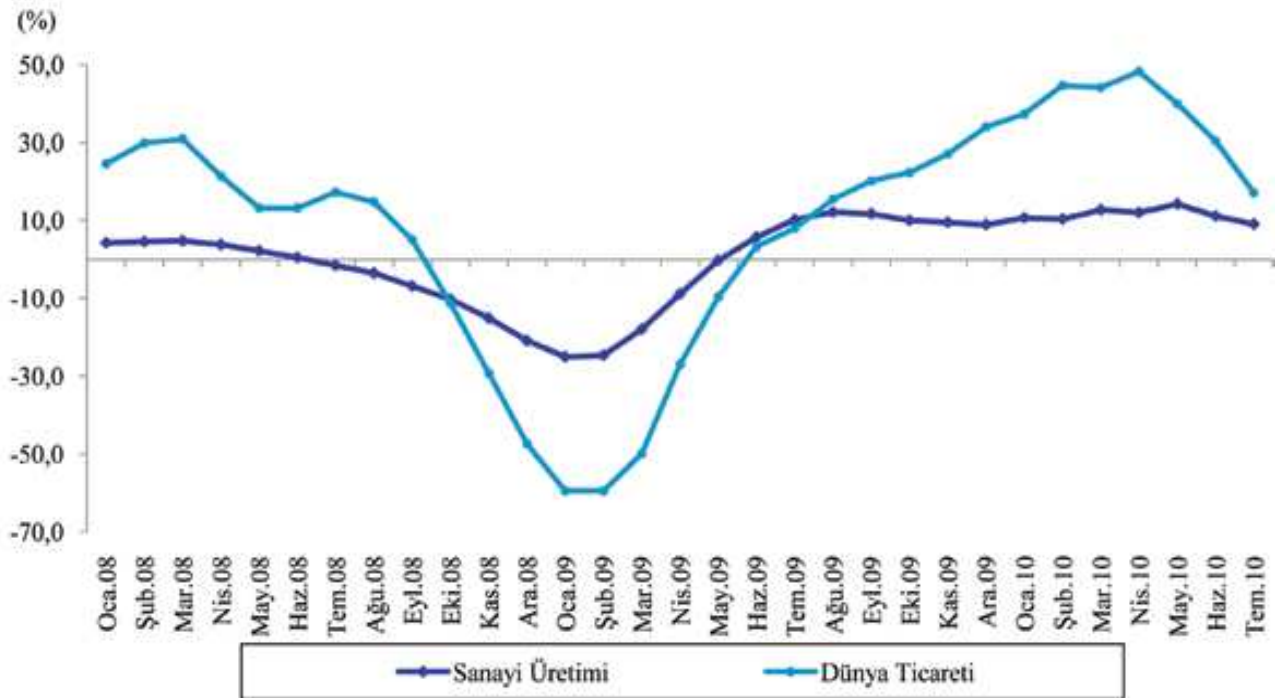
Tablo-1.2. Küresel Ticaretteki değişimler (%)

Bileşenler	2008	2009	2010	2011 ⁽¹⁾
Dünya Ticaret Hacmi (Mal ve Hizmet Ticareti)	2,8	-10,7	12,0	7,1
İhracat				
Gelişmiş Ülkeler	1,9	-11,9	11,4	6,2
Gelişmekte Olan Ülkeler	4,0	-7,5	12,8	9,2
İthalat				
Gelişmiş Ülkeler	0,6	-12,4	11,1	5,5
Gelişmekte Olan Ülkeler	8,5	-8,0	13,8	9,3

Kaynak: IMFWE011, TOBB

Dünya ticareti ile sanayi üretimi değişimleri arasındaki ilişkiler Şekil-1.2. de verilmektedir. 2009 yılında yaşanan krizin dünya ticaretini nasıl sanayi üretiminin altına çektiği ve 2010 yılı 3. çeyreğinden itibaren benzer bir eğilimin yeniden ortaya çıkmakta olduğu açıkça görülmektedir. Bu eğilim, 2011 yılında yaşanabilecek olumsuzluklar için bir öncü gösterge olarak kabul edilebilir.

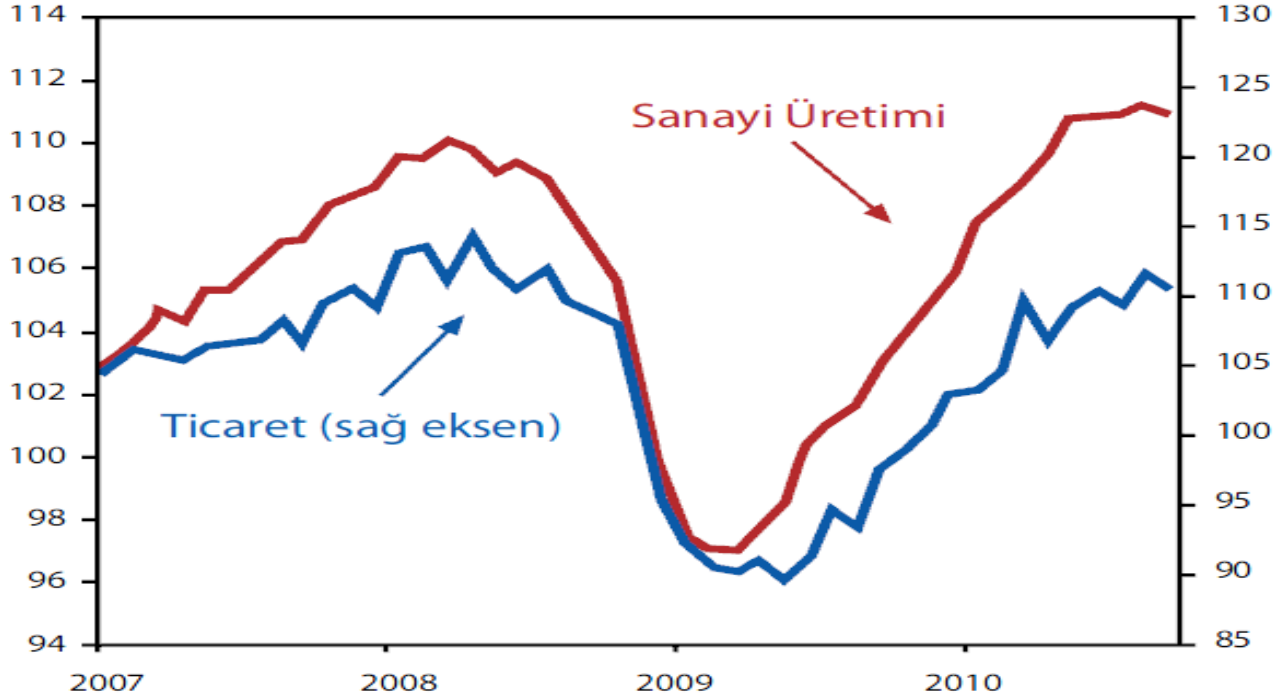
Şekil-1.2. Dünya Ticareti ve Sanayi Üretimi Arasındaki Değişimler.

Kaynak: TOBB

Dünya ticaretindeki ve sanayi üretimindeki değişimleri 2006=100 baz yılı hesabına göre endeksleyerek göstermek için Şekil-1.3. verilmiştir.

Şekil-1.3. Dünya Sanayi Üretimi ve Ticaretindeki Değişimlerin Endeksleri. (2006=100)

Kaynak: TCMB, Bloomberg

İki yıl içerisinde 95 endeks değerine kadar gerileyen dünya ticareti 2006 yılına göre 2010 yılında 110 değeri ile, %10 ve 97 endeks değerine kadar gerileyen sanayi üretimi ise 120 değerini aşarak %20 den daha fazla büyüme göstermiştir.

Yaklaşık on yıllık bir dönemde artan bir eğilim içerisinde olan uluslararası mal fiyatları, 2008'in ikinci yarısından sonra yaşanan küresel kriz ile birlikte ciddi değişkenliklerin içerisinde girmiştir. 2009 yılında, piyasalarda alım koşullarının ani değişimi ve talepte meydana gelen olumsuz gelişmelerin ardından mal piyasalarında stokların artması ile sonuçlanan bir döngü yaşanmaya başlamıştır. 2009 itibariyle mal fiyatlarındaki bu düşüşün ardından 2010 yılında küresel ekonominin toparlanma sürecine girmesi sonucu, talep yeniden artmış ve fiyatlar gözle görülür bir şekilde yukarı yönlü bir ivme kazanmıştır. Özellikle tarım sektöründe hareketli bir dönemin yaşanması ile beraber önemli tarım ürünlerinin fiyatlarında artış gözlenmiştir. Bunun yanı sıra 2010'un son çeyreğinde hava şartlarının olumsuz olması, tarım ürünlerini üretim yönünden etkilemiş ve fiyatlar üzerinde ilave bir artışa neden olmuştur.

Tablo-1.3. Küresel Piyasalarda Seçilmiş Bazı Ürünlerin Fiyatları.

Seçilmiş Ürünler ⁽¹⁾	Ölçü Birimi ⁽²⁾	Ürün Fiyatları			Değişim Oranı		
		2008	2009	2010	2008	2009	2010
		(ABD \$)					
Buğday	\$/MT	326	223	224	27,7	-31,5	0,1
Mısır	\$/MT	223	166	186	36,7	-25,8	12,4
Pirinç	\$/MT	700	589	521	110,7	-15,8	-11,7
Soya Fasülyesi	\$/MT	453	379	385	42,9	-16,5	1,7
Yerfıstığı	\$/MT	1.568	995	1.239	33,1	-36,6	24,6
Ayçiçek Yağı	\$/MT	1.694	1.042	1.186	151,7	-38,5	13,9
Zeytinyağı	\$/MT	4.167	3.509	3.171	-8,6	-15,8	-9,6
Portakal	\$/MT	1.107	909	1.028	15,5	-17,9	13,1
Muz	\$/MT	844	848	881	24,6	0,5	3,9
Şeker (Serbest Piyasa)	cts/lb	12	18	21	25,1	45,8	17,9
Çay	cts/Kg	270	314	317	27,2	16,5	0,9
Kahve	cts/lb	106	77	84	20,3	-27,4	9,1
Pamuk	cts/lb	71	63	104	12,8	-12,1	64,9
Yün (23 Mikron)	cts/Kg	709	611	820	-7,3	-13,8	34,1
Kauçuk	cts/lb	119	87	166	14,1	-26,5	90,1
Deri	cts/lb	64	45	72	-11,1	-30,0	60,5
Alüminyum	\$/MT	2.578	1.669	2.173	-2,3	-35,3	30,2
Bakır	\$/MT	6.963	5.165	7.538	-2,4	-25,8	45,9
Nikel	\$/MT	21.141	14.672	21.810	-43,1	-30,6	48,6
Çinko	\$/MT	1.885	1.658	2.160	-42,0	-12,0	30,3
Doğal Gaz (Rusya) ⁽³⁾	\$/000 m ³	473	319	296	61,3	-32,6	-7,1
Petrol (Spot)	\$/bbl	97	62	79	36,4	-36,3	27,8

Kaynak: IMF Primary Commodity Prices Database.

Tabloda en dikkat çekici konulardan biri buğday fiyatının kriz anında % -31.5 gibi rekor bir düzeyde düşmesine rağmen, bir sonraki yıl fiyatının neredeyse aynı kalmasıdır. Halbuki böyle bir eğilim başka bir malda yaşanmamıştır.

Tablo-1.4. Tarım Ürünleri Üretim-Tüketim ve Stok Tahminleri.

	2008/2009	2009/2010	2010/2011	
			Ocak	Nisan
BUĞDAY (milyon ton)				
Başlangıç Stoku	124,8	167,2	197,4	197,9
Üretim	684,2	682,6	645,8	647,2
Tüketim	641,7	652,5	665,3	662,3
Dönem Sonu Stoku	167,2	197,3	178,0	182,8
MISIR (milyon ton)				
Başlangıç Stoku	131,4	147,8	147,1	145,8
Üretim	798,4	812,4	816,0	814,9
Tüketim	781,9	815,7	836,1	838,3
Dönem Sonu Stoku	147,8	144,5	127,0	122,4
PAMUK (milyon balıya)				
Başlangıç Stoku	60,7	60,5	43,9	44,0
Üretim	107,1	101,3	115,5	114,5
Tüketim	110,0	118,5	116,6	117,1
Dönem Sonu Stoku	60,5	43,8	42,8	41,6

Kaynak: ABD Tarım Bakanlığı.

Tablo-1.4 de ABD Tarım Bakanlığının tarımsal ürünlerle ilgili küresel olarak tahmin ettiği üretim-tüketim-stok düzeyleri bulunmaktadır. Özellikle buğdayda üretim ve stoklarla ilgili sorunlar kendisini göstermektedir. 2011 yılı buğday ve pamuk açısından zor bir yıl olacağı benzetilmektedir.

Genel bir eğilimi göstermesi bakımından CRB İndeksi önemli bir ölçümlerdir. Bu endeks, her türden hammadde ve mal fiyatlarındaki, hacimle ağırlıklandırılmış değişimi ortalama olarak ölçen bir endekstir. 1986-2010 dönemi için Şekil-1.4'te verilen CRB İndeksi eğilimi, 1999 ve 2002 yıllarında dip yaptıktan sonra, ki bu yıllar bölgesel kriz yıllarıdır, özellikle gelişmiş ekonomilerin ve Çin, Hindistan gibi ülkelerin genişletici politikaları ile tekrar rekor düzeylere doğru yükselmiştir. 2008 krizinde dip yapan ve fiyatları 2005 yılına kadar geri götüren bozulmadan sonra yeniden ve yeni rekor düzeylere yükselmiştir. Ancak bu seferki yükseliş, parasal genişleme ağırlıklı ve enflasyonist etkili niteliktedir.

Şekil-1.4. Hammadde ve Mal Fiyatlarıyla İlgili CRB İndeksi.

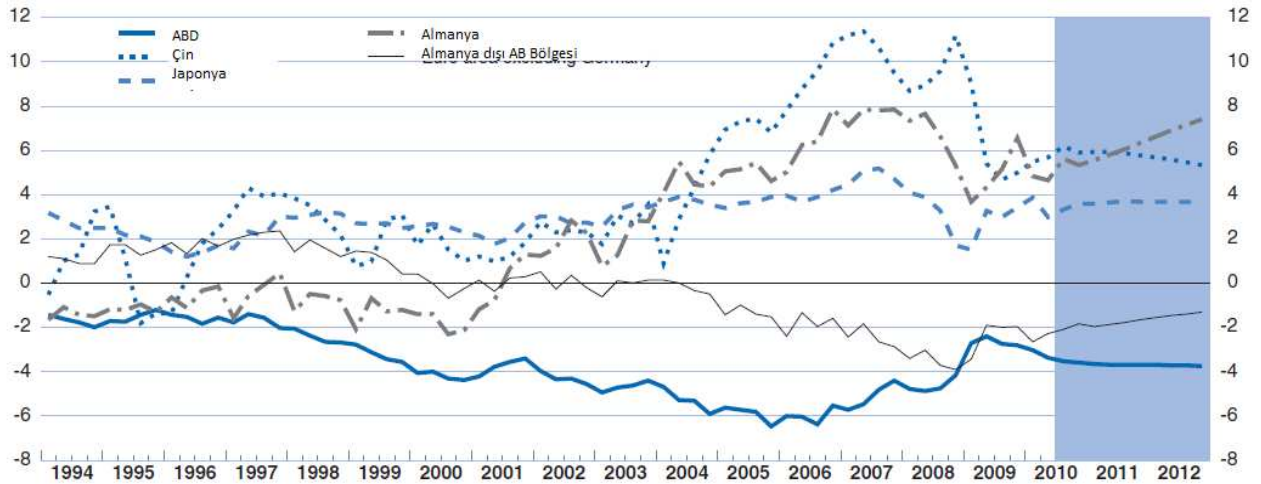

Ülkelerin dış dünya ile tüm ekonomik ilişkilerinin parasal bir bakiyesi (mahsubu) olan cari işlemler dengesi bakımından gerek gelişmiş ekonomiler, gerek aralarında ülkemizin de bulunduğu OECD ülkeleri 2009 ve 2010 yılları bakımından değerlendirildiğinde ortaya Şekil-1.5'deki görünüm çıkmaktadır.

Buna göre gelişmiş ekonomiler içerisinde ABD ve Almanya dışı AB alanı ülkeleri, ciddi düzeylerde cari işlemler açığı vermektedirler. Bu açık düzeyi son 17 yıldır devam etmektedir. Üstelik ABD'nin cari işlemler açığı rekoru, GSYİH'sının %6'sı düzeyinde gerçekleşmiştir.

2009-2010 yıllarında OECD ülkeleri içerisinde en fazla açık veren 4. ülke Türkiye olmuştur ve ABD'nin 2006 yılındaki rekoruna yakın bir açık düzeyi gerçekleştirmiştir. Bu gerçekleşme bizim son yıllardaki en iyimser gerçekleşmemiz olmuştur.

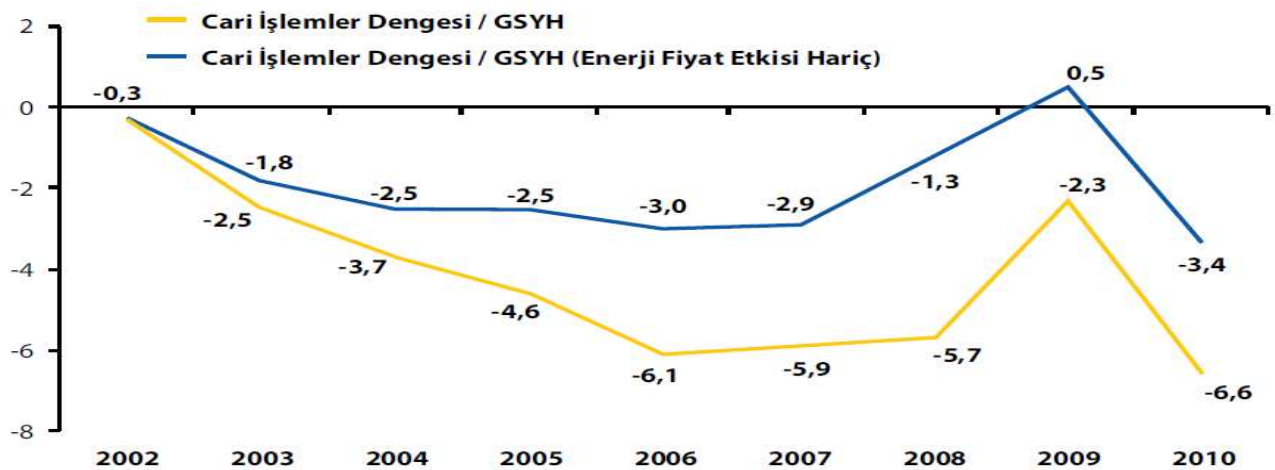
Şekil-1.5. GSYİH % si Olarak Cari İşlemler Dengesi

Kaynak: OECD

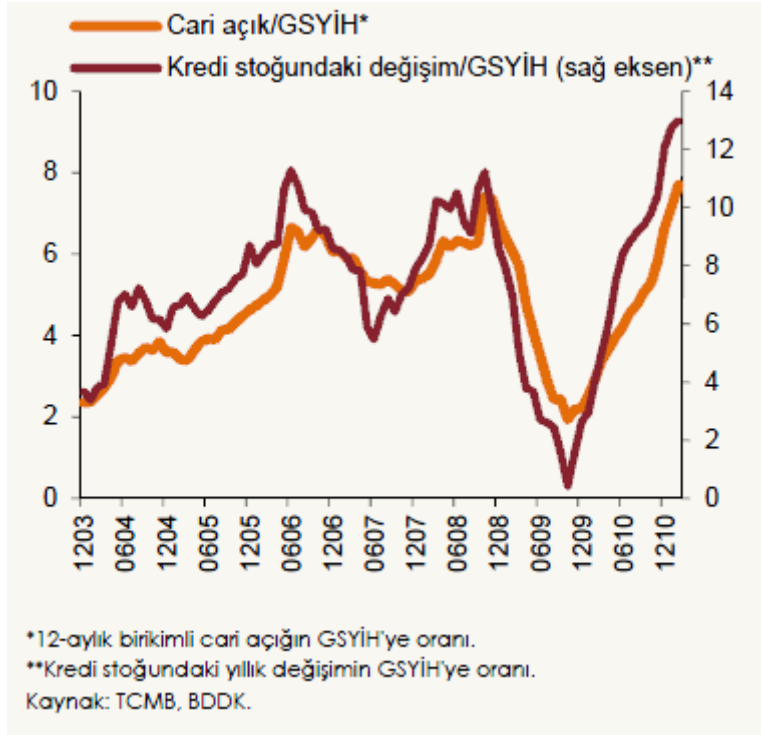
Türkiye'de cari işlemler dengesi kronik olarak negatif düzeydedir. Temel sebebi yurtiçi tasarruf açığı ve döviz kazandırıcı eylemler yetersizliği olarak gözüken bu cari açık; son 9 yılda, hem yüksek reel faiz-değerlenmiş TL, hem de uygulanan yapısal özellikli politikalar nedeniyle giderek hızlanan bir sistematiğe artmıştır. Sadece 2009 yılında bir miktar düzeltme yapmış ancak temel rota değişmemiştir. Şekil-1.6. cari işlemler dengesinin gayrisafi yurtiçi hasılaya (GSYİH) oranı eğilimi verilmiştir.

Şekil-1.6. Cari Dengenin GSYİH'ya Oranı.

Kaynak: HM, TCMB

Şekil-1.7. Kredi Büyümesi ve Cari Açık.

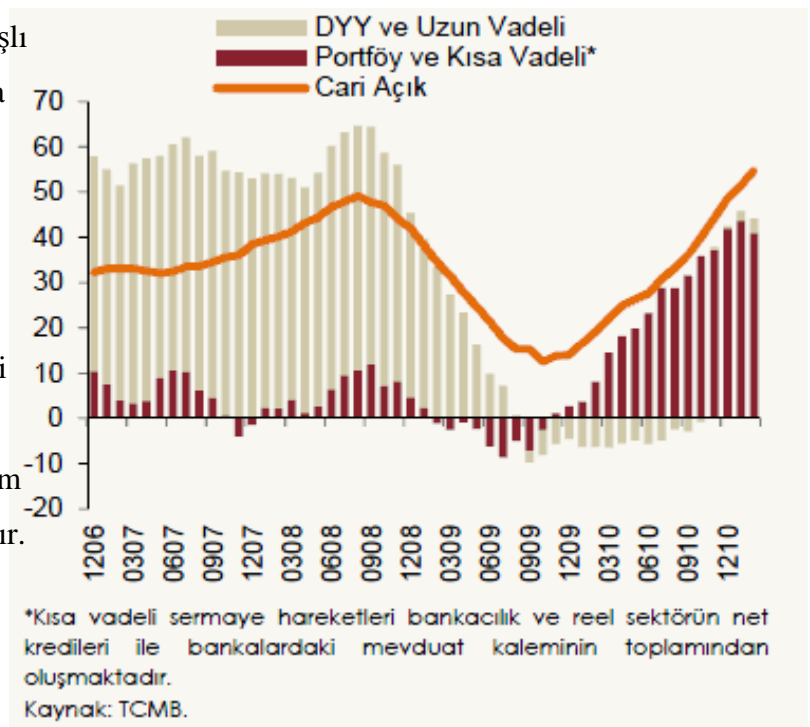

Kredilerin GSYİH içindeki payı ile cari açığın GSYİH içindeki payının 2003-2010 döneminde 6'şar aylık verilerle eğilimini gösteren Şekil-1.7 de her iki serinin birbirleriyle ne kadar uyumlu seyrettiği açıkça gözükmemektedir. Özellikle 2009 yılında kredi stokunun GSYİH içindeki payı onbirden neredeyse sıfıra inmiştir. Cari açığın GSYİH içindeki payı ise yediden üçe gerilemiştir. Ancak 2010 yılından itibaren rekor bir ivmelenme ile kredi stoku 13'e, cari açık ise 11'e

yaklaşmıştır. Her iki seride de bu gidişat sürdürülebilir nitelikte değildir. Özel kesimin özellikle yabancı para cinsinden borç yükümlülüğü 300 milyar USD'nin üzerindedir ve bu borcun çok önemli bölümünün vadesi de 3 ay civarındadır. Yani yüksek reel faiz-değerli TL politikasının işe yaramadığı bir ortamda özel sektörün bu borcu ödeme ya da çevirme kapasitesi bulunmamaktadır.

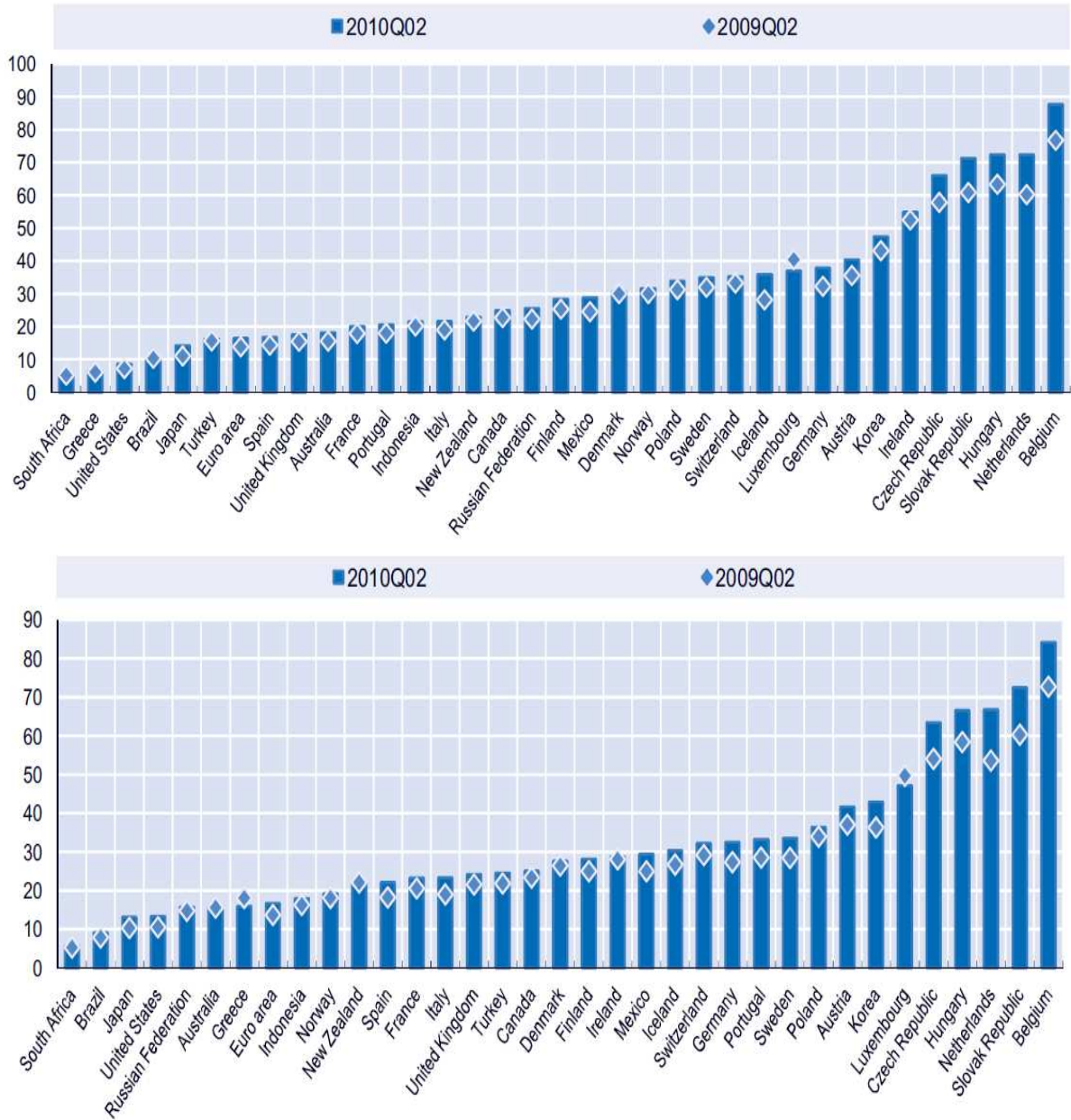
Şekil-1.8. Cari Açığın Finansman Kaynakları.

Cari açık sorununun finansmanı ise başlı başına ayrı bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Şekil-1.8. de doğrudan yabancı yatırım, portföy ve cari açık serilerinin 2006-2010 dönemi seyri verilmektedir. Özellikle 2009 yılından itibaren cari açık portföy ve kısa vadeli borçlanma ile karşılanmaktadır. Diğer taraftan doğrudan yabancı yatırım eğilimi ise negatife dönmüş durumdadır.

Dış ticaretteki sıklık ve yetersizliğin yanı sıra, ihracatın ithalatı karşılama oranındaki bozukluk OECD ülkeleri ile karşılaştırıldığında açıkça karşımıza çıkmaktadır. Bu miktar ve kompozisyon bozukluklarını, ihracatın ve ithalatın GSYİH içindeki % paylarına bakarak tespit etmek mümkündür. Nitekim Şekil-1.9. da üstte ihracat ve altta da ithalat bakımından durumumuzun şematik tespiti yapılmaktadır.

Şekil-1.9. İhracat ve İthalatın GSYİH İçindeki % Payları.

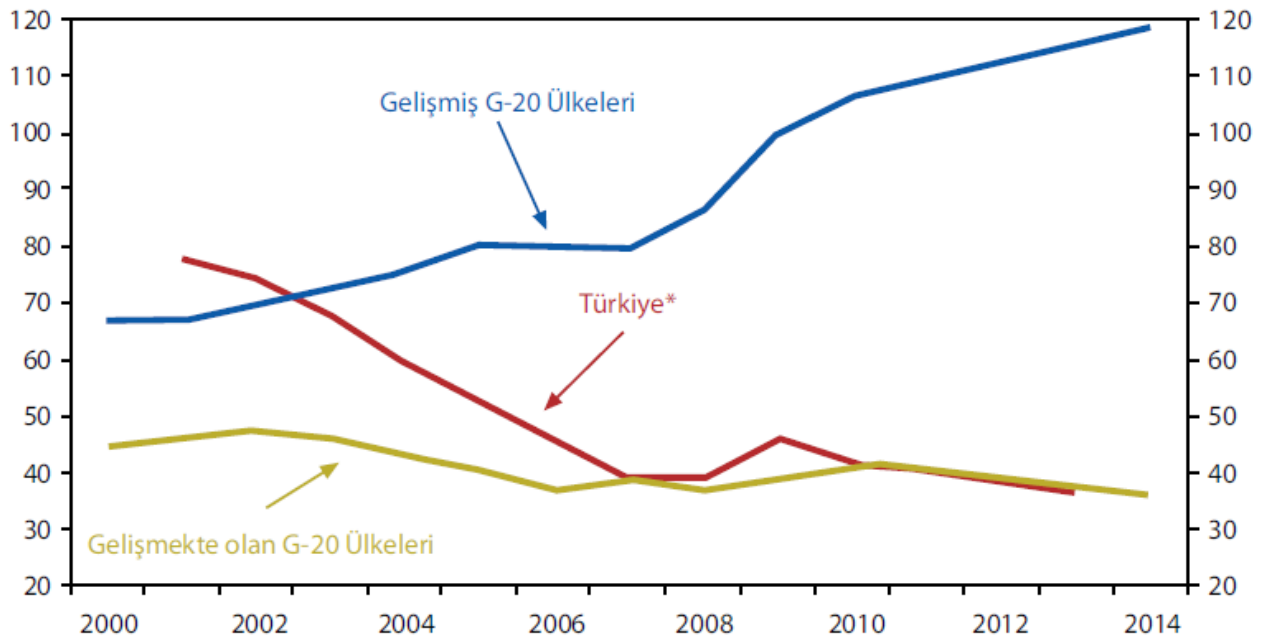

Şekil-1.9.'da izlendiği gibi Türkiye, ihracatın GSYİH içindeki payı itibariyle OECD ülkeleri ortalamasının çok altında kaldığı gibi, en küçük 6. ekonomisine sahip bulunurken, ithalat bakımından ortalamaya yakın ve en küçük 16. ekonomisine sahip bulunmaktadır.

OECD ülkeleri içerisinde, bu dış ticaret kompozisyon bozukluğu en yüksek olan ülke Türkiye'dir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerin kamu borçlarının gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYİH)'ya oranındaki değişimler ve eğilimler de önemli birer ekonomik göstergedir. Şekil-1.10. da 2000-2014 dönemi için bu eğilimler verilmektedir.

Şekil-1.10. Kamu Borcu / GSYİH (%)

*Orta Vadeli Program (2010-2013) Hedefleri
Kaynak: IMF WEO Ekim 2010, Hazine, BDDK, TCMB

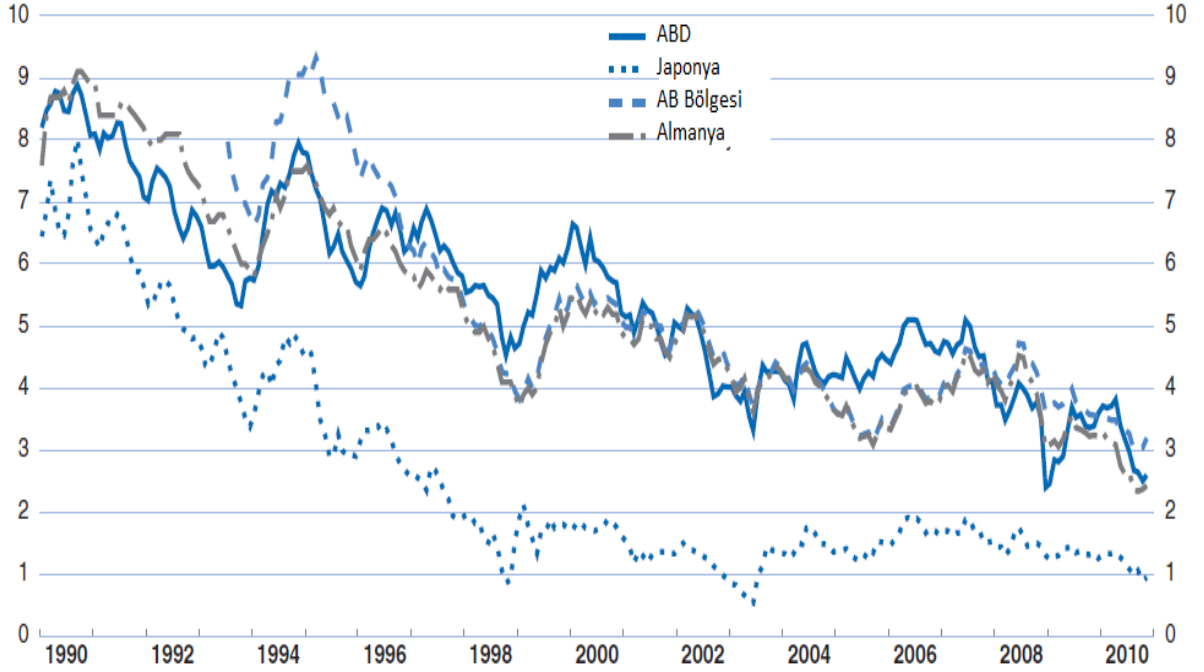
Türkiye, kamu borcunun GSYİH'ya oranı itibariyle içinde bulunduğu grubun genel karakterine uyumlu bir seyir göstermektedir. Yani bu konuda özel bir ayrıcalığımız bulunmamaktadır. Ancak özel kesimin yabancı para cinsinden borç yükü son 8 yılda geometrik olarak artmış bulunmaktadır ve bu durum başlı başına ciddi bir tehlike olarak karşımızda durmaktadır. Zira, kurlarda meydana gelebilecek bir zıplama, tüm özel kesimi ciddi bir borç ödeyememe ya da çevirememeye riski ile karşı karşıya bırakabilecektir.

Cari açığın finansmanında madem ki kısa vadeli sermaye girişleri kullanılmaktadır, o zaman faiz oranları da hayati öneme sahip bulunmaktadır.

Diğer taraftan, gelişmiş ekonomilerde yaşanan eğilimleri belirlemede önemli bir konuma sahip olan faiz getirileri, son 20 yılda Şekil-1.11'deki eğilimi göstermiştir. Burada en radikal değişim Japon Ekonomisinde 8'e 1 ile yaşanmıştır.

Şekil-1.11. Uzun Dönemli Kamu Borçlanma Senetlerinin Getirileri.

Kaynak: OECD

Gelişmiş ekonomilerin uzun dönemli kamu kağıtlarının faiz getirileri eğiliminde ciddi radikal düşmeler yaşanmıştır.

Bilindiği üzere konut ve konuta dayalı finansal türev ürünler, yaşanmakta olan küresel krizin temel kaynağı olarak tanımlanmaktadır. Aslında krizin kaynağını; konuttan çok, konuta dayalı üretilmiş finansal ürünler piyasasındaki balon oluşturmaktadır. Son dönemde karşılıksız basılmakta olan para, çılgın bir düzeyde artmaktadır.

İlerleyen dönemde, patlamış balona hava basmaya benzer nitelikte basılan paraların, enflasyon olarak küresel ekonomilere yansımaları olacaktır. Nitekim AB enflasyon ortalaması 2009 yılında %1'in altında iken, 2010 yılında %2 olarak gerçekleşmiştir. Yani 1 yıl içinde enflasyon kendisini ikiye katlamıştır.

Dünya ekonomisinde son yıllarda yaşanan ekonomik gelişmeler, bazı temel göstergelerle ve zaman serisi olarak aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir.

Tablo-1.5. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler-I.

TEMEL GÖSTERGELER	BÖLGE VE ÜLKE GRUPLARI	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
CARI İŞLEMLER DENGESİ (GSYİH % si)	Dünya	-0.4	-0.3	-0.2	-0.2	-0.2	-0.1	-0.1	-0.3	0.4
	Gelişmiş Ülkeler	-0.9	-0.8	-1.0	-1.3	-1.4	-0.9	-1.2	-3.3	-0.2
	ABD	-4.5	-4.8	-5.7	-6.1	-6.2	-5.2	-4.7	-2.7	-3.2
	AB	0.7	0.5	1.1	0.3	0.0	0.4	-0.7	-0.4	0.1
	İngiltere	-1.6	-1.3	-1.6	-2.5	-3.2	-2.6	-1.6	-1.1	-2.5
	Japonya	2.9	3.2	3.7	3.6	3.9	4.8	3.2	2.8	3.6
	Kanada	1.7	1.2	2.3	2.0	1.6	0.8	0.4	-2.8	-3.1
	Yeni Gelişmiş Ülkeler	5.1	6.9	6.5	5.5	5.6	4.0	3.0	2.0	7.1
	Kore	1.0	2.0	4.1	1.9	0.7	0.6	-0.6	5.1	2.8
	Singapur	13.7	24.2	20.1	24.5	27.5	26.7	18.5	17.8	22.2
	Gelişmekte Olan Ülkeler	1.4	2.3	3.3	2.8	2.8	3.0	3.0	2.0	2.8
	Orta ve Doğu Avrupa	-3.5	-4.5	-5.9	-5.2	-6.6	-8.0	-7.9	-2.5	-4.3
	Türkiye	-0.8	-3.3	-5.2	-6.2	-7.9	-5.8	-5.7	-2.3	-6.5

(IMF, World Economic Outlook, April, 2011, TÜİK ve DPT verilerinden derlenmiştir.)

Tablo-1.5, seçilmiş ülkeler açısından uluslararası ekonomik ilişkilerin son 10 yıllık değişimini göstermektedir. Özellikle uluslararası ekonomik ilişkilerin, ülkelerin GSYİH'ları içindeki paylarda yaşadığı bu değişimler, küreselleşme düzeyinin ölçülmesi bakımından iki boyutta önem taşımaktadır. İlkinde, % payın pozitif-negatif işaretinin dağılımı önem kazanırken, ikincisinde ise % payın düzeyleri önem kazanmaktadır. Aslında cari işlemler açığı ve fazlası olarak ifade edilen pozitif-negatif işaret yönü, nihayetinde sıfır toplamı bir özelliğe sahiptir. Yani bir ülkenin cari işlemler açığı, başka bir ülkenin cari işlemler fazlası olarak yansıyacaktır.

Orta ve Doğu Avrupa Bölgesinde bulunan ülkemiz; sadece 2001 yılında cari işlemler fazlası verirken, 2006 yılında %-7.9 ile rekor cari açık vermiş, 2010 yılında da % -4.3 gibi yüksek bir cari işlemler açığı vermiş bulunmaktadır.

Bir ekonomide cari işlemlerin GSYİH içindeki payı arttıkça, küreselleşme düzeyi de o derece artması beklenmektedir. Bu anlamda Singapur, sıra dışı bir örnek olarak tabloda kendisini göstermektedir.

Son 10 yıllık dönemde Türkiye, cari işlemlerin GSYİH içindeki payı ile değerlendirildiğinde hem bölgesinin hem de dünyanın ortalama değerlerinin üzerinde ve sürekli açık verme yönünde bir eğilim yaşamıştır. Özellikle yüksek reel faiz-değerli TL politikası ile yapısal üretim ve dış ticaret politikaları yüzünden cari açık sorunu gittikçe rekor düzeylere ulaşacak bir eğilim göstermektedir. Büyüme yüksek hızda ama geçici olarak artıran bu politika, sürdürülebilir nitelikte değildir.

Tablo-1.6. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler-II.

TEMEL GÖSTERGELER	BÖLGE VE ÜLKE GRUPLARI	1987-1996 (Yıllık Ortalama)	1997-2006 (Yıllık Ortalama)	2007	2008	2009	2010
GSYİH (% Değişme)	Gelişmiş Ülkeler	3.0	2.7	2.7	0.2	-3.2	3.0
	ABD	2.9	3.3	1.9	0.0	-2.6	2.8
	AB	2.7	2.0	2.9	0.5	-4.1	2.1
	Japonya	3.2	1.1	2.4	-1.2	-5.2	5.3
	Kanada	2.2	3.5	2.2	0.5	-2.5	3.1
	Yeni Gelişmiş Ülkeler						8.4
	Kore	8.4	4.2	5.1	2.3	0.2	6.1
	Singapur	9.4	4.3	8.5	1.8	-1.3	14.5
	Gelişmekte Olan Ülkeler	3.8	5.3	8.7	6.0	2.5	6.0
	Orta ve Doğu Avrupa	0.9	3.7	5.5	3.0	-3.6	4.5
Türkiye	4.9	4.1	4.7	0.7	-4.7	8.9	
ENFLASYON (%)	Gelişmiş Ülkeler	3.3	1.6	2.2	3.4	0.1	0.9
	ABD	2.8	2.0	2.9	3.8	-0.3	1.6
	AB	5.1	1.8	2.1	3.3	0.3	2.4
	Japonya	1.0	-1.0	0.0	1.4	-1.4	-0.7
	Kanada	2.7	2.0	2.1	2.4	0.3	1.8
	Yeni Gelişmiş Ülkeler	5.8	1.1	2.5	4.0		2.3
	Kore	7.4	2.6	2.5	4.7	2.8	3.0
	Singapur	3.0	0.1	2.1	6.5	0.6	2.8
	Gelişmekte Olan Ülkeler	56.6	7.6	6.5	9.2	5.2	6.2
	Orta ve Doğu Avrupa	61.3	18.1	6.0	8.1	4.7	5.3
Türkiye	71.0	48.0	8.8	10.4	6.3	8.6	
TİCARET HACMİ (%Değişme) İHRACAT HACMİ (Milyar USD)	Dünya	6.6	6.6	7.4	2.9	-11.0	12.4
	Dünya Mal ve Hizmetler	4,655	9,065	17,258	19,731	15,746	18,713
	Dünya Mallar	3,721	7,262	13,806	15,880	12,321	14,986
İHRACAT (% Değişme)	Gelişmiş Ülkeler	6.7	5.6	5.0	0.4	-12.7	5.5.
	ABD	9.1	4.5	8.7	6.0	-9.5	
	AB	5.8	5.6	6.3	0.7	-13.1	
	Japonya	4.2	5.6	8.4	1.6	-23.9	
	Kanada	6.4	4.5	1.2	-4.6	-14.2	
	Gelişmekte Olan Ülkeler	6.7	9.3	13.0	9.0	-8.2	12.1
	Orta ve Doğu Avrupa	3.2	11.1	7.0	3.5		
Türkiye	12.5	13.5	7.3	2.7	-5.3	11.6	
İTHALAT (% Değişme)	Gelişmiş Ülkeler	6.6	6.0	6.6	1.9	-12.4	6.8
	ABD	6.1	7.7	2.7	-2.6	-13.8	
	AB	5.6	5.7	5.8	0.6	-11.8	
	Japonya	8.5	3.2	1.6	1.0	-16.7	
	Kanada	6.0	5.6	5.9	1.2	-13.9	
	Gelişmekte Olan Ülkeler	6.2	9.2	9.9	4.6	-7.8	12.7
	Orta ve Doğu Avrupa	7.1	9.8	9.8	1.0		
Türkiye	16.6	14.5	10.7	-4.1	-14.3	31.7	

(IMF World Economic Outlook, April, 2011, TÜİK ve DPT verilerinden derlenmiştir.)

1987 yılından 2010 yılına kadar dünyadaki ekonomik gelişmeler 6 temel gösterge ile Tablo-1.6'da gösterilmektedir.

1987-1996 dönemi 10 yıllık ortalama ile, 1997-2006 dönemi yine 10 yıllık ortalama ile incelenirken, son 4 yıl ayrı ayrı incelenmiştir. Türkiye'nin ikinci on yıl ortalama gerçekleştirmelerinin

nispi olarak kötü bir performans gösterdiği söylenebilir. Sadece enflasyon göstergesi ilk on yıla göre daha iyi durumdadır.

Ancak burada da bölgesel ve küresel duruma göre yapısal bir kötüleşmenin varlığını devam ettirdiği görülmektedir. Diğer taraftan dünya ihracat hacminde %95’lik artışlar yaşanmışken, Türkiye genel olarak dış ticaret hacmindeki gelişmelerde son derece gerilerde kalmış ve büyüyen pazardan pay alamamıştır. Bu kapsamda ilave bir olumsuzluk da net ithalatçı ülke konumundaki seyirdir. İlk on yıla göre ikinci on yılda ortalama ithalat artış hızı, ihracat artış hızından daha yüksek seyretmiştir. Bu durum gittikçe büyüyen dış ticaret açığı sorununun kaynağı olmuştur.

Tablo-1.6.’daki son iki gösterge olan ihracat ve ithalat hacmindeki % değişme seyri itibariyle ilk on yıla göre ikinci on yıl ortalamalarında, gelişmekte olan ülkeler grubu lehine ilerlemeler görülmektedir. Bunun en önemli kaynaklarından biri, bu grupta petrol üreticisi ülkelerin fazla olmasıdır. Gelişmekte olan ülkeler grubu altı alt gruptan oluşmaktadır. Bunlar Afrika, Orta ve Doğu Avrupa, Bağımsız Devletler Topluluğu, Güney Amerika, Orta Doğu ve Gelişmekte Olan Asya gruplarıdır. Görüldüğü gibi petrol üreticisi olan ülkelerin ağırlığı fazladır. Son yıllarda petrol fiyatlarının yükselmeye başlamasıyla bu grupta dış ticaret ve cari işlemler dengeleri fazla vermektedir. Ancak bunu gruba yaygınlaştırırken veya ortalamalar cinsinden değerlendirme yaparken bu özelliği dikkate almakta fayda bulunmaktadır. Nitekim Tablo-1.6. dan görüldüğü gibi grubun bir alt bölgesi olan ve bizim de içinde bulunduğumuz Orta ve Doğu Avrupa grubu ve Türkiye, ciddi dış ticaret ve cari açıklarla karşı karşıya bulunmaktadır. Hızlı büyüyebilme gayretinin temel itici güçlerinden biri aslında bu açıklar olmaktadır. Ancak bunun tersi olan, açık vermenin büyüme sağladığı tezi ise her zaman doğru değildir. Her halükarda ekonomideki yeri bakımından temel sorun, söz konusu açıkların yönetilebilirliği ve sürdürülebilirliğidir.

2007 ve 2008 yıllarında sürekli artan dünya ticareti 2009 yılında yerini ciddi bir daralmaya bırakmıştır. 20 trilyon USD’ye yaklaşan dünya ihracat hacmi, 2009 yılında 15 trilyon USD’ye çekilmiş durumdadır. Ama bu konuda en dikkat çekici gelişme, 1987-2006 arasındaki 20 yıllık dönemde ortalama 6.6 büyüyen dünya ihracatı, son 4 yılda ciddi dalgalanmalar göstermiştir.

2010 yılında ise dünya ticaret hacmi 19 trilyon USD’nin ve dünya ihracat hacmi 15 trilyon USD’nin altında kalarak 2008 yılının değerlerine yaklaşamamıştır.

Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) göstergesiyle Türkiye; gerek ilk on yıl, gerek ikinci on yıl ortalamaları itibariyle sadece yeni gelişmiş ülkeler bölgesi ortalamalarının altında bir gelişme göstermiştir. Diğer taraftan, ikinci on yıl ortalamasındaki kötü performans hem kendi içinde, hem de karşılaştırmalı analizde dikkat çekici boyuttadır. Özellikle gelişmekte olan ülkeler ile Orta ve

Doğu Avrupa bölgesel gelişme düzeyinde ciddi yükselişler yaşanmışken, Türkiye'nin büyüme ivmesi kaybetmiş olması, kötü yönetim performansı olarak da değerlendirilebilir.

Enflasyon göstergesi, ülkemiz açısından ilk ve ikinci on yıl ortalamaları itibariyle her bölge ve örnek ülke ortalamasından açık ara kötü gerçekleşmiştir. Eğer bu kez enflasyonu bir yönetim performans göstergesi olarak tanımlarsak, bu tabloya göre uzun yıllar ortalaması itibariyle kötü yönetim performansı ile yaşamışız demektir. Zira biz de, her bölgenin ve ülkenin içinde bulunduğu dünyada yaşamaktayız.

Dünya ticaret ve ihracat hacmi gerçekleştirmeleri, genel olarak ilk on yıl ortalamasına göre artan bir ikinci on yıl ortalaması ile sağlanmıştır. Yani ilk on yıla göre ikinci on yıl ortalaması; ticaret hacmi % değişimi cinsinden aynı kalırken, ihracat hacmi USD cinsinden %95 artmış gözükmektedir.

Tablo-1.7. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler-III.

TEMEL GÖSTERGELER	BÖLGE GRUPLARI	YILLIK ORTALAMA			
		1987-1994	1995-2002	2003-2006	2007-2010
REEL GSYİH (% Değişme)	Dünya	3.2	3.6	4.4	2.5
	Gelişmiş Ülkeler	3.0	2.8	2.6	0.3
	Gelişmekte Olan Ülkeler	3.5	4.7	6.6	5.2
İHRACAT (% Değişme)	Dünya (Ticaret Hacmi)	6.2	6.6	7.5	-0.1
	Gelişmiş Ülkeler	6.4	6.0	5.7	-2.1
	Gelişmekte Olan Ülkeler	6.3	8.3	11.5	4.2
İTHALAT (% Değişme)	Gelişmiş Ülkeler	6.3	6.5	6.0	-1.2
	Gelişmekte Olan Ülkeler	5.3	7.2	13.2	2.5
DÜNYA FİYATLARI (USD) (% Değişme)	İmalat Ürünleri	4.0	-2.0	7.5	2.6
	Petrol Ürünleri	1.5	5.8	25.4	4.4
	Petrol dışı Temel Ürünler	2.5	-2.2	7.7	0.0
TÜKETİCİ FİYATLARI (Enflasyon) (%Değişme)	Gelişmiş Ülkeler	3.8	2.0	2.0	1.7
	Gelişmekte Olan Ülkeler	65.4	12.9	5.8	6.5
FAİZ ORANLARI (% Değişme)	Dünya Reel Uzun Dönem F.O.	4.3	3.3	2.1	2.0
	Reel 6 Aylık Libor F.O.	3.4	3.3	0.5	0.7
CARİ İŞLEMLER DENGESİ (GSMH %si Değişimi)	Gelişmiş Ülkeler	-0.2	-0.3	-1.1	-0.8
	Gelişmekte Olan Ülkeler	-1.5	-0.4	3.3	3.3
REEL GSYİH İHRACAT (% Değişme) İTHALAT		-0.2	3.4	5.0	4.4
	Orta ve Doğu Avrupa	4.0	9.7	10.4	-1.0
		5.4	10.6	10.1	-1.0

(IMF, World Economic Outlook, October, 2010 ve IMF World Economic Outlook, April, 2010 verilerinden derlenmiştir.)

Dünya ekonomisindeki gelişmeleri değerlendirmeye Tablo-1.7. de devam edilmektedir. Ancak burada önce sekizer yıllık sonra da dörder yıllık ortalama değerler verilmektedir. Ayrıca yapılan bir araştırmaya dayalı olarak kurgulanan bir temel senaryoya göre 2007-2010 dönemi için yıllık ortalama tahmini değerler verilmektedir.

Tablo-1.7. de dikkat çeken bazı noktalar arasında faiz oranlarındaki yükseliş, dünya ticaret hacmindeki azalış ve petrol fiyatlarındaki düşüş tahminleri dikkat çekmektedir. Türkiye açısından ise reel GSYİH, ihracat ve ithalat gelişmeleri açısından küçülmeler tahmin edilmektedir.

Son dört yıl içerisindeki ekonomik büyüme, Türkiye ve küresel piyasalardaki rakipleri itibariyle değerlendirmek için Tablo-1.8 hazırlanmıştır. Bu tabloda da açıkça görüldüğü gibi büyüme performansı en kötü ülke Türkiye'dir.

Tablo-1.8. Türkiye ve Rakip Ülke büyüme karşılaştırmaları

	2007	2008	2009	2010
Türkiye	% 4.7	% 0.7	% - 4.7	% 8.9
Çin	% 14.2	% 9.6	% 9.1	% 10.3
Hindistan	% 9.9	% 6.4	% 5.7	% 10.4
Endonezya	% 6.3	% 6	% 4.5	% 6.1
Malezya	% 6.5	% 4.7	% -1.7	% 7.2
Kore	% 5.1	% 2.3	% 0.2	% 6.1
Arjantin	% 8.7	% 6.8	% 0.9	% 9.2
Brezilya	% 6.1	% 5.1	% -0.2	% 7.5

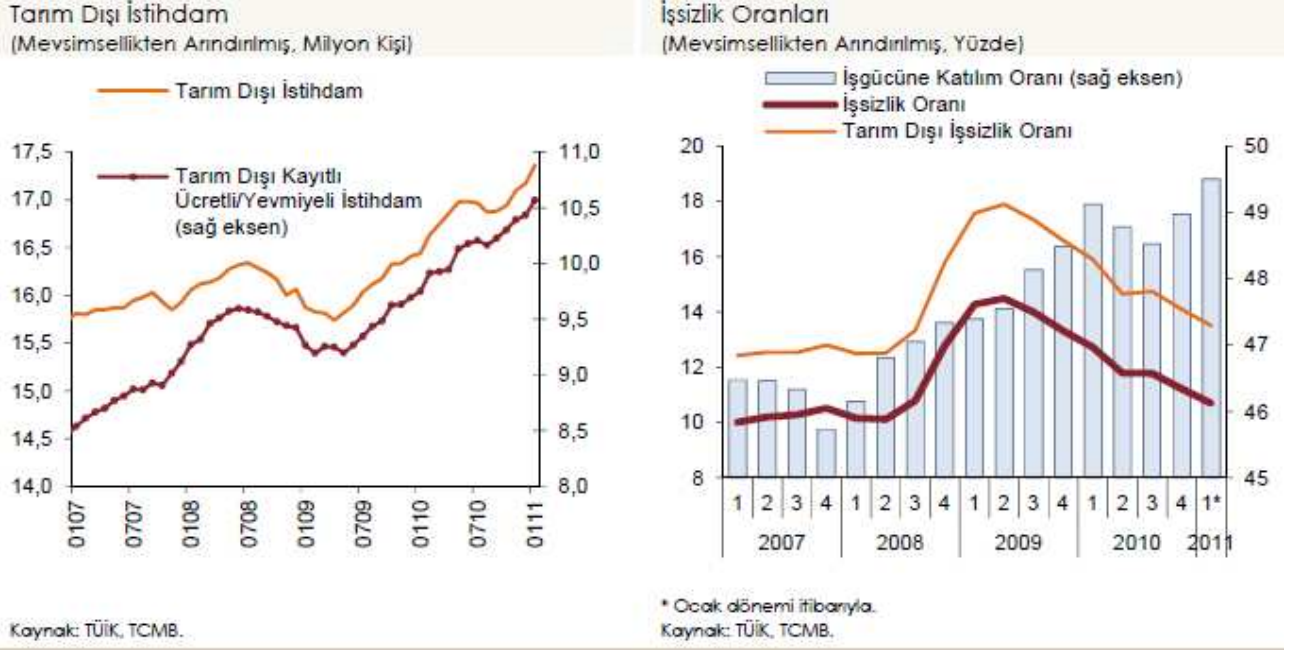
Türkiye, büyüme konusunda rakipleriyle tablodaki yarışın içindeyken ve en geride kalmışken, işsizlik ve istihdam konularında da 1990'lı yıllardan beri en kötü dönemini yaşamaktadır. Üstelik çalışma çağı nüfusunun toplam nüfusa oranı da düşmüşken, işsizlikte 20 yıl öncekinden iki kat daha kötü bir performans göstermesi; bu konuda çok ciddi, acil ve doğru politikaların uygulamaya konmasını zorunlu hale getirmiş bulunmaktadır.

2010 yılında büyümeye ilişkin beklenmedik bir atılım gösteren Türk Ekonomisi, bu büyümeye uygun bir istihdamı yaratamamıştır. Yaşadığı tüm krizlerdeki işsizlik oranlarının çok üzerinde bir işsizliği yaşamakta olan ekonomimiz, bu büyümeye rağmen 2010 yılında %14'ün üzerinde işsizlik üretmiştir. Büyümenin beklenen istihdamı yaratamamasının en temel nedeni, ekonominin büyürken katma değer yaratamamasıdır.

İşsizlik oranlarında temel göstergelerden biri, tarım dışı işsizlik oranıdır. Özellikle sanayi ve hizmetler kesimlerinin yarattığı istihdamın yanı sıra bu kesimlerdeki işsizlik oranı, toplam ekonominin %90'ından fazlasına ait işsizliği göstermektedir. Şekil 1.12.'deki gösterimlerde tarım dışı istihdamın %10'nun altında olduğunu görmekteyiz. İşgücüne katılımın da yine aynı şekilde %50'nin altında olduğu dikkate alınır, aslında tarım dışı kesimler bakımından istihdamın ne kadar sığ düzeyde kaldığını görebiliriz.

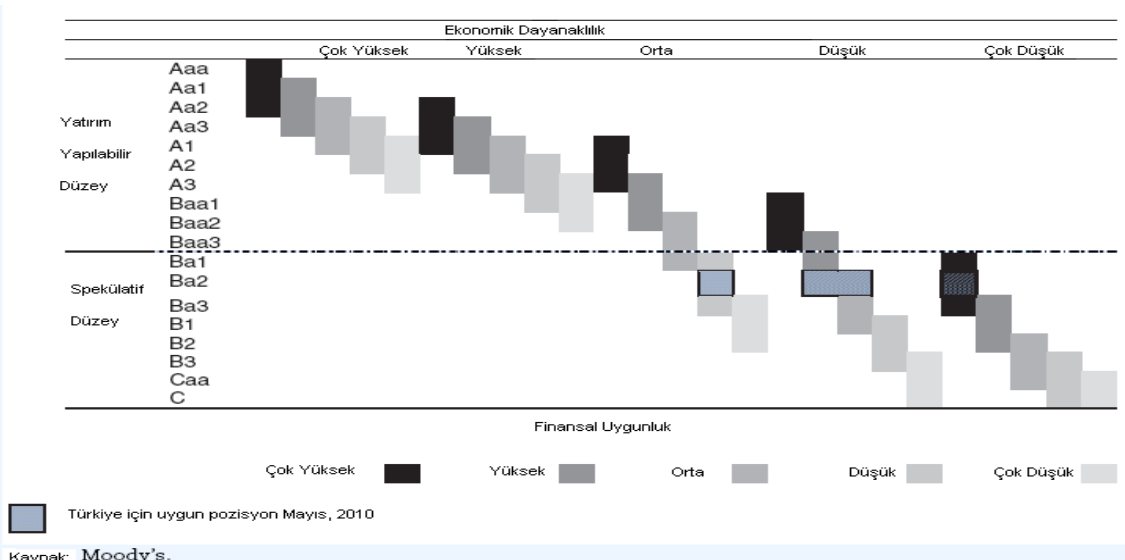
Yaşadığı büyümeyle yarattığı istihdam arasında yetkin bir bağ kuramayan ekonomiler, sürdürülebilir ve sağlıklı bir yapıya sahip değildirler.

Şekil-1.12. Türkiye’de İşgücü ve Demografik Eğilimler.

Türkiye’nin küresel ekonomiler bakımından özet ve toplu bir görünümü, rekabetçi ortamdaki derecelendirme ile gösterilmektedir. Bu derecelendirmeyi yapan kuruluşlardan biri olan Moody’nin derecelendirme sistemi ve Türkiye’nin bu sistemdeki yeri aşağıdaki şekilde verilmektedir. Ülkemizin konumu, görüldüğü gibi yatırım yapılabilir sınıflandırmanın iki basamak altında bulunmaktadır.

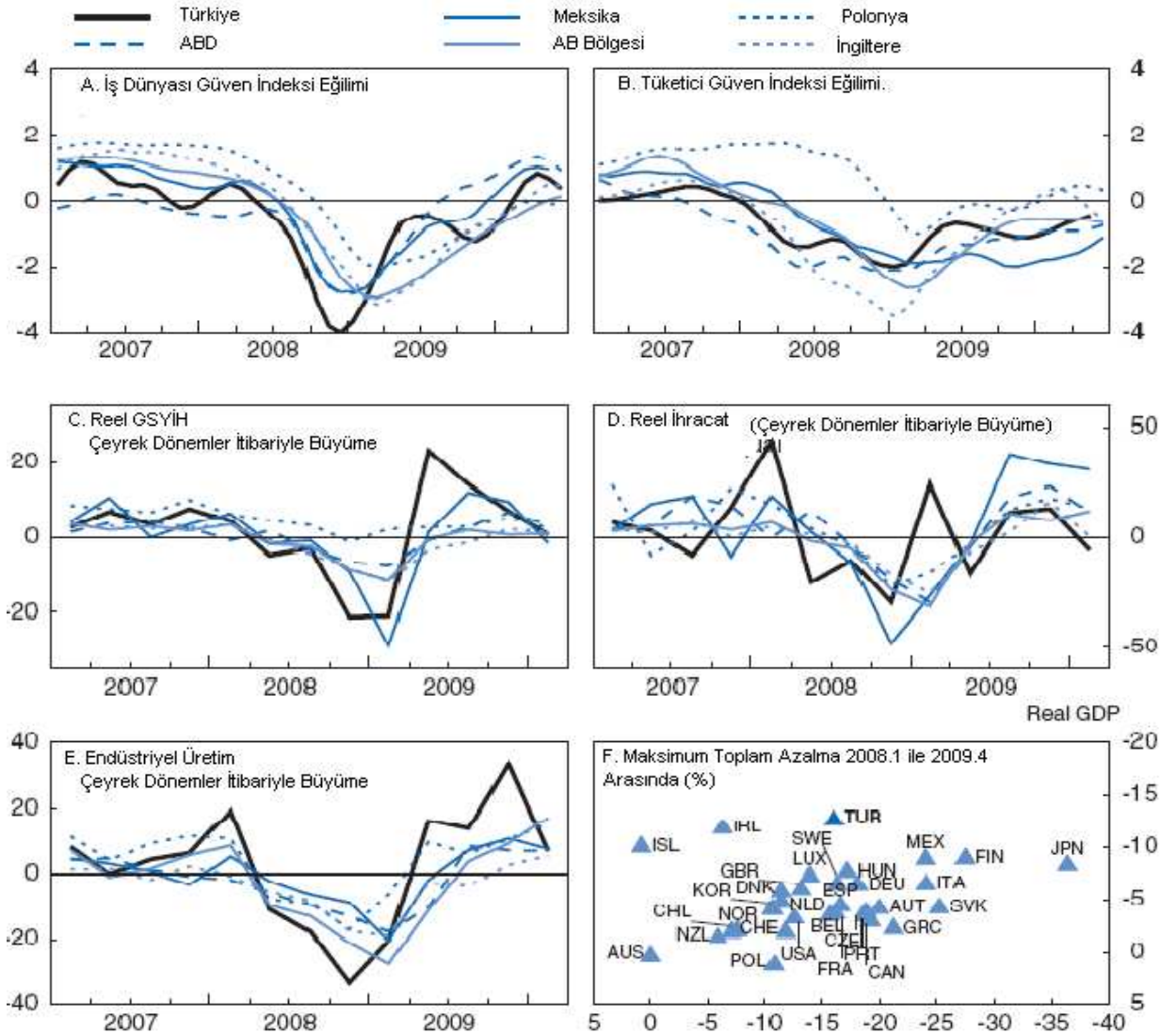
Şekil-1.13. Moody’nin Derecelendirme Sistemi ve Türkiye’nin Konumu.

Dünya ekonomisindeki gelişmeler 2010 yılı itibariyle değerlendirilirken bir zaman serisi aralığı içerisinde göstergeler ve eğilimler dikkate alınmıştır. Böylece son dönem yerine son döneme gelişi sağlayan yapısal eğilimler ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu yaklaşımla değerlendirilen dünya ekonomisindeki eğilimler, Türk Ekonomisi'nde belirli yansımalara neden olmuştur. Bu yansımaların bir kısmı gecikmeli etki ederken bir kısmı ise içsel dinamiklerin etkisi ile olsa gerek gerektiği gibi etki etmemiştir.

Türk Ekonomisi açısından bu kapsamdaki iki önemli konudan biri, küresel krizle uyumluluk düzeyidir. Şekil-1.14'de küresel krizle uyumluluk düzeyi, bazı temel ekonomik göstergelerle ve ülkelerle karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

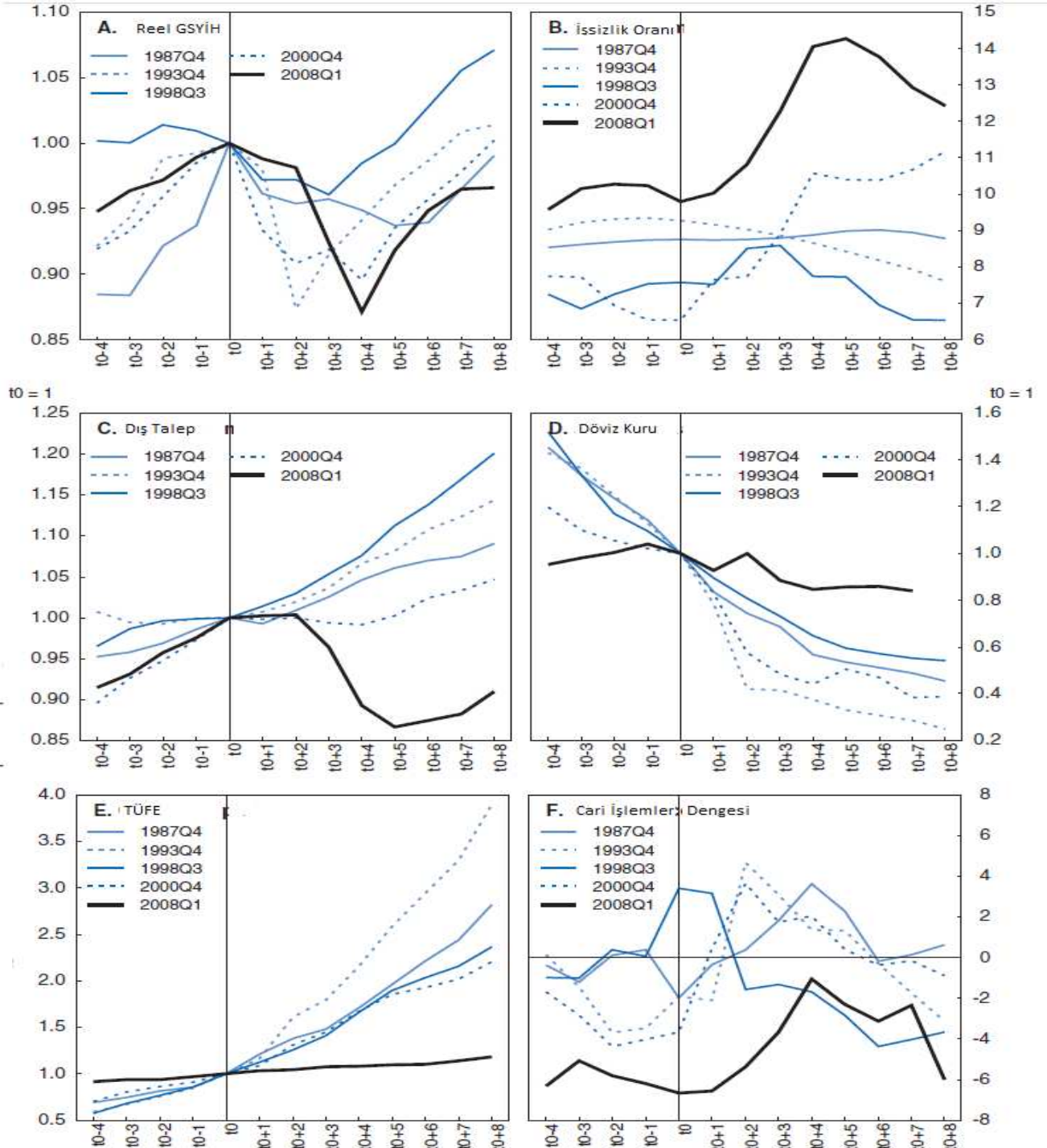
Şekil-1.14. Küresel Krizle Türkiye'nin Uyumluluğu.

Büyüme, güven endeksleri, ihracat ve üretim gibi göstergelerle Türkiye'nin, yaşamakta olan küresel krizdeki konumunu karşılaştırmalı olarak diğer ülkelerle birlikte değerlendirdiğimizde; küresel krizin diğer ülkelerde yarattığı dalgalanmalardan daha fazla bizi etkilediği görülmektedir. Yani yaşamakta olduğumuz kriz, bir ölçüde küresel krizden öte, kendi krizimiz olarak değerlendirilebilir durumdadır.

Şekil-1.15. Türkiye'nin Krizleri.

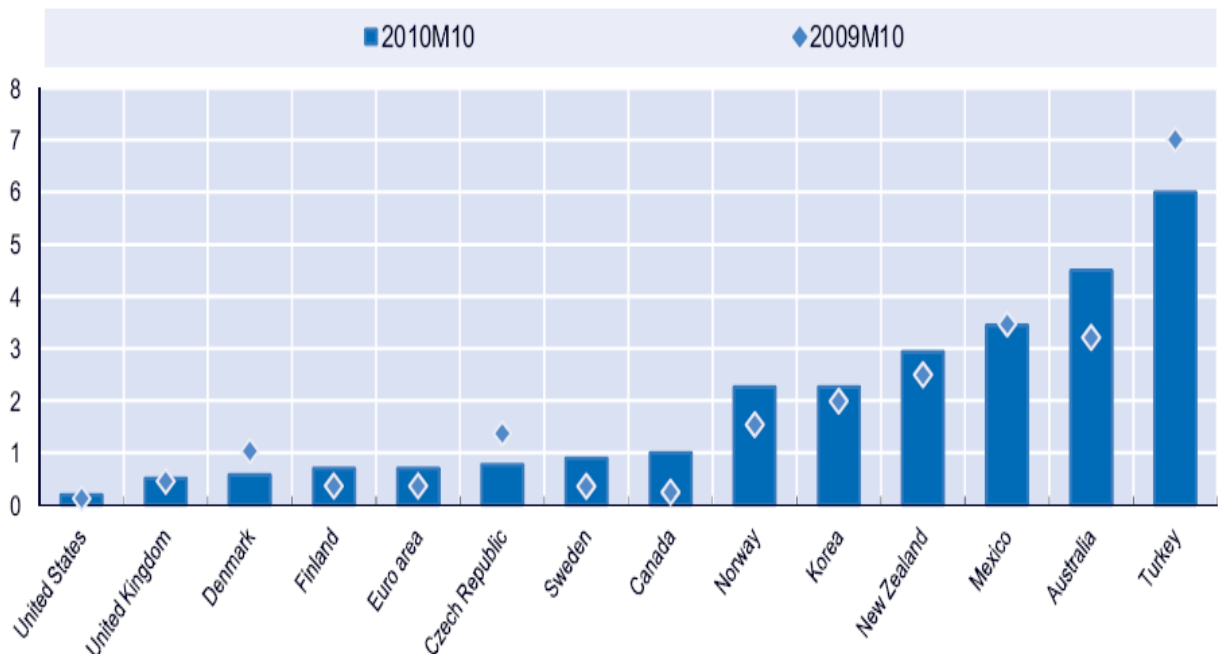

Türk Ekonomisi açısından bu kapsamdaki iki önemli konudan ikincisi ise; ülkemizin son 25 yılda yaşadığı krizlerle, son krizin uyumluluğudur. Şekil-1.15’de ülkemizin yaşadığı krizlerdeki bazı temel ekonomik göstergelerin nasıl bir seyir gösterdiği, OECD kaynaklarından derlenerek, karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Reel GSYİH, İşsizlik oranı, Dış talep, Döviz kuru, TÜFE ve Cari işlemler dengesi göstergeleriyle; 1987Q4 (1987 yılı 4. Çeyrek), 1993Q4, 1998Q3, 2000Q4 ve 2008Q1 dönemlerinde başlayan ülkemiz krizlerinin eğilim olarak nasıl bir yapıya sahip olduğunun eşanlı bir gösterimi olan Şekil-1.15’de, özellikle son krizin İşsizlik Oranı ve Dış Talep göstergeleriyle diğer krizlerden ciddi bir biçimde ayrıştığını görmek mümkündür. Diğer göstergelerde genel eğilim, farklı ölçülerde de olsa bir ortaklık göstermektedir.

Son krizde OECD ülkeleri içerisinde en yüksek gecelik faizler de ülkemizde bulunmaktadır. Daha önceki krizlerde ise ülkemiz bu özelliğini değişik dönemlerde korumuştur. Aslında faizlerin tarihi dip yaptığı söylenen bir dönemde, hala en yüksek faizlere sahip olmasını ciddi bir çelişki ve ekonominin önündeki fren olarak görmek mümkündür. Böylesi yüksek faizlerin, düşen risk primleriyle birlikte, ciddi bir sıcak para cazibe merkezi oluşturacağını dikkate almak gerekmektedir. Böyle bir sürecin yaşanması halinde karşı karşıya kalacağımız en önemli risk; istihdama ve reel ekonomik yapıya yansımaya büyüme olacaktır. Bu bağlamda yükseltelen tüketim eğilimi de sürdürülebilir nitelikte olmayacaktır.

Şekil-1.16. Seçilmiş OECD Ülkelerinde gecelik faizler (2009 ve 2010 yılı Kasım karşılaştırmalı)

Küresel kriz etkisiyle ülkemiz krizinin daha da derinleştiği konusu, öteden beri kimi araştırmacı ve akademisyenler tarafından dile getirilmektedir. Özellikle küresel krizle uyumluluk ve ülkemiz krizlerinin birlikte değerlendirildiği yukarıdaki şekillerde de açıkça görüldüğü gibi bu görüş, dikkate değer bir önem ve geçerlilik kazanmaktadır.

Türk Ekonomisi'nin çeyrek dönemler itibariyle; 1998 bazlı sabit değerler, sektör payları ve gelişme hızları Tablo-1.9 da verilmiştir.

Tablo-1.9. Çeyrek Dönemler İtibariyle Büyüme Verileri.

Üretim yöntemiyle GSYİH (Alıcı fiyatlarıyla 1998 Bazlı)	1.Dönem			2.Dönem			3.Dönem			4.Dönem			Toplam		
	Değer	Sektör Payları	Gelişme Hızı	Değer	Sektör Payları	Gelişme Hızı	Değer	Sektör Payları	Gelişme Hızı	Değer	Sektör Payları	Gelişme Hızı	Değer	Sektör Payları	Gelişme Hızı
	1000 TL	%	%	1000 TL	%	%	1000 TL	%	%	1000 TL	%	%	1000 TL	%	%
Tarım, avcılık ve ormancılık	1.018.356	3,9	3,6												
Balıkçılık	72,585	0,3	11,4												
Madencilik ve Taşocakçılığı	170,479	0,7	10,9												
İmalat Sanayi	6.690.880	25,8	12,3												
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su	479,099	1,9	12,3												
İnşaat	1.510.203	5,8	14,8												
Toptan ve perakende ticaret	3.565.466	13,8	17,2												
Oteller ve Lokantalar	358,203	1,4	5,1												
Ulaştırma, depolama ve	3.934.061	15,2	12,2												
Mali aracı kuruluşların faaliyetleri	3.160.808	12,2	9,1												
Konut Sahipliği	1.289.608	5,0	2,2												
Gayrimenkul, kiralama ve iş	1.209.880	4,7	9,7												
Kamu yönetimi ve savunma,	807,867	3,1	2,5												
Eğitim	579,096	2,2	3,2												
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	366,139	1,4	2,5												
Diğer sosyal, toplumsal ve	424,196	1,6	-2,0												
Eviçi personel çalıştıran	55,989	0,2	5,8												
Sektörler Toplamı	25.692.914	99,2	10,5												
Dolaylı ölçülen mali aracılık	2.138.491	8,3	11,8												
Vergi-Sübvansiyon	2.341.610	9,0	17,1												
GSYİH (Alıcı Fiyatlarıyla)	25.896.032	100,0	11,0												
				2010 YILI											
Tarım, avcılık ve ormancılık	982,624	4,2	0,6	1.840.423	7,2	1,3	4.465.019	15,6	-0,1	2.307.223	8,2	4,3	9.595.288	9,1	1,2
Balıkçılık	65,141	0,3	4,7	65,492	0,3	15,7	45,547	0,2	13,0	156,387	0,6	18,4	332,568	0,3	14,2
Madencilik ve Taşocakçılığı	153,781	0,7	6,1	201,69	0,8	14,2	238,625	0,8	0,1	201,083	0,7	0,9	795,179	0,8	4,7
İmalat Sanayi	5.959.041	25,5	21,4	6.626.275	25,8	15,7	6.240.178	21,8	7,6	6.788.610	24,2	11,3	25.614.104	24,2	13,6
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su	426,645	1,8	2,4	522,322	2,0	8,3	567,051	2,0	11,4	668,246	2,4	6,5	2.184.265	2,1	7,3
İnşaat	1.315.831	5,6	8,3	1.474.390	5,7	20,4	1.540.146	5,4	22,1	1.604.774	5,7	17,5	5.935.140	5,6	17,1
Toptan ve perakende ticaret	3.041.997	13,0	20,5	3.379.819	13,2	13,9	3.390.803	11,8	7,3	3.631.860	13,0	13,1	13.444.479	12,7	13,3
Oteller ve Lokantalar	340,848	1,5	-1,1	357,191	1,4	2,5	831,996	2,9	0,7	428,714	1,5	-0,9	1.958.749	1,9	0,3
Ulaştırma, depolama ve	3.506.465	15,0	12,1	3.814.688	14,9	10,4	3.959.519	13,8	6,9	4.118.224	14,7	12,9	15.398.896	14,6	10,5
Mali aracı kuruluşların faaliyetleri	2.897.837	12,4	4,4	2.838.273	11,1	7,3	3.150.247	11,0	6,3	3.682.296	13,1	10,3	12.568.653	11,9	7,2
Konut Sahipliği	1.261.334	5,4	1,8	1.270.423	4,9	1,7	1.295.323	4,5	2,9	1.286.344	4,6	1,2	5.113.424	4,8	1,9
Gayrimenkul, kiralama ve iş	1.102.751	4,7	12,6	899,832	3,5	10,5	764,531	2,7	2,2	1.132.902	4,0	4,5	3.900.015	3,7	7,6
Kamu yönetimi ve savunma,	788,258	3,4	0,5	758,356	3,0	0,3	812,079	2,8	-0,2	855,975	3,1	1,5	3.214.667	3,0	0,5
Eğitim	561,136	2,4	1,2	521,47	2,0	0,9	468,187	1,6	-0,7	509,251	1,8	0,9	2.060.044	1,9	0,6
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	357,143	1,5	4,2	312,759	1,2	2,1	313,218	1,1	-1,4	300,071	1,1	-0,7	1.283.191	1,2	1,1
Diğer sosyal, toplumsal ve	432,992	1,9	2,4	379,184	1,5	2,3	373,604	1,3	-1,2	421,227	1,5	0,1	1.607.007	1,5	0,9
Eviçi personel çalıştıran	52,938	0,2	9,5	35,292	0,1	8,0	33,27	0,1	0,1	46,217	0,2	2,8	167,717	0,2	5,4
Sektörler Toplamı	23.246.761	99,6	11,4	25.297.878	98,6	10,2	28.489.344	99,4	5,5	28.139.403	100,4	9,3	105.173.387	99,5	8,9
Dolaylı ölçülen mali aracılık	1.912.183	8,2	10,4	1.842.974	7,2	13,4	2.126.031	7,4	12,7	2.510.763	9,0	14,9	8.391.950	7,9	13,0
Vergi-Sübvansiyon	2.000.514	8,6	17,3	2.214.109	8,6	13,9	2.297.704	8,0	8,2	2.386.379	8,5	13,3	8.898.706	8,4	12,9
GSYİH (Alıcı Fiyatlarıyla)	23.335.092	100,0	12,0	25.669.014	100,0	10,3	28.661.017	100,0	5,2	28.015.019	100,0	9,2	105.680.142	100,0	8,9

1998 yılı bazlı ve alıcı fiyatlarıyla 2010 yılı 4 çeyreği ile 2011 yılı ilk çeyreğindeki gerçekleştirmeleri veren Tablo-1.9'da, tarım ve ticaret başta olmak üzere bir çok sektörün toplam GSYİH içindeki payları değişkenlikler göstermiştir. Doğal olarak büyüme hızlarındaki farklılık bunun en önemli kaynağıdır. Sonuç olarak 2010 yılı %8.9 gibi ciddi bir reel büyüme ile kapanmıştır.

Bu büyümenin temel sektörler ve çeyrek dönemler itibariyle son üç yıldaki performansı da Tablo-1.10'da verilmektedir.

Tablo-1.10. Sektörler ve Dönemler İtibariyle Reel GSYİH Büyümesi % (1998=100)

	Tarım			Maden			İmalat			İnşaat			Ticaret		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
1.dönem	6.3	-1.3	0.6	8.4	-13.0	6.1	9.1	-22.1	21.4	-3.3	-18.5	8.3	9.2	-26.2	20.5
2.dönem	-0.7	6.4	1.3	7.7	-15.0	14.2	4.8	-11.5	15.7	-5.2	-20.9	20.4	4.2	-15.1	13.9
3.dönem	5.5	4.4	-0.1	3.9	-3.2	0.1	0.3	-4.2	7.6	-9.2	-18.2	22.1	-1.8	-6.9	7.3
4.dönem	3.3	2.4	4.3	2.7	3.5	0.9	-10.8	13.0	11.3	-14.0	-6.4	17.5	-13.9	10.5	13.1
Yıllık	3.9	3.7	1.2	5.4	-6.7	4.7	0.8	7.0	13.6	-8.2	-16.1	17.1	-0.9	-10.2	13.3

Kaynak: TÜİK, DPT

Her iki tablo birlikte değerlendirilirse görülecektir ki Türk Ekonomisi, sektörler ve çeyrek dönemler itibariyle 2001 krizini aratmayacak, hatta işsizlik gibi göstergelerle bakıldığında, ondan çok daha kötü bir yıl olarak 2009 yılını geçirmiş bulunmaktadır.

2010 yılı Türk Ekonomisi açısından tüm sektörlerde pozitif büyüme ile geçirilmiştir. Tarım sektörü %1.2 ile en düşük büyümeyi sağlarken, İnşaat sektörü %17.1 ile en yüksek büyümeyi gerçekleştirmiştir.

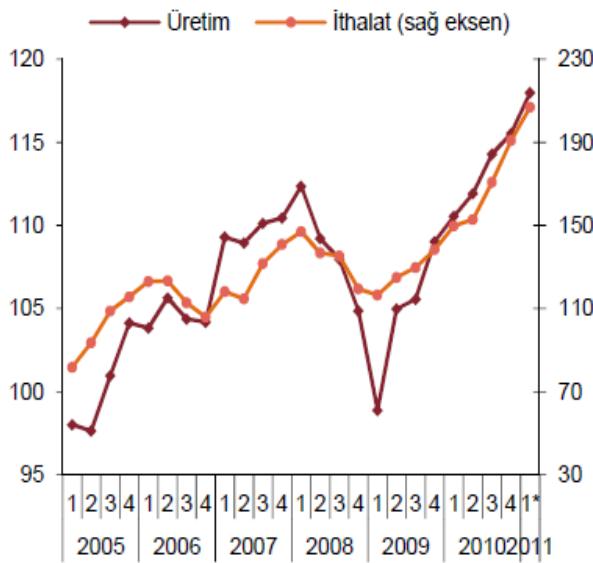
2010 yılını kriz yılı dahil son üç yıldan ayıran bir diğer önemli özellik de tüm sektörlerde ve dört çeyrekte de pozitif büyümenin sağlanmış olmasıdır.

Diğer taraftan ülkemizin içinde bulunduğu krizin, temel bazı anahtar göstergelerle ve Tablo-1.9, 1.10'da verilen gerçekleştirmelerle birlikte irdelenmesi halinde, ne kadar bize ait bir kriz ile karşı karşıya olduğumuzu görmek mümkündür. Gelişmiş dünyanın içine girdiği küresel finans krizine ilişkin hiçbir alet, ürün, örgütlenme ve sistem bizde bulunmamaktadır. En azından bizdeki finansal türev ürünler en uç noktada ancak ikinci üretimde kalmıştır. Halbuki gelişmiş dünyanın kullandığı ve insanlık tarihinin en akıl almaz finans icatçılığına konu olan 14. üretim finansal ürünler piyasası söz konusu olmuştur. İşte bu yüzdendir ki, dünya gayri safi hasılasının yaklaşık 14 katı büyüklüğünde bir finansal türev ürünler piyasası ya da balonu yaratılmıştır. Dolayısıyla 2009 yılında yaşadığımız ve 2010 yılında ertelenen krizimiz, kendi iç ekonomik dinamiklerimizden türettiğimiz krizdir.

Kendi iç ekonomik dinamiklerimizle ilgili temel sonuçlardan ya da olgulardan bir tanesi son 8 yılda hızla ve sürekli olarak aleyhimize bozulan dış ticaret kompozisyonumuzdur. Şekil-1.17 ve 1.18’de, tüketim ve sermaye mallarındaki üretim-ithalat eğiliminin son yedi yıldaki endeks seyri verilmektedir.

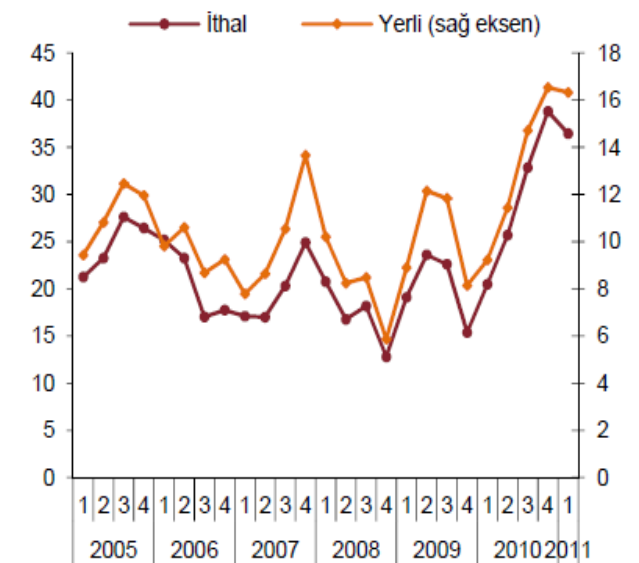
Şekil-1.17.

Tüketim Malları Üretim ve İthalat Miktar Endeksleri
(Mevsimsellikten Arındırılmış, 2005=100)

Kaynak: TÜİK, CNBC-e, TCMB.

Yurt İçi Otomobil Satışları
(Bin Adet, Mevsimsellikten Arındırılmış)

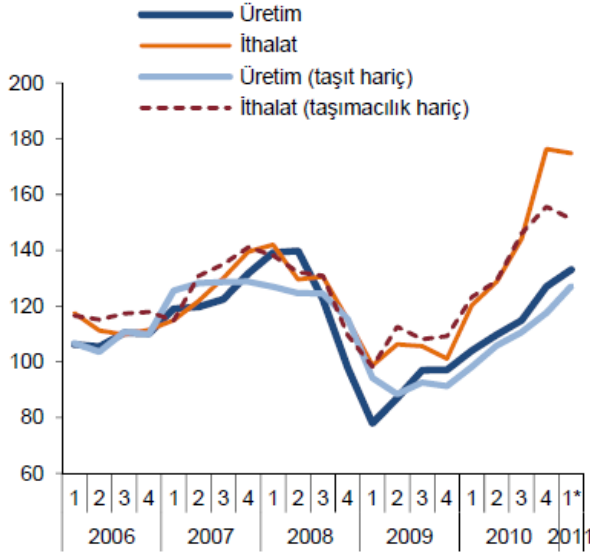
Kaynak: ODD, TCMB.

Şekil-1.17’de önce tüketim mallarının üretim ve ithalat 2005=100 bazlı endeks değerleri verilmektedir. Buna göre 2005 yılını 100 kabul ettiğimizde üretim değerimiz, 2011 yılının ilk çeyreğinde 115 civarında kalarak %15’lik bir artışa ulaşmıştır. Buna karşılık tüketim malları ithalatı ise aynı dönemde 220’yi aşarak %120’lik bir artışa ulaşmıştır. Yani bu dönemde tüketim malları ithalatındaki artış, üretim artışının 8 kat üzerinde gerçekleşmiştir. Kısaca üretme yeteneğimizi ve kapasitemizi dumura uğratmışız. Keza yurtiçi otomobil satışlarını da aynı dönemde ürettiğimiz iki katından fazlasını ithal ederek gerçekleştirmişiz.

2005 yılı ile 2011 yılı ilk çeyreği arasındaki dönemde sermaye malları üretim-ithalat endeksi ve yurtiçi ticari araç satışları eğiliminde de benzer bozulmalar yaşanmıştır. Şekil-1.18’de bu durumun grafik gösterimleri bulunmaktadır.

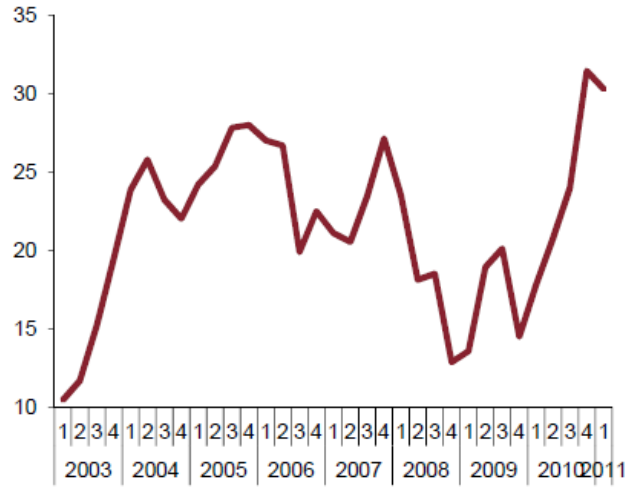
Şekil-1.18.

Sermaye Malları Üretim ve İthalat Miktar Endeksleri
(Mevsimsellikten Arındırılmış, 2005=100)

* Ocak-Şubat dönemini kapsamaktadır.
Kaynak: TÜİK, TCMB.

Yurt İçi Ticari Araç Satışları
(Bin Adet, Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: OSD, TCMB.

2005=100 baz alınarak hesaplanan endeks değerleri sermaye mallarının üretiminde %20'lik bir artışı gösterirken, ithalatında ise %80'lik bir artışı göstermektedir. Yatırım malları olarak da ifade edilebilen bu mal kaleminde 2005 yılına göre üretim-ithalat kompozisyonu ciddi, sürekli ve kalıcı olarak bozulmuştur.

2001-2010 yılları arasında toplam gelirdeki artış hızı özellikle 2006 yılından sonra azalmaya başlarken, temel ve toplam harcamalardaki sürekli ve hızlı artışın kaynağının bir bölümü, faiz harcamalarındaki nispi azalmadan sağlanan tasarrufla karşılandığı görülmektedir.

Türk Ekonomisindeki gelişmeler ve eğilimler, temel bazı göstergelerle bir zaman serisi aralığı içerisinde Tablo-1.11. de verilmiştir.

Tablo-1.11. Türk Ekonomisindeki Gelişmeler.

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
GSYİH (Cari, %Değişim)	44.1	45.9	29.8	22.9	16.1	16.9	11.2	12.7	0.2	16.0
TEFE (ÜFE)	61.6	50.1	25.6	11.1	2.7	11.6	5.94	8.11	5.93	8.9
TÜFE	54.4	45.0	25.3	10.8	7.7	9.7	8.39	10.06	6.53	6.4
Kişi Başına GSYH \$(Büym)	-27,0	22,2	30,1	22,7	19,8	9,3	23,2	14,4	-17,0	19,3
Vergi Gelirleri/GSYH	22.5	21.7	23.6	21.0	22.0	23.9	20.3	20.0	20.6	19.1
İç Borç Stoku/GSYH	69.2	54.5	54.5	52.3	50.3	43.7	30.3	28.9	34.6	31.9
Dış Borç Stoku/GSYH	76.8	72.4	61.6	54.1	48.0	52.0	38.4	37.4	43.4	39.5
İhracat/GSYH	21.1	19.9	19.8	21.0	20.3	21.4	16.5	17.9	16.0	15.5
İthalat/GSYH	27.9	28.5	29.0	32.6	32.3	34.9	26.2	27.2	22.9	25.2
Cari Denge/GSYH	2.3	-0.8	-3.4	-5.2	-6.5	-8.2	-5.9	-5.7	-2.3	-6.5

(TÜİK, DPT ve HM verilerinden derlenmiştir.),

Tablo-1.11, son 10 yıllık verilerin % değişmeler ve GSYİH'ya oranlar şeklindeki eğilimlerini göstermektedir. Nominal bilgiler yerine bu türden kardinal bilgilerle yıllık serileri izlemek ve bir bütün olarak gelişimi değerlendirmek daha açıklayıcı olmaktadır.

Genel bir değerlendirme ile son on yıl, en azından yukarıdaki göstergeler bakımından sert ve sık dalgalanmalarla geçmiştir. Diğer bir dikkate değer konu da iç borç stokunun GSYİH oranındaki eğilimdir. Özellikle ilk beş yıl ortalaması ile ikinci beş yıl ortalaması karşılaştırılırsa, ikinci beş yılda bu ortalama %100'leri aşan bir yükselme eğilimi göstermektedir. On yıllık dönemin ilk yarısı ile ikinci yarısı arasında ciddi değişimlerin olduğu bir başka gösterge de dış borç stokunun GSYİH oranıdır. Burada her ne kadar yaklaşık %50'ler civarında bir yükselme görülse ve iç borç stoku oranından çok daha az artmış olsa bile hala dikkati çekmeye devam etmektedir. 2010 yılı itibariyle iç borç ve dış borç stoklarının GSYİH'ya oranları hala yüksek düzeyde kalmış gözükmektedir.

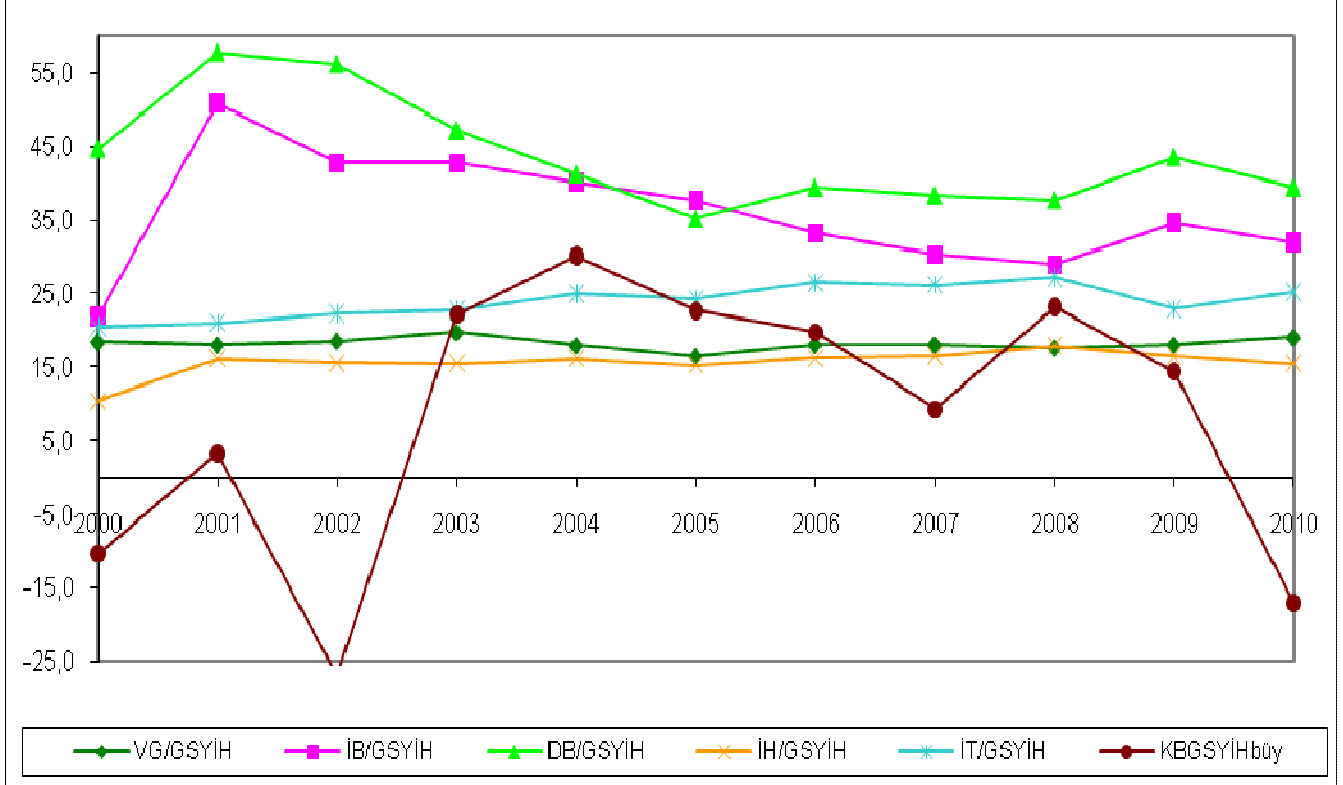
Dış ticaretteki 2010 yılı gerçekleştirmeleri de son on yıldır var olan bozulma eğilimini hızlandırarak devam ettirmiştir. Öyle ki ihracatın GSYİH içindeki oranı 2001 kriz yılının bile gerisinde kalmıştır. Dış ticaretin, ekonomik büyüklüğümüz içindeki payı yaklaşık %40 civarında bulunmaktadır. Küreselleşme odaklı bir yürütme organı için bu oran, hiçbir şekilde başarılı bir icraat kapasitesini ortaya koymamaktadır. Zira ihracatın ve ithalatın GSYİH içindeki payları giderek düşmüştür.

Benzer şekilde dikkat çeken bir diğer gösterge de cari işlemler dengesinin (CD), GSYİH oranıdır. On yıl boyunca genellikle negatif seyretmesinin yanı sıra bu açığın GSYİH'ye oranı da gittikçe yükselmektedir. Pek çok iktisatçı için kritik oran olarak görülen %3'lük düzey özellikle son yedi yıldır ciddi boyutta aşılmış durumdadır. Ancak 2009 yılındaki dış ticaret daralması nedeniyle cari açığın GSYİH içindeki payı ciddi bir düzeyde azalmıştır. 2010 yılında ise bu eğilim tersine dönmüş ve son on yılın açık rekorunu kırarak %6.5'u aşmıştır. İşin kötüsü 2011 yılı ilk gerçekleştirmeleri cari açığın giderek büyümekte olduğunu ve %10'a yaklaşacağını göstermektedir.

Vergi gelirlerinin GSYİH içindeki payı, 2006 yılındaki %24'lük düzeyinden hala çok uzaktadır. 2009 yılında %20.6'ya yükselmiş olsa bile, bu oran OECD ortalamasına yükseltilecek durumdadır. Fakat yükselme bir yana 2010 yılında ilk kez %20'nin altına düşen bir vergi geliri elde edilebilmiştir. Ekonominin rekor büyüdüğü 2010 yılında vergi gelirleri payının rekor düzeyde düşmüş olması, sağlıklı ve kayıtlı bir büyümeden bahsetmeyi zorlaştırmaktadır.

Ulusal ekonomide tüm bu kaynak yaratıcı nakit girişleri yaşanırken, kişi başına GSYİH büyümesi benzer bir eğimle gerçekleşmemiştir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, ödenen çok yüksek reel faizlerdir denebilir.

Şekil-1.19. GSYİH Gelişmeleri

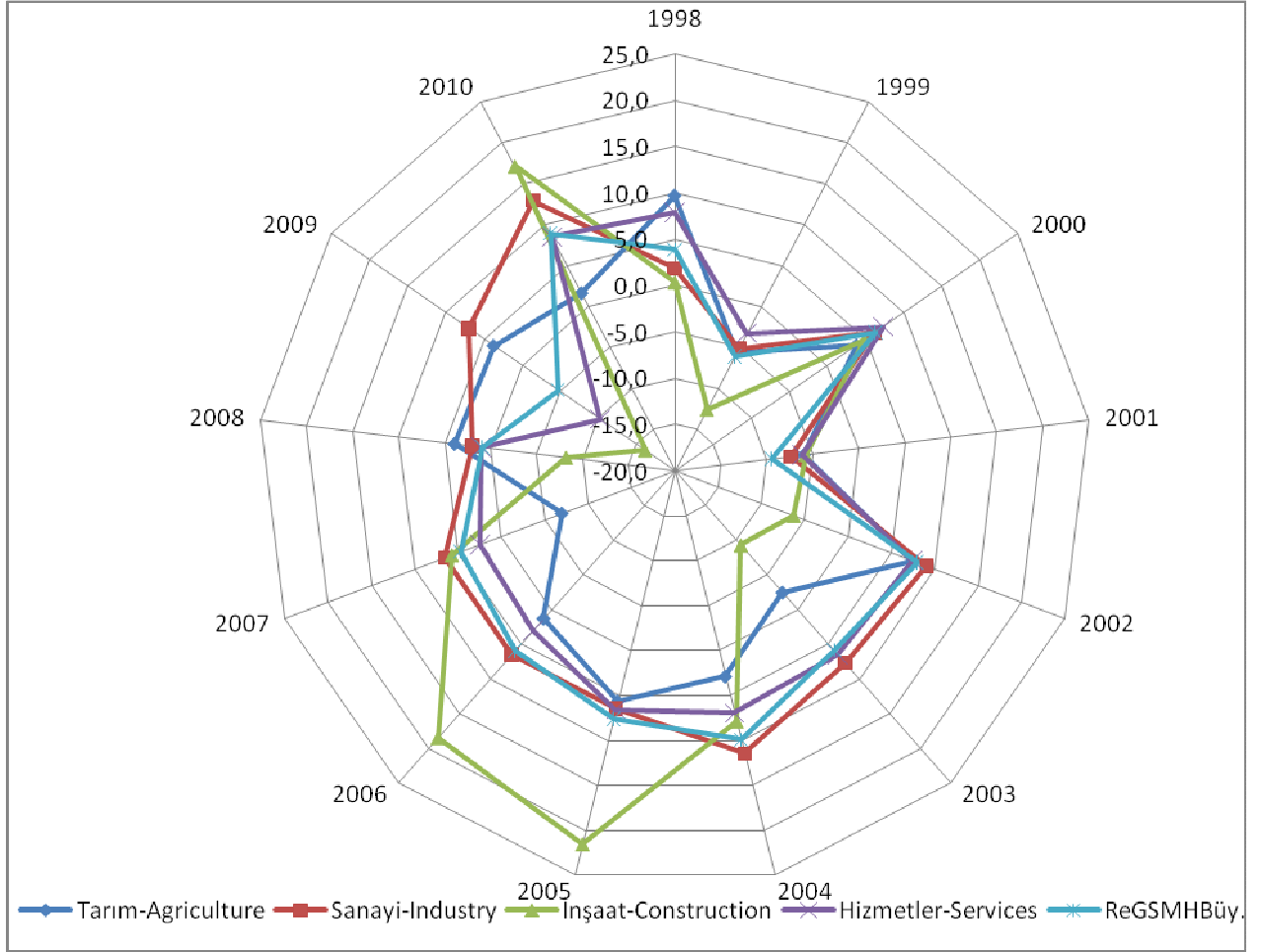
Tablo-1.11 ile ifade edilen bazı GSYİH oranları, görsel algılamayı kolaylaştırmak bakımından Şekil-1.19'daki gibi gösterilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi kişi başına GSYİH (KBGSYİHbüy) büyümesi ile diğer göstergelerdeki gelişmeler, özellikle kaynak artırıcı olanlar, birbirleriyle yeterince bir neden-sonuç ilişkisi veya uyumu gösterememişlerdir. Özellikle 2003 yılından bu yana kişi başına GSYİH büyümesi düşmektedir.

Genel bir değerlendirme ile son on yıl içerisinde GSYİH oranlarında kaynak artırıcı en yüksek artış, iç borç oranında yaşanmıştır. Bu aşırı iç borçlanma eğilimi dolayısıyla ilk kez 2005 yılında iç borç oranı, dış borç oranını geçmiştir.

1999-2010 yılları arasındaki genel ve sektörel reel büyümeler, aslında uyumlu bir yapısal ilişkiler ağını tarif etmemektedir. İnşaat ve tarım sektörlerinin büyüme performansları bu dönemde çok ciddi dalgalanmalar göstermiştir. Şekil-1.20'deki ağ yapısının en bozuk ve kırık yörüngeleri, bu iki sektöre ait yörüngelerde oluşmaktadır. Böylesi bütünsel etkileşimler içerisinde tarımın nasıl bir baskı altında tutulduğu ve diğer sektörlerden ayrık bir yapıya doğru ötelenmekte olduğu söylenebilir. Halbuki Türk Tarımı, gerçek potansiyelinin henüz başlarındadır ve küresel rekabete açılmaya ancak sürdürülebilir ve katma değer artırıcı desteklerle hazırlanabilir.

Şekil-1.20. Ana Faaliyetler İtibariyle GSYİH Büyümesi (Reel)

Son 10 yıllık dönemde Türk Ekonomisi, gerek kendi iç dinamiklerinin etkisi gerek dünyadaki dış dinamiklerin ve gelişmelerin etkisi ile burada özetlenmeye çalışılan eğilimlere sahip olmuştur. 1997-1998 yıllarında başlayan Rusya, Uzakdoğu ve Asya krizlerinin de etkisi ile, 1999 yılı ülkemiz açısından örtülü kriz yılı olmuştur. 2001 yılı ise açık ve derin bir kriz yılı olmuştur. Diğer taraftan 2008 yılı ikinci yarısında patlak veren küresel krizin de etkisiyle Türk Ekonomisi 2009 yılında, küresel krizin etkisinin ötesinde ağır bir daralma yaşamıştır. Bunun belirleyici nedeni ise; olumsuz koşullarda finansal yapıyı dirençli kılmaya odaklı Güçlü Ekonomiye Geçiş Programının yerine, 2005 yılından sonra, gerekli ve doğru bir yapısal programın konamamasıdır.

2008 yılından itibaren büyüme rakamları başta olmak üzere pek çok ekonomik büyüklük ciddi düzeltmelere ve hesaplama değişikliklerine tabi tutulmaktadır. Bu durum zaman serisi analizleri yapmayı son derece zorlaştırmakta ve ekonomik hafızayı yok etmektedir. Dolayısıyla ancak son dönem ve bir önceki dönem verileri karşılaştırılabilmektedir. 2010 yılı dördüncü çeyreği itibariyle açıklanmış son ekonomik veriler Tablo-1.12'de derlenmiştir.

Tablo-1.12. Açıklanmış Son Ekonomik Veriler.

TURKIYE`NIN SON EKONOMİK GOSTERGELERİ			
SECILMIS EKONOMİK GOSTERGELER	DÖNEM	SON VERİ	ONCEKİ VERİ

GSYH SABIT FİY. ARTIS HIZI	4.CEYREK	%+9.2	%+5,2
KISI BASINA GSYH (2010) (USD)		10.079	8,578

TOPLAM SANAYİ SEKTÖRÜ ÜRETİM (YILLIK DEG)	SUBAT	%+13.9	%+18.8
İMALAT SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (YILLIK DEG)	SUBAT	%+14,7	%+20.3
İMALAT SANAYİ KAPASİTE KULLANIM ORANI	MART	%73.2	%73.0

TURKIYE NUFUSU	2010	73.722.988	72.561.312

İSSİZLİK ORANI	ARALIK	%11,4	%11,0

İSKUR`A BASVURAN İSSİZLERİN SAYISI	SUBAT	96.234	147.580

SANAYİDE İSTİHDAM (CEYREKLİK BAZDA)	4.CEYREK	%+0.6	%+5.5

TİCARET-HİZMET SEKTÖR İSTİHDAMI (3 AYLIK)	4.CEYREK	%-1,7	%+2,9

İNŞAAT SEKTÖRÜ İSTİHDAMI (YILLIK)	4.CEYREK	%+6.3	%+4.8

İSGUCU MALİYETİ ENDEKSİ (SAATLİK)	4.CEYREK	%+10.3	%+11.3

SAATLİK KAZANÇ ENDEKSİ	4.CEYREK	%+10.3	%+10.7

TUKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (AYLIK %)	MART	%+0,42	%+0,73
TUKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (YILLIK %)	MART	%+3,99	%+4,16
ÜRETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (AYLIK %)	MART	%+1,22	%+1,72
ÜRETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (YILLIK %)	MART	%+10,08	%+10,87

İTO PERAKENDE FİYAT ENDEKSİ (AYLIK %)	MART	%+0.83	%+0.57
İTO TOPTAN FİYAT ENDEKSİ (AYLIK %)	MART	%0.89	%+2.42

TUFE BAZLI REEL EFEKTİF DOVİZ KURU	OCAK	121.94	126.01
UFE BAZLI REEL EFEKTİF DOVİZ KURU	OCAK	120.02	122.64

TOPLAM İHRACAT (MİLYON \$)	SUBAT	10,109	9,561
TOPLAM İTHALAT (MİLYON \$)	SUBAT	17,516	16,873
DIS TİCARET DENGESİ (MİLYON \$)	SUBAT	-7,407	-7,312
İHRACATIN İTHALATI KARSILAMA ORANI %	SUBAT	57,7	56,7

TOPLAM İHRACAT (MİLYON \$)	OCAK-SUBAT	19,667	
TOPLAM İTHALAT (MİLYON \$)	OCAK-SUBAT	34,417	
DIS TİCARET DENGESİ (MİLYON \$)	OCAK-SUBAT	-14,750	
İHRACATIN İTHALATI KARSILAMA ORANI %	OCAK-SUBAT	57,1	

TIM VERILERINE GORE IHRACAT (MILYON \$)	MART	11.723	10,164

IHRACAT BIRIM DEGER ENDEKSI (YILLIK %)	SUBAT	%+12	%+7.1
ITHALAT BIRIM DEGER ENDEKSI (YILLIK %)	SUBAT	%+14.8	%+9.9
IHRACAT MIKTAR ENDEKSI (YILLIK %)	SUBAT	%+9.3	%+14
ITHALAT MIKTAR ENDEKSI (YILLIK %)	SUBAT	%+29.5	%+31.3

TURKIYE`NIN KREDI NOTLARININ SON DURUMU (DOVIZ CINSI)			
KREDI DERECELENDIRME KURULUSU:	S&P:	BB	(POZITIF)
	MOODY`S:	BA2	(POZITIF)
	FITCH:	BB+	(DURAGAN)
	JCR:	BB	(DURAGAN)

MERKEZI YONETIM BUTCE GIDERLERI (MILYON TL)	SUBAT	23,658	22,494
MERKEZI YONETIM BUTCE GELIRLERI	SUBAT	24,556	23,499
MERKEZI YONETIM BUTCE DENGESI	SUBAT	+988	+1,005
FAIZ DISI DENGE	SUBAT	+7,159	+4,809

MERKEZI YONETIM BUTCE GIDERLERI	OCAK-SUBAT	46,622	22,494
MERKEZI YONETIM BUTCE GELIRLERI	OCAK-SUBAT	48,055	23,499
MERKEZI YONETIM BUTCE DENGESI	OCAK-SUBAT	+1,993	+1,005
FAIZ DISI DENGE	OCAK-SUBAT	+11,968	+4,809

HAZINE FAIZ DISI DENGESI (MILYON TL)	MART	+1,441,4	-5,388
HAZINE NAKIT DENGESI (MILYON TL)	MART	-2.069.6	+23

MERKEZI YONETIM BRUT BORC STOKU(MILYAR TL)	SUBAT	482.8	478,1
IC BORC STOKU	SUBAT	351.8	353,3
DIS BORC STOKU	SUBAT	131	124,8

TURKIYE`NIN BRUT DIS BORC STOKU (MILYAR USD)	4.CEYREK	290,4	282,3

TURKIYE`NIN NET DIS BORC STOKU (MILYAR USD)	4.CEYREK	169,5	159,6

TURKIYE`NIN ULUSLARARASI YUKUMLULUKLERI (MILYAR USD)	OCAK	533,2	539,5

OZEL SEKTORUN YURTDISINDAN SAGLADIGI UZUN VADELİ KREDİ BORCU (MILYAR DOLAR)	OCAK	118,9	116,9

ODEMELER DENGESI (MILYON USD)	SUBAT	-6,127	5,946

ULUSLARARASI DOGRUDAN YATIRIM GIRISI (MILYON USD)	OCAK	402	1,924

YABANCI ZİYARETCİLER (BIN KİSİ)	SUBAT	1,080	976
	OCAK-SUBAT	2,055	
TURİZM GELİRİ (MİLYON DOLAR)	4. CEYREK	5,259	8,575

TCMB RESMİ REZERV VARLIKLARI(MİLYON USD)	SUBAT	88,340	87,846

TUIK-TCMB TÜKETİCİ GUVEN ENDEKSİ	OCAK	93.56	91.29

TCMB REEL KESİM GUVEN ENDEKSİ	MART	114.8	111.0

CNBC-E TÜKETİCİ GUVEN ENDEKSİ	SUBAT	106.72	108.28

TURKIYE İMALAT SANAYİ PMI	MART	56.1	58.5

YENİ KURULAN SİRKET SAYISI (ADET)	SUBAT	4.899	5.983
KAPANAN SİRKET SAYISI (ADET)	SUBAT	910	1.870
YENİ KURULAN SİRKET SAYISI (ADET)	OCAK-SUBAT	10.882	
KAPANAN SİRKET SAYISI (ADET)	OCAK-SUBAT	2.780	

KARSILIKSIZ ÇEK ADEDİ (BANKA BİLDİRİMLERİ)	SUBAT	49.805	44.500

NEGATİF NİTELİKLİ FERDİ KREDİLER VE KARTLAR	OCAK	115.106	129.073

PROTESTOLU SENETLERİN SAYISI	SUBAT	60.631	74.624

MOTORLU ARAC SATIŞI * (TOPLAM, ADET)	MART	82.973	62,045
** OSD VERİLERİ	OCAK-MART	304,414	109,388

TRAFİGE KAYDEDİLEN MOTORLU TASITLAR	OCAK	157.531	91.744

KONUT SATIŞLARI	4. CEYREK	97,517	83,697
YAPI RUHSATI VERİLEN BİNALAR	2010	110,092	79,021

SANAYİ CİRO ENDEKSİ (AYLIK)	SUBAT	%+3.5	%-18.9
SANAYİ SİPARİS ENDEKSİ (AYLIK)	OCAK	%+6.0	%-16.7

TİCARET-HİZMET CİRO ENDEKSİ (CEYREKLIK)	4.CEYREK	%+12.4	%+2.9

İNSAAT SEKTÖRÜ CİRO ENDEKSİ (CEYREKLIK)	4.CEYREK	%-1.0	%+3,8

İNSAAT SEKTÖRÜ ÜRETİM ENDEKSİ (CEYREKLIK)	3.CEYREK	%+19.1	%+7.3

TURKIYE ELEKTRİK TÜKETİMİ (MİLYON KWH)	SUBAT	17,821	19,653

TURKIYE ELEKTRİK ÜRETİMİ (MİLYON KWH)	SUBAT	17,681	19,532

2010 yılı dördüncü çeyreği itibariyle ekonomide yaşanan gerçekleştirmelerin bir bölümü yukarıdaki tabloda özetlenmiştir.

Ekonominin temel kesimlerinden birini oluşturan imalat sanayindeki kapasite kullanım oranı da önemli bir belirleyicidir. Özellikle aylar itibariyle uzun yılları kapsayan bir zaman serisi bilgisi, ekonomik gerçekleştirmeleri açıklamakta ve bazı öngörülerde bulunmakta ciddi bir yardımcıdır.

2007 yılı ile 2011 yılı Mayıs Ayı arasındaki aylar itibariyle imalat sanayinde kapasite kullanım oranı serisi Tablo-1.13’de verilmektedir.

2010 yılı kapasite kullanım oranı gerçekleştirmeleri hala 2007 yılı gerçekleştirmelerinin ciddi boyutta altında seyretmiştir. 2011 yılının ilk beş ayında bazı yükselmeler yaşansa bile 2007 yılı gerçekleştirmelerinin hala altında bir kapasite kullanım oranı söz konusudur.

Tablo-1.13. Kapasite Kullanım Oranı.

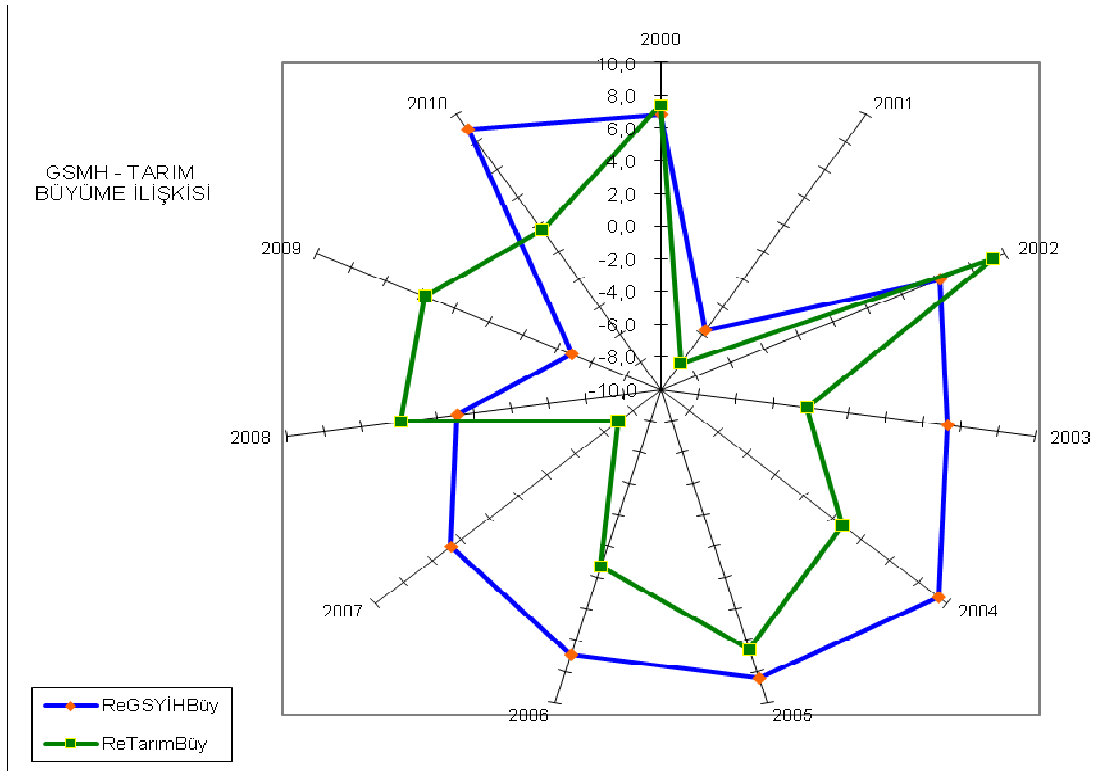
İMALAT SANAYİ KAPASİTE KULLANIM ORANI - MEVSİMSEL ETKİLERDEN ARINDIRILMIS (%)									
AYLAR	ORAN	AYLAR	ORAN	AYLAR	ORAN	AYLAR	ORAN	AYLAR	ORAN
200701	80.4	200801	80.4	200901	64.1	201001	71.1	201101	77.0
200702	80.4	200802	81.1	200902	64.0	201002	70.9	201102	76.0
200703	83.5	200803	80.1	200903	61.9	201003	70.5	201103	76.2
200704	81.5	200804	79.6	200904	60.7	201004	73.7	201104	75.8
200705	80.3	200805	78.7	200905	63.5	201005	72.8	201105	74.8
200706	79.7	200806	78.3	200906	65.5	201006	71.3	201106	
200707	79.6	200807	77.4	200907	65.5	201007	72.0	201107	
200708	77.8	200808	78.2	200908	67.1	201008	71.2	201108	
200709	79.4	200809	75.9	200909	66.6	201009	72.1	201109	
200710	79.8	200810	74.0	200910	66.4	201010	73.5	201110	
200711	79.5	200811	70.5	200911	68.5	201011	74.6	201111	
200712	80.6	200812	66.3	200912	69.1	201012	77.0	201112	

KAYNAK: TCMB

İmalata sanayinde kapasite kullanım oranı ve sanayi üretim endeksi, genel ekonomik büyümenin öncü ve ciddi boyutta etkileyici göstergeleridir. Örneğin 2010 yılında yaşanan %8.9’luk büyümenin bir öncü göstergesi olarak kapasite kullanım oranını almak doğru bir yaklaşımdır. Zira ortalama büyümeler eşdeğer niteliktedir.

Normal koşullar altında bir ekonomide GSYİH büyümesi ile sektörel büyüme seyri arasında çok yüksek veya bire yakın bir korelasyon beklemek gerekir. Zira zaten GSYİH'yı oluşturan bileşenlerdir. Ancak eğer ekonomiyi oluşturan sektörlerin büyüme hızları arasında ciddi farklar ve dalgalanmalar bulunuyorsa, yani bir sektör örneğin %20 büyürken diğer bir sektör büyüyemiyor veya küçülüyorsa, bu sektörlerin ekonomideki ağırlıkları oranında GSYİH büyüme eğiliminden aykırı düşmeye başlarlar. Nitekim ülkemizde tarım sektörü, tam da bu durumu yansıtmaktadır.

Şekil-1.21. Reel GSYİH ve Reel Tarım Sektörü Büyüme İlişkisi.

Türk Ekonomisi'ndeki bu gelişmeler tarım sektöründe belirli yansımalarla etkili olmuştur. Yapısal ve operasyonel sorunları, ilgili her kesimce bilinen tarım sektörü, en genel ve kapsamlı gösterge olan GSYİH sayılarıyla onbir yıllık dönemde nasıl bir ilişki veya bağ içerisinde bulunmuştur? Sorusu Şekil-1.21 ile görsel olarak ifade edilmeye ve özetlenmeye çalışılmıştır.

Ekonomide herhangi bir sektörü aşırı baskı altında tutmak veya aşırı desteklemek, doğal olarak ve karşılıklı etkileşimler nedeniyle diğer sektörler üzerinde de yukarıda bahsedilen bozucu ve sürdürülemez etkiler yaratır.

Genel bir değerlendirme ile tarım kesimi, ciddi verimlilik farklarına ve rekabette performans düşüklüğüne rağmen WB ve WTO gibi kurumların liberalleşme politikalarına bırakılmaya çalışılmaktadır. Dünya tarımsal ticaret değerinin 3/4'ünden fazlasını 10 adet şirketin kontrol ettiği ve bunların bir bölümünün hangi ülkeye ait olduğunun bile belirli olmadığı hatırlanırsa, Türk Tarım

Sektörünün nasıl bir küresel rekabete açılması gerektiği konusu bir başka boyutuyla ortaya konmuş olur.

Tüm bu büyüklükler ve yapısal ilişkiler içerisinde tarımsal ihracat performansı küresel ekonomilerdeki ortalama büyümeler karşılaştırıldığında, Türkiye'nin yukarıdaki ortalamaların üzerine çıkma gerekliliği kaçınılmaz bir hedef olarak gözükmektedir. Yukarıda tespit edilen yapısal ilişkileri destekleyen bir diğer eğilim de ortalama büyüme oranlarında gözükmektedir.

Türk Tarımı son 15 yılda sahip olduğu yapısal dinamikleriyle yıllık ortalama %1 büyüme sağlarken, Türkiye Ekonomisi aynı dönemde ortalama yıllık %5'lik bir büyüme sağlamıştır. Dolayısıyla tarım sektörü, yaşanan genel ekonomik büyümeye paralel bir büyüme performansı gösterememiştir.

Diğer taraftan aynı dönemde, bütünleşilmeye çalışılan, küresel ekonomik sistemin tarımda sağladığı ortalama yıllık büyüme % 4 civarında olmuştur. Örneğin AB15'de bu oran %3.5, Brezilya'da %6.5, Arjantin'de ise %5.5 olarak gerçekleşmiştir.

Görüldüğü gibi Türk Tarımı, son 15 yılda gerek ulusal büyüme eğiliminden, gerek dünya tarım sektörü büyüme eğiliminden geride kalmıştır. Mevcut yapısal özellikleriyle ve uygulanan politikalarla, sürdürülebilir bir iyileştirme de mümkün görülmemektedir. Bu durum, köreltilmeye veya güdükleştirilmeye çalışılan bir uzuv ile vücut arasındaki ilişkiye benzetilebilir.

Yukarıda ifade edilen tespitleri ve değerlendirmeleri doğrulayan bir diğer olumsuz gelişme de 2001 yılından sonra uygulamaya konan tarımsal destek-teşvik-prim sisteminin yapısında bulunmaktadır.

Bilindiği gibi destek; her hangi bir faaliyete veya etkinliğe başlanmadan önce çevre sistemden yapılan ve amaca ulaşmayı kolaylaştıran olumlu ilavedir. Teşvik; faaliyet veya etkinlik sırasında yine amaca ulaşmayı hızlandıran ve çevre sistemden yapılan olumlu ilavedir. Prim ise; faaliyet veya etkinlik tamamlandıktan sonra amacı başarma düzeyine göre çevre sistemden yapılan olumlu ilavedir.

Bu kavramsal tanımlamalara dayalı olarak ifade etmek gerekirse, toplam tarımsal ilave ödemelerin 2002-2005 döneminde %80'inden fazlasını ve 2006-2008 döneminde de %60'ından fazlasını oluşturan Doğrudan Gelir Desteği ödemelerinin; destek-teşvik-prim sisteminin hangi boyutuna odaklı bir ilave ödeme olduğunu açık ve net bir şekilde tanımlamak mümkün değildir.

Halbuki bu türden ilave ödemelerin; hangi sistemin? hangi sürecinin? hangi boyutuna? hangi göstergelerle? yapılmakta olduğunu izlenebilir ve ölçülebilir nitelikte açıkça tanımlanmış olması gerekmektedir.

Doğrudan gelir desteğinin, tarım toprakları envanterinin belirli bir kısmını çıkarmada yarar sağladığı ifade edilse bile, arazi tapusu sahiplerine ödenen toplam yaklaşık 10 milyar TL ile tarım sisteminin hangi stratejisine? ne katkısı sağlandığı? ve değer miydi? gibi sorular tipik birer işletmecilik irdelemesi olarak kendisini göstermektedir.

Tarım sektörünün sürdürülebilir büyüme politikaları ile yeniden yapılandırılması, mevcut dalgalı seyrin ve dağınık yapının yerine bütünsel, uyumlu ve organize bir sektörel dönüşümün gerçekleştirilmesi ve tarımın kendi potansiyelini kullanabilmedeki engellerinin ve baskı unsurlarının ortadan kaldırılması açısından; tarımın stratejik sektör olarak tanımlanması ve bunun gereklerinin yapılması zorunluluğu bulunmaktadır.

Temel ekonomik ve sektörel gelişmelerle ilgili olarak 2008 ve 2009 yılları GSYİH büyümeleri olağandışı ve şaşırtıcı düzeltmelerle ve büyüklüklerle yayınlandı. Bir taraftan konuyla ilgili hemen tüm tarafların en iyimser beklentilerinin bile üzerinde kalan büyüme ya da gelişme hızları açıklanırken, diğer taraftan ise yıl içerisinde açıklanan sektörel üçer aylık dönemsel büyüme rakamları üzerinde sıradışı düzeltmeler yapıldı. Her iki konu da ilgili kesimlerin uzun bir süre gündemlerinde kaldı.

Beklenmedik büyüme rakamlarının en önemli dayanağı kuşkusuz yapılan düzeltmelerdi. Zira tahminçiler daha önce açıklanmış üçer aylık (çeyreklik) rakamlardan, doğal olarak fazlasıyla etkilendiler.

Tüm bu düzeltmeler, baz yıl değişiklikleri ve hesaplama metodolojisi değişiklikleri; ekonomik göstergelerin doğru ve tutarlı bir biçimde zaman serisi teknikleriyle irdelenmesini, incelenmesini ve çözümlenmeler yapılmasını ciddi olarak engellemektedir.

2007, 2008 ve 2009 yıllarında tarım sektörü büyüme istikrarsızlığı itibariyle diğer sektörlerden çok farklılaşan bir dalgalanma yaşamıştır. 2007 yılında tüm dönemler boyunca tarihi negatif büyümeler göstermiş, yani 2007 yılı boyunca ciddi bir daralma yaşamıştır. 2008 yılında ise ikinci dönemde daralmış olmasına rağmen düşük düzeyli bile olsa diğer dönemlerde pozitif büyümeyi ancak başarabilmiştir. Bu durumun mevsimsel bir etkiden kaynaklanıp kaynaklanmadığının göstergelerinden biri, dönemsel zaman serisi bilgisinde bulunmaktadır. Örneğin son yedi yılın dönemsel tarım büyüme rakamları Şekil-1.24.'den incelenirse, görülecektir ki farklılaşmanın en yoğun yaşandığı dönem son çeyrektir. Yani mevsimsel bir etkiden bahsetmek pek doğru değildir. Zira son derece farklı eğimler söz konudur. Diğer taraftan, daha önce ifade edilen tarımdaki dalgalı ve düzensiz yapı, çeyrek dönemli son 7 yıl gelişmelerinde de gözükmemektedir. Zira, iki dönem veya iki yıl üst üste aynı eğilimi görmek mümkün değildir. Çeyrek

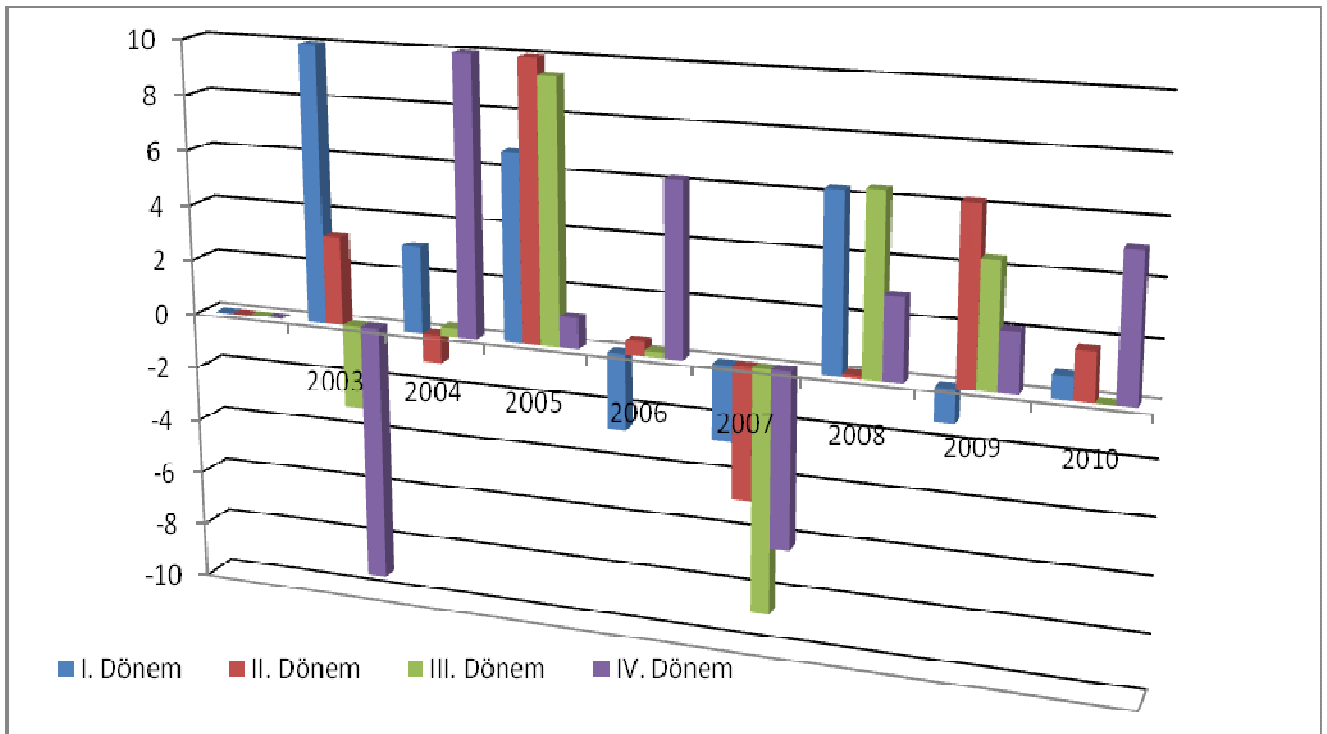

dönemler itibariyle en yüksek dalgalanmalar, IV. Dönemde yaşanmıştır. Son sekiz yıl boyunca bu özellik, 2008 yılı hariç sürekli olarak açık ara geçerli olmuştur.

2010 yılındaki genel ekonomik büyüme ile tarımsal büyüme arasındaki açıklık, bir kez daha sektörün nasıl bir baskı altında bulunduğunu göstermektedir. Son yılların rekor büyümesi diye açıklanan %8.9'luk genel ekonomik büyümeye ve 2010 yılında herhangi bir tarımsal olumsuzluk yaşamamaya rağmen, tarım sektörü yılı ancak %1.6'lık bir güdük büyüme ile tamamlayabilmiştir.

2010 yılı gerçekleştirmeleriyle beraber son sekiz yılın çeyrek dönemler itibariyle tarımsal büyüme performansı Şekil-1.22'de verilmiştir. 2003-2005 yılları arasında % 10'lara yaklaşan büyümeler, takip eden yıllarda yine % 10'lara varak küçülmelerle adeta iade edilmiştir. Dolayısıyla tarım sektöründe son sekiz yılın özeti neredeyse "sıfıra sıfır, elde var sıfır." Deyimine uygun seyretmiştir.

Şekil-1.22. Dönemsel Tarım Sektörü Reel Büyüme Eğilimleri

Aynı dönemde ise hem rakiplerimiz konumundaki ülkelerde, hem de gelişmiş ülkelerde tarım sektörü ciddi, kalıcı, katma değer yaratıcı ve sürdürülebilirliği ön planda tutulan desteklerle geliştirilmiştir. Cumhuriyet tarihi boyunca hiçbir dönemde tarım sektörü, küresel rekabete bu kadar açık bırakılmamıştır. Üstelik sektör bu rekabet için tamamen hazırlıksız, dayanıksız ve zayıf durumdayken bu icraat yapılmıştır.

Tablo-1.14. Seçilmiş Tarımsal Ürünler İçin Ortalama Fiyat ve % Değişimler

Dünya Ortalama MalFiyatları		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Buğday ABD	\$/mt	146,1	156,9	152,4	192	255,2	326	224,1	223,6
Şeker,dünya	cent/kg	15,6	15,8	21,8	32,6	22,2	28,2	40	46,9
pamuk A endeksi	cent/kg	139,9	136,6	121,7	126,7	139,5	157,4	138,2	228,3
gübre, Doğu Avrupa	\$/mt	138,9	175,3	219	222,9	309,4	492,7	249,6	288,6
Türkiye Ortalama Mal fiyatları		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
buğday	TL/kg	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
şekerpancarı	TL/kg	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
pamuk, kütlü	TL/kg	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	1,9
gübre	TL/ton	251,5	300,7	328,1	345	419,2	903,8	627,7	581,2
Dünya Ort. Fiy. Yüzde Değişim		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Buğday ABD			7,3	-2,9	26,1	32,9	27,8	-31,3	-0,2
Şeker,dünya			1,1	37,9	49,5	-31,8	27	41,8	17,3
pamuk A endeksi			-2,4	-10,9	4,1	10,2	12,8	-12,2	65,2
gübre, Doğu Avrupa			26,2	25	1,8	38,8	59,3	-49,3	15,6
Türkiye Ort. Fiy. Yüzde Değişim		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
buğday			4,8	-4,8	3,4	15,3	28,9	-7,7	6,9
şekerpancarı			22,7	5,4	-2,5	-5,7	6,2	6,9	8,1
pamuk, kütlü			6,9	-8,8	5,8	-3,1	7,3	-2,4	42,4
gübre			19,6	9,1	5,1	21,5	115,6	-30,5	-7,4

Kaynak: WB, HM, DTM

Dünya mal fiyatlarıyla ilgili seçilmiş bir liste Tablo-1.3'de verilmişti. Yukarıdaki tabloda ise bu kez dünya ve Türkiye ölçeğinde zaman serisi olarak seçilmiş bazı tarım ürünlerinin ortalama fiyatları hakkında bilgiler verilmiştir.

2003-2010 yılları arasındaki dönemde buğday, şeker, pamuk ve gübre ürünlerindeki fiyatlar ve % değişimler, temel bazı tarımsal ürün fiyatlarındaki hareketliliği görmek bakımından önem arz etmektedir.

Mal fiyatlarının Türkiye ve dünya ortalamaları ciddi olmayan farklılıklar göstermemiştir. Ancak yıllık % değişimlere bakınca, bazı yıllarda ciddi fiyat değişim farklılıklarının yaşandığını görmek mümkündür.Örneğin buğdayda bu durum söz konusu olmuştur.

Dünyada ve Türkiye’de yukarıda özetlenen son 15 yıllık ekonomik gelişmeler ve eğilimler söz konusu olmuşken Antalya da bu eğilimlerden ve gelişmelerden güçlü ve zayıf yönleriyle etkilenmiştir.

Son 15 yıllık sürede genel olarak kentimiz, turizm ve tarım ağırlıklı kimliğini korumuştur. Ancak bunları geliştirme ve yeni boyutları ekonomisine kazandırma konusunda ne kadar başarılı olmuştur? Sorusu tek ve net bir cevapla açıklanamayacak kadar karmaşık ve belirsiz konumdadır.

Bu belirsizliğin kaynaklarından bir grubu yerel ve merkezi karar vericilerin il düzeyinde doğru verileri derleme ve bilgiye dönüştürme konusundaki yetersizliklerinden oluşurken, diğer bir grubu da kentin büyüme stratejisinin yokluğundan ileri gelmektedir. Bilindiği gibi kanun gereği her ilgili kurum (belediye, özel idare, üniversite,..vb), stratejik plan yapmak zorundadır. Her kurumun da kendi hayaline görme bir Antalya ufku vardır. Ama bunların birbirini destekleme ve tamamlama gibi bir dert hiçbir kurumda yoktur. O halde herkesin stratejik planı kendinedir. Birlikte hareket etme gibi bir kaygı da hiçbir şekilde akıla bile gelmeyince kentin ortak bir stratejik planının olmasını beklemek hayalden öteye geçmemektedir. Diğer taraftan ilgili kurumların kendileri için yaptıkları stratejik planların da ne kadar stratejik plan olduğu konusu, çok su götürür durumdadır.

Antalya-Türkiye karşılaştırmasına konu olabilecek en genel göstergeler üretim, gelir ve fiyat değişimleri olarak ifade edilebilir. Dolayısıyla genel bir değerlendirme için bu türden veya benzeri makro göstergelerle karşılaştırmalar ve değerlendirmeler yapma konusunda en önemli eksiklik veya zayıflık, il ve bölge düzeyindeki veri derlemelerinde bulunmaktadır. Nitekim bilindiği gibi TÜİK ve DPT gibi kurumlardan türetilmesi gereken genel veya sektörel il ve bölge kapsamlı büyüme rakamları en son 2001 yılında yayımlanmıştır. Dolayısıyla o tarihten beri bu türden veriler derlenememekte ve değerlendirmeler yapılamamaktadır.

90’lı yılların ilk yarısında Antalya, GSYİH gelişim hızında Türkiye genelinden daha iyi bir performans gösterirken, aynı dönemin ikinci yarısında ise daha kötü bir performans sergilemiştir. Diğer taraftan 1990-2001 yılları arasında 7 kez genel büyümeden daha hızlı büyümeyi başarmıştır.

Genel ekonominin büyüme hızının düştüğü veya daralmaya girdiği dönemlere bakıldığında, Antalya bu dönemlerden kendini korumayı bilmiş gözükmektedir. Bunun en önemli istisnası 1999 yılıdır. Örtülü bir kriz dönemi özelliklerine ilave olarak o yıl hatırlanacağı gibi kente yönelik terör etkisi bu istisnada önemli rol oynamıştır. Antalya tek boyutlu ekonomik yapıya sahip olmanın bedelini ağır bir biçimde 1999 yılında ödemiştir.

Antalya, TÜFE göstergesinde ise son onbeş yılda 8 kez Türkiye genelinin üzerinde gerçekleşmeler ile daha yüksek fiyat artışları yaşamıştır. 2004, 2005, 2007 ve 2010 yıllarında da

Türkiye ortalamasının üzerinde fiyat artışları yaşama eğilimini artırarak sürdürmüştür. Bu gerçekleştirmelerde, göç alma hızında yaşanan yükselişin ve Türkiye birinciliğine ulaşan nüfus artış hızının ciddi etkisi olmuştur.

2006 yılında gerek turizm, gerek tarım sektörünün çok kötü bir yıl geçirmiş olmasının da etkisi ile fiyat artışları Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Bu gerçekleşme geçen yıllardaki ekonomik raporlarda da belirtildiği gibi aslında beklenen bir gerçekleşmedir.

2007 yılında durum, tarımdaki çeyrek dönemler itibariyle ciddi daralmalara bakıldığında geleceğe ait beklentiler daha kötümserleşmektedir.

2007 yılında dikkate değer bir diğer konu da doğal olarak turizm sektöründeki kötüye gidiştir. Özellikle aşırı değerlenen TL dolayısıyla yabancılar açısından nispi pahalılaştan Türkiye pazarında ciddi kar kayıpları söz konusu olmuştur.

2008 yılı Antalya'da tarım ve turizm açısından bir önceki yıla göre nispeten daha iyi geçmiştir. En azından pozitif büyümenin nimetlerinden kentimiz yararlanmayı başaramıştır.

2009 yılı itibariyle en önemli sorun, yaşanmakta olan küresel kriz etkileridir. Bu etkileri kentimiz Türkiye ortalamasının çok üzerinde hissetmiş ve hissetmeye de devam etmektedir. Özellikle turizm ve hizmetler kesiminin çok yoğun olduğu kentimizde, başta ticaret olmak üzere, hemen tüm ekonomik faaliyetler ciddi darbe yemiş bulunmaktadır. Kentimizin yapısal özelliklerinden dolayı işsizlik konusunda da ortalamanın çok üzerinde bir olumsuzlukla karşı karşıya kalınmıştır. Büyümememe ve işsizlik, çok büyük bir göç alma oranının yaşandığı kentimiz için en önemli ekonomik darboğaz olarak tanımlanmalıdır.

2009 yılı kentimiz açısından turizm ve ticaret üzerinde yarattığı ciddi olumsuzluklar dolayısıyla kriz yılı olarak geçmiştir. Özellikle tarım ve turizmdeki mevsimsellik etkisinin aşırı yüksek olmasından dolayı söz konusu olumsuzluklar, ortalamanın üzerinde etkili olmuştur.

2010 yılı gerçekleştirmeleri dikkate alındığında yaşanan büyümeden Antalya'nın beklenen payı aldığı söylenemez. Kentimizin karayolu ulaştırması yetersizliği, özellikle çevre yolu yokluğu ile had safhaya çıkmış durumdadır. Ticari hareketliliğin çok önemli bir bölümünün karayolu ile sağlandığı düşünülürse kentin, yaşanan genel büyümeden neden daha büyük pay alamadığını görmek zor olmaz.

2010 yılı bu köklü soruna rağmen kentimiz için, özellikle 2009 yılında yaşanan turizm ve tarım kesimi zorluklarına göre daha olumlu geçmiştir. Gerek ihrac edilen tarımsal ürün miktar ve değerinde, gerek turizm hacmi ve gelirlerinde bir önceki yıla göre ciddi artışlar sağlamıştır. Örneğin Antalya ihracatı 2010 yılında bir önceki yıla göre %80'lik bir artış göstermiş ve 1 milyar USD'yi aşmıştır.

2. Ekonomik Coğrafya

Antalya'nın coğrafi, doğal ve ekolojik özellikleriyle ekonomik işleyişinin doğrudan ve dolaylı etkileşimleri bu ve takip eden bölümlerin kapsamını oluşturmaktadır.

2.1. Coğrafi Yapı

Antalya; 36,06° – 37,25° kuzey enlemleri ile 39,12° – 32,35° doğu boylamları arasında 20.723 km²'lik alanı ile Türkiye'nin % 2,6'sını kaplayan Batı Akdeniz'de yer alan bir ilimizdir. Gazipaşa – Anamur sınırından Kaş – Fethiye sınırına kadar 640 km.'lik sahil şeridinde sahiptir. Bu uzunluk toplam Türkiye kıyı şeridinin % 11'ini teşkil eder. Tarihsel ve doğal zenginlikleri ile ün salmış olan Antalya aynı zamanda bir Akdeniz limanıdır. Kuzeyinde Burdur ve Isparta, kuzeydoğusunda Konya, doğusunda İçel, batısında da Muğla illeri vardır; güneyini tamamen Akdeniz çevreler.

Antalya körfezi, Akdeniz bölgesi'nin batı kesiminde, Anadolu içine sokulan geniş bir girintiye sahiptir. Batıda Teke yöresinin dik falezlerine dayanır ve Gelidonya Burnu ile onun uzantısı olan Beşadalar tarafından sınırlanır; doğuda ise Anamur Burnuna kadar uzanır. Körfezin karaya en fazla sokulduğu kuzeybatı ucunda, Antalya kenti ve limanı vardır.

Antalya Körfezinin batı kesiminde oldukça dar bir kıyı şeridi vardır. Bu şeritte, akarsuların getirdiği alüvyonlardan oluşan küçük kıyı ovaları ile plajlar yer alır. Antalya – Kemer arasındaki dik falezler bu genel yapının dışında kalır. Fazla girintili çıkıntılı olmayan bu kesimde, deniz hızla derinleşerek birden 100 – 200 m. derinliğe ulaşır. Kemer'in batısı, Kocaburun ile Beşadalar arası, oldukça girintili çıkıntılıdır. Burada Çıralı Limanı, Çavuş (Adrasan) Limanı, Frenkçi Koyu gibi birçok girinti vardır. Akarsuların ve zaman zaman denizin içlerine kadar ilerleyen tatlı su kaynaklarının çokluğu nedeniyle, tuzluluk çok fazla değildir. Antalya kenti ve çevresinde yer alan 30 – 40 m. yükseklikteki dik falezlerin önünde, denizin derinliği birden 200 m.'ye iner.

Ancak kentin batısındaki Konyaaltı ve doğusundaki Lara plajlarında, deniz daha yavaş derinleşir, ancak birkaç yüz metre açıkta derinlik 200 m.'yi bulur.

Antalya Körfezinin doğu ve kuzeydoğu kıyıları, Anamur Burnu'na kadar geniş yaylar çizerek uzanır. Dağların doğrudan denize indiği kesimlerde dik falezler vardır. Ama kıyı şeridi Manavgat yakınlarında genişler ve ünlü Side plajlarını oluşturur. Burada denizin derinliği fazla değildir. Aynı özellik Alanya ve çevresinde de görülür.

Körfezde tuzluluk genel olarak yüksektir. Ortalama % 39 – 40 arasında değişen tuzluluk oranı, akarsu ağzlarında ve denizde kaynayan tatlı su kaynaklarının çevresine düşer. Deniz suyu sıcaklığı ise kışın 15 – 17°C, yazın 22 – 27°C arasındadır. Antalya Körfezi, gerideki yüksek topografyanın bir sonucu olarak oldukça derindir. Derinlik birden artar ve bir deniz mili içinde 1.000 – 1.500 m.’yi bulur. Körfezin en derin yeri batıda, Beş adaların 30 km. doğusundadır (2.500 m.).

2.2. Topoğrafik Yapı

Antalya Havzası yüzey şekilleri açısından oldukça büyük bir çeşitlilik gösterir, temel oluşumları da dağlardır. Bunlar genellikle havzanın doğu ve kuzey kesimlerini kaplar. Yer yer yüksekliği 2.000 m.’yi aşan dağların çevrelediği kuzeydoğu kesimlerinde, yükseltilerin arasında, kısmen fluvio-karstik, kısmen de tektonik çukurluklar ve bu çukurlukların ortasında yer alan alüvyal ovalar bulunur. Kuzeydoğuda, özellikle Akseki Korkuteli yöresinde ilginç karstik erime çukurları dikkati çeker.

Havzadaki ovalar, güneyde Akdeniz’e açılan ve ortalama yüksekliğin 100 m. olduğu kıyı ovalarıyla, batı ve kuzeyde yer alan ve yüksekliğin 800 – 1.200 m. arasında değiştiği yüksek ovalardır. Akarsuların oluşturduğu kıyı ovaları batı kesiminde daha geniştir, doğuya doğru daralarak ince bir kıyı şeridi durumuna girer. Torosların çoğunlukla denize paralel olmasından dolayı bu ovalar iç kesimlere fazla sokulamaz. Yüksek ovalar ise, özellikle batıda yüksek dağların arasına sıkışıp kalmış kapalı karstik erime çukurlukları (polye) niteliğindedir.

Havzanın akarsuları genellikle düzensiz rejimlidir. Hemen hemen tümü, kalker kütlelerinin kalsiyumca zengin sularını taşır. Kıyıya yakın alanlarda, taban suyunun yüzeye yakın olması göllenmelere yol açtığından, havzanın taban topraklarında yaygın bir tuzluluk ve alkalilik sorunu vardır.

2.3. Dağlar, Akarsular ve Irmaklar

Antalya toprakları temel olarak, geniş ve parçalanmış iki platodan oluşur. Bu platolardan batıdakine Teke Yaylası, doğudakine Taşeli Yaylası adı verilir. Söz konusu platolar, kıyıda denize dik inen ve falezler oluşturan içerde ise kıyıya paralel uzanan Toros dağları ve kolları tarafından parçalanmıştır. Buradaki en yüksek tepe (3.070 m.), Teke yaylasının doğusunda, Antalya kentinin hemen batısında yer alan ve denize dik yamaçlarla inen, kuzey – güney doğrultulu Bey dağlarındadır. Yüksekliği 2500 m.’yi geçen doruklara da sık rastlanır.

Elmalı ovasının güneybatısına yayılmış olan ve Muğla il sınırına paralel uzanan Akdağ sırası üstündeki At Kuyruk Sallamaz Tepesi (3.024 m.), Ziyaret Tepesi (2.591 m.), Taşeli Yaylasında kuzeybatı –güneydoğu doğrultusunda uzanan ve Konya il sınırı çizen Geyik Dağları (2.560 m.)’dır.

Teke ve Taşeli Yaylaları, Toros Dağlarından doğan, rejimleri genellikle düzensiz, büyüklü küçüklü bir çok akarsu ile de yarılmıştır. Bu akarsuların en önemlileri Aksu, Köprü, Manavgat, Düden, Dim, Kargı, Alara, Karpuz, Korkuteli ve Alakır çaylarıdır.

Manavgat yakınlarında ünlü Manavgat çağlayanını oluşturan Manavgat Çayı üzerinde Oymapınar, Alakır Çayı üzerinde Alakır, Korkuteli Suyu üzerinde de Korkuteli barajları bulunur. Bu akarsuların denize döküldükleri yerlerde oluşmuş ovaların en önemlisi Teke ve Taşeli Yaylalarının arasında, Antalya Körfezi kıyısında yer alan, alüvyal Antalya ovasıdır.

2.4. Bitki Örtüsü

Havzanın iklim, toprak ve topografya özelliklerinin çeşitliliği, doğal bitki örtüsünün de çeşitlenmesine yol açmıştır. Makiler hemen kıyıdan başlar ve 600 m. yüksekliğe kadar çıkar. Bir çok yerde bunların arasına gene kıyıdan başlayan ve 1.200 m.’ye kadar çıkan Kızılçamlar da girmiştir. 1.000 –1.400 m. arasında sedir ve karaçama rastlanır. Sedir ormanları yer yer (özellikle de 1.400 –1.700 m.’ler arasında) göknar ve ardıçla karışıktır. Ardıç ve sedir karışımı ormanlar 2.100 m.’ye kadar devam eder. 2.500 m.’nin üstünde ise Alp tipi çayırlar başlar. Havzadaki akarsu boylarında söğüt, kavak, karaağaç, akçaağaç ve çınarlardan oluşan bitki toplulukları yer alır. Tüm bu ağaç topluluklarının altında çeşitli otsu bitkiler yetişmektedir.

2.5. İklim

Antalya ili iklimini; yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı olarak tanımlayabiliriz. İlimizde iki çeşit iklim görülebilir. Birincisi sahil bölgesindeki tipik Akdeniz iklimi, ikincisi ise yukarı bölgedeki, Akdeniz iklimi ile İç Anadolu iklimi arasında geçiş oluşturan kara iklimidir.

Antalya ili güney ve güneydoğudan gelen rüzgarlara açık olduğu için kış ayları ılık, yaz ayları sıcak ve nemlidir. Yağışlarda mevsimlere göre büyük farklılıklar gösterir. Yağışlar, güneyden kuzeye gidildikçe azalır. En çok yağış kış ve ilkbahar aylarında, en az yağış ise yaz aylarında görülür. Antalya’nın fazla yağış almasının nedeni merkezin doğusunda bulunan Toros Dağları ile batısında bulunan Beydağları’nın hava kütlelerinin hareketlerini Antalya üzerine çekmeleridir.

Tablo-2.1. Meteorolojik Değerler ve Sıcaklıklar

AY	ORTALAMA MAKSİMUM (°C)	ORTALAMA MİNİMUM (°C)	ORTALAMA SICAKLIK (°C)	NEM (%)	EKSTREM MAKSİMUM (°C)	EKSTREM MİNİMUM (°C)	ORTALAMA RÜZGAR (m/sn)	TOPLAM YAĞIŞ (Kg/m ²)	TOPLAM BUHARLAŞMA (Litre)
OCAK	15.3	7.1	10.7	46.1	18.2	3.5	2.5	12.8	0.0
ŞUBAT	15.8	7.6	11.3	52.1	23.2	0.6	2.4	8.0	64.6
MART	20.0	12.1	15.7	64.3	27.0	7.6	2.2	96.6	85.5
NİSAN	21.1	14.4	17.6	70.7	25.8	10.8	2.0	61.4	90.3
MAYIS	25.6	17.9	21.1	62.7	34.6	14.8	2.0	5.2	4.2
HAZİRAN	32.1	23.5	27.1	57.3	40.5	20.0	2.1	0.6	164.7
TEMMUZ	34.6	26.0	29.5	56.4	41.9	23.5	2.2	0.0	179.4
AĞUSTOS	34.6	26.9	30.2	60.8	40.7	21.0	1.9	20.4	156.6
EYLÜL	29.4	22.9	26.0	64.2	35.4	17.6	1.9	6.6	0.0
EKİM	26.8	18.6	22.1	52.0	30.9	14.3	2.0	13.0	94.6
KASIM	22.4	15.3	18.3	59.4	32.1	10.4	1.8	48.0	56.0
ARALIK	17.8	10.0	13.2	54.9	23.0	4.2	2.1	75.0	50.7
ORT	24.6	16.9	20.2	58.4	31.1	12.4	2.1	347.6	78.9
MAX	34.6	26.9	30.2	70.7	41.9	23.5	2.5	96.6	179.4
MİN	15.3	7.1	10.7	46.1	18.2	0.6	1.8	0.0	0.0

(Kaynak: Meteoroloji Bölge Müdürlüğü)

Tablo-2.2. Bazı İlçeler İçin Meteorolojik Değerler ve Sıcaklıklar

METEOROLOJİK DEĞERLER		SAHİL KESİMİ		YAYLA KESİMİ	
		ALANYA	FİNİKE	ELMALI	KORKUTELİ
ORTALAMA SICAKLIK	°C	20,01	19	13,2	12,3
MAX.ORTALAMA SICAKLIK	°C	24,1	24,5	20	19,7
MİN.ORTALAMA SICAKLIK	°C	17	14,3	7	5,9
EXTERM MAX.SICAKLIK	°C	35,4	40,06	37	38
EXTERM MİN.SICAKLIK	°C	4	3,4	-10,2	-9,5
TOPLAM DONLU GÜN SAYISI	GÜN	0	0	70	78
NİSBİ NEM ORTALAMASI	%	66	67,3	52,1	56,7
YILLIK YAĞIŞ TOPLAMI	kg/m ²	623,8	895	412,1	370,8
TOPLAM YAĞIŞLI GÜN SAYISI	GÜN	63	72	70	63
TOPLAM AÇIK GÜN SAYISI	GÜN	171	201	176	147
ORTALAMA RÜZGAR HIZI	m/saniye	1	1,6	1,4	1,2

2.6. Demografik Yapı

Bu bölümde Antalya'nın nüfus ve sosyo-ekonomik özellikleri ele alınmaktadır.

2008 Yılında gerçekleştirilen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) uygulaması sonuçlarına göre Türkiye'nin toplam nüfusu 71,517,100 kişi olmuştur. Böylece nüfus yıllık %1.3'lük bir artışa konu olmuştur.

Türkiye'nin 1990-2000 dönemindeki yıllık nüfus artış hızı %1.8 olarak gerçekleşmişti. Bu durum genel nüfus artış hızında ciddi bir yavaşlamanın olduğunu göstermektedir. Aynı dönemde Antalya'nın yıllık nüfus artış hızı ise %4.2 olarak gerçekleşmişken, 2008 sayımına göre nüfusu 1,859,275 kişi olarak tespit edilmiş ve nüfus artış hızı ise %3.9 olmuştur. Görüldüğü gibi Antalya 1990'lı yıllardan bu yana Türkiye ortalamasının 2-3 kat üzerinde bir nüfus artış hızına sahip olmuştur. Bunun bilinen ve bilinmeyen pek çok nedenden kaynaklandığı ifade edilebilir.

Antalya nüfusunun %68.5'i şehirde, %31.5'i ise köylerde yaşamaktadır. Türkiye nüfusunun ise %74.9'u şehirlerde, %25.1'i ise köylerde yaşamaktadır. Nüfus yoğunluğu bakımından ise 2008 yılı gerçekleştirmeleri Türkiye için 93 Kişi/km² olurken, Antalya'da yoğunluk 90 Kişi/ km² olmuştur. Geçmiş onbeş yıllık yoğunluk ortalaması dikkate alındığında, Antalya nüfus yoğunluğunun çok hızlı bir şekilde Türkiye ortalamasına yaklaştığı görülür. Bu durumun Antalya açısından en önemli riski, sahip olduğu dağlık ve ormanlık arazi oranının yüksekliğinde bulunmaktadır. Eğer bu haliyle yoğunluk artışı devam eder ve Türkiye ortalamasına eşit ya da daha yüksek bir yoğunluk ile karşı karşıya kalırsa, bunun kaçınılmaz sonucu ya ormanlık alanların telef olma oranı yükselecek, ya da yerleşim alanlarındaki nüfus sıkışması ciddi boyutlara ulaşacaktır.

Antalya nüfusunun iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımında tarım hâlâ en önemli sektördür. 1998 yılında, tek başına Antalya ili istihdamının % 57'sini oluşturmaktadır. Bu oran 1970'den bu yana hızlı bir düşüş eğilimi izlemişse de hala Türkiye ortalamasının (%42,5) çok üzerindedir. Üstelik tarımsal aktif nüfus göreceli olarak düşmesine karşın mutlak olarak artmaktadır.

Antalya nüfusunun ilçelere göre dağılımı Tablo-2.3'de verilmektedir. Bu dağılımda ADNKS verileri ve yeni kurulan ilçeler de dikkate alınmıştır. Antalya özellikle 1990'lı yıllardan itibaren ciddi bir göç alış yoğunluğu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu durum son yıllarda artarak devam etmektedir. Özellikle ADNKS uygulamasına geçildikten sonra bu durum daha açık ve sürekli bir biçimde, güncel olarak izlenebilir hale gelmiştir. Tüm Türkiye için geçerli olan bu izleme olanağı, merkezi ve yerel karar vericiler için önemli bir karar faktörü ya da değişkeni olarak kullanılabilir durumdadır.

Tablo-2.3. Nüfus ve Yerleşim

İLÇELERE GÖRE ŞEHİR ve KÖY NÜFUSLARI					
İLÇELER	Bulunan Yere Göre Nüfus			Belde Sayısı	Köy Sayısı
	Toplam Nüfus	Şehir Nüfusu	Köy Nüfusu		
TOPLAM	1,859,275	1,273,940	585,335	93	538
AKSEKİ	15,838	3,203	12,625	7	41
ALANYA	233,919	92,223	141,696	17	68
ELMALI	38,077	14,442	23,635	3	49
FİNİKE	46,520	11,244	35,276	5	14
GAZİPAŞA	48,675	21,415	27,260	2	41
GÜNDÜMÜŞ	9,246	2,135	7,111	4	23
DEMRE	25,076	15,662	9,414	2	9
KAŞ	50,786	6,322	44,464	6	48
KEMER	35,639	19,342	16,297	4	3
KORKUTELİ	49,553	19,762	29,786	7	47
KUMLUCA	65,109	30,015	35,094	4	24
MANAVGAT	179,311	76,605	102,706	10	78
SERİK	101,961	47,784	54,177	10	47
İBRADI	3,979	2,284	1,695	2	3
AKSU	57,072	41,016	16,056	2	12
DÖŞEMEALTI	40,637	26,189	14,448	5	14
KEPEZ	387,904	379,600	8,304	1	7
KONYAALTI	92,126	86,635	5,291	1	10
MURATPAŞA	377,857	377,857		1	--

Kaynak: Valilik İl Planlama Md., TÜİK

Şehir Nüfusu: İl ve ilçe merkezlerinin Belediye sınırları içindeki nüfus

Köy Nüfusu: İl ve ilçe merkezlerinin Belediye sınırları dışındaki bucak ve köyler nüfusu

Bulunan Yere Göre Nüfus: Nüfus tespit gününde kişilerin sayıldıkları yere göre nüfus

1996 ve 2003 yıllarında Devlet Planlama Teşkilatı uzmanları tarafından yapılan illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması analizine göre Antalya önce 7. il ve sonraki çalışmada da 10. il olma başarısızlığını göstermişti. Her ne kadar ikinci çalışmada illerin sayısı değişmiş ve Yalova, Düzce gibi iller çalışmaya sonradan dahil edilmişlerse de, hala Antalya açısından bu durum anlamlı bir mazeret oluşturmamaktadır. İller rekabetinde nispi olarak geriye gidüş açıkça ortadadır. Sadece bir örnek oluşturması bakımından belirtmek gerekirse, 1990'lı yılların özellikle ikinci yarısında ÖSYM ve Anadolu Liseleri sınavlarında en başarılı iller sıralamasında ilk 3 de yer alan Antalya, 2000'li yıllar boyunca bu konumunu sürekli kaybetmiştir. Son yıllarda ise ilk 20 il arasına bile girmekte zorlanmaktadır.

ANTALYA TİCARET BORSASI
2010 YILI EKONOMİK RAPORU

28/07/2011

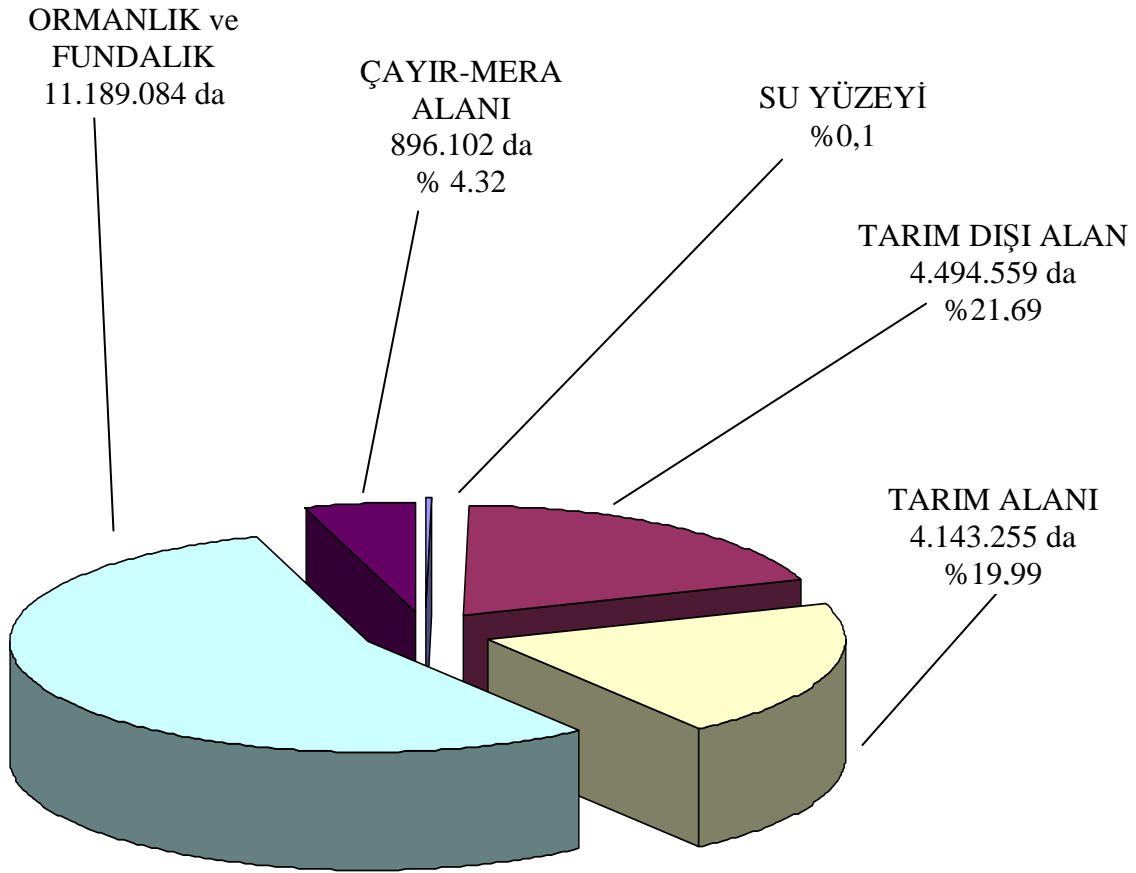
59 / 95

Antalya, tablodaki sosyo-ekonomik göstergeler içerisinde, yıllık ortalama nüfus artışında 1.sırada yer alırken şehirleşme oranında ise 42. sırada yer almıştır. Bebek ölüm oranında 77. sırada bulunurken doğurganlık hızında 70. sırada kalmıştır. Antalya açısından önemli bir bulgu da kırsal nüfus başına tarımsal üretim değerindeki 43. sıradır.

3. Tarımsal Yapı ve Ticareti

Antalya İlinin toplam yüzölçümü 20.723.000 dekadır. Bu alanın ancak % 19,99'luk bölümü olan 4.143.255 dekarını Tarım Alanları, % 4,32 ile 896.102 dekarını Çayır-Mera, % 53,99 ile 11.189.084 dekarını Orman ve Fundalıklar ve % 21,69'luk oran ile 4.494.599 dekarını da Tarım dışı alanlar ve yerleşim alanları oluşturmaktadır.

Şekil-3.1. Antalya İli Genel Arazi Dağılımı (20.723.000 dekar)

Antalya İlinin genel arazi dağılımı ilçeler bazında ve detaylı olarak aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo-3.1. Antalya İli ve İlçeleri Arazi Dağılımı

GENEL ARAZİ DAĞILIMI (da)					
İLÇELER	TARIM ALANI	ÇAYIR-MER'A ALANI	ORMAN VE FUNDALIK	TARIM DIŞI ALAN	TOPLAM YÜZEY
MERKEZ	448.940	42.020	975.320	553.720	2.020.000
AKSEKİ	114.060	36.372	1.134.090	478	1.285.000
ALANYA	261.290	98.600	1.060.915	177.195	1.598.000
ELMALI	593.350	240.000	509.272	287.378	1.630.000
FİNİKE	71.010	10.520	507.310	64.160	653.000
GAZİPAŞA	165.150	114.760	613.820	27.270	921.000
GÜNDOĞMUŞ	105.915	64.620	492.120	680.345	1.343.000
İBRADI	13.630	17.200	460.595	750.575	1.242.000
KALE	53.500	500	313.455	6.545	374.000
KAŞ	225.360	19.500	1.147.800	474.340	1.867.000
KEMER	29.680	0	363.910	74.410	468.000
KORKUTELİ	1.014.650	58.000	906.672	551.678	2.531.000
KUMLUCA	170.000	77.760	576.300	395.940	1.220.000
MANAVGAT	423.360	106.950	1.496.625	210.065	2.237.000
SERİK	453.360	9.300	630.880	240.460	1.334.000
İL TOPLAMI	4.143.255	896.102	11.189.084	4.494.559	20.723.000
%	19,99	4,32	53,99	21,69	100

(Tarım İl Müdürlüğü)

Arazi büyüklüğü itibariyle Korkuteli ve Manavgat ilçeleri ilk iki sırayı almaktadır. Buna karşılık Kale ve Kemer ilçeleri ise son iki sırayı oluşturmaktadır.

İbradı ve Gündoğmuş ilçeleri ise toplam alanlarındaki tarım dışı alan büyüklüğü ile dikkat çekmektedir. Toplam arazilerinin yarısından fazlası tarım dışı konumundadır ve ortalama değer çok üzerinde bulunmaktadır.

Tarımsal yapının önemli göstergelerinden biri de ortalama işletme büyüklükleri ile ilgilidir. Hem ülkemizin, hem de kentimizin temel ve yapısal sorunlarının başında tarımsal işletmelerin ortalama büyüklükleri gelmektedir. Bu durum ortalama arazi büyüklükleriyle de doğrudan ilgilidir.

Tablo-3.2.'de Antalya'daki ortalama tarımsal işletme büyüklükleri ve arazi kullanımları verilmektedir.

Tablo3.2. Tarımsal İşletme Büyüklükleri ve Arazi Kullanımları

İşletme Büyüklüğü	İşletme Sayısı	Sayısal Oran (%)	Arazi (da)	Toplam Araziye Oran (%)	Ortalama İşletme Büyüklüğü (da)
1-49 da	59.888	84,4	1.014.186	50,5	17
50-99 da	9.136	13	605.304	30,1	66,2
100-499 da	1.837	2,6	361.790	18	197
500-999	9	0,01	4.663	0,2	518
1000 ve yukarısı	17	0,02	21.063	1,04	1.239
	70.888	100	2.007.206	100	

(Tarım İl Müdürlüğü)

Tarımsal işletmelerin arazi büyüklükleri gün geçtikçe azalmaktadır. İlimizde mevcut tarımsal işletmelerin % 84,4'ü 50 dekadardan küçük, % 0,02'si de 1.000 dekadardan büyük olan işletmelerdir.

Tarımsal yapının bir diğer konusu da üretim değerleriyle ağırlıklandırılmış öncelikli faaliyet konusu ile ilgilidir. Tablo-3.3.'de genel yapısıyla bu faaliyetlerin oransal dağılımı verilmektedir.

Tablo-3.3. Üretim Değerlerine Göre Öncelikli Faaliyet Konuları

Bitkisel Üretim	Sebze Üretimi	% 60,35
	Meyve Üretimi	% 19,16
	Tarla Üretimi	% 10,98
	Kesme Çiçek Üretimi	% 2,19
Hayvansal Üretim		% 4,98
Su Ürünleri Üretimi		% 2,34
Toplam		100

(Tarım İl Müdürlüğü)

Tarımsal alanların kullanımıyla ilgili genel bir yapısal bilgi Tablo-3.4.'de verilmektedir. Tablodan görüldüğü gibi Antalya, tarım arazisi bakımından Türkiye geneline göre ciddi bir büyüklüğe sahip değildir. Tarımsal zenginliğini, iklim özelliklerine ve uzmanlaşmasına borçludur.

Tablo-3.4. Tarım Alanlarının Kullanımı

	Ekilen	Nadas	Sebzelik Alan	Bağlar	Meyvelik	Zeytinlik	Ormanlar
TÜRKİYE	18.103.934	4.954 378	805.237	520.000	1.557.706	644.000	20.703.000
ANTALYA	240.743	42.654	39.683	2.281	40.407	9.915	1.118.908
ANT/TÜR%	1,33	0,86	4,93	0,44	2,59	1,54	5,40

(Tarım İl Müdürlüğü)

3.1. Tarımsal Alanlar ve Kullanımı

Antalya, tarımsal alanların özellikleri ve kullanımı itibariyle ciddi zenginliğe sahip bir kenttir. Her ne kadar son yıllardaki genel eğilime uygun olarak tarımın hem arazi kullanımı hem de üretim değeri itibariyle daraltıldığı bir dönem söz konusu olsa da kent, sahip olduğu potansiyelini korumaya ve geliştirmeye önem vermelidir.

Tablo-3.5. İlçelere Göre Sulanan Alanlar

İLÇE	TOPLAM TARIM ALANI (da)	DEVLET SULAMALARI				HALK SULAMASI		TOPLAM SULANAN	
		D.S.İ.		K.H.G.M.		ALAN (da)	ORAN (%)	ALAN (da)	ORAN (%)
		ALAN (da)	ORAN (%)	ALAN (da)	ORAN (%)				
MERKEZ	448.940	330.840	74	23.480	5	29.500	7	383.820	85
AKSEKİ	114.060	580	1	2.650	2	3.500	3	6.730	6
ALANYA	261.290	39.500	15	19.710	8	74.000	28	133.210	51
ELMALI	593.350	71.300	12	9.810	2	114.130	19	195.240	33
FİNİKE	71.010	47.940	68	13.230	19	5.000	7	66.170	93
GAZİPAŞA	165.150	20.850	13	17.790	11	56.800	34	95.440	58
GÜNDOĞMUŞ	105.915	0	0	3.860	4	3.480	3	7.340	7
İBRADI	13.630	0	0	0	0	2.500	18	2.500	18
DEMRE	53.500	18.600	35	90	0	8.500	16	27.190	51
KAŞ	225.360	17.400	8	14.650	7	103.000	46	135.050	60
KEMER	29.680	14.320	48	10.430	35	1.800	6	26.550	89
KORKUTELİ	1.014.650	93.840	9	17.960	2	115.000	11	226.800	22
KUMLUCA	170.000	61.290	36	4.820	3	54.500	32	120.610	71
MANAVGAT	423.360	219.100	52	8.780	2	43.000	10	270.880	64
SERİK	453.360	373.800	82	3.640	1	54.200	12	431.640	95
İL TOPLAMI	4.143.255	1.309.360	32	150.900	4	668.910	16	2.129.170	51

(Tarım İl Müdürlüğü)

Notlar:

1-D.S.İ. sulamalarına K.H.G.M. Y.A.S. kooperatifleri sulamaları dahildir(72510 da)

2-Halk Sulamaları ,Projesiz ve noksan sulamalardır.

3-K.H.G.M. sulamaları yer üstü sulamadır.KHGM yerüstü sulamalarına 3 adet gölet sulaması dahildir.

4- Sulama sahaları brüt dekar üzerindedir.

Kentimizin toplam tarım arazisinin yarısı sulamaya konu olmaktadır. Bu sulama varlığı, Türkiye ortalamasının çok üzerindedir. Ancak sulama konusundaki en büyük risk bilindiği gibi vahşi sulama ile tuzlanan topraklardır. Son yıllarda ciddi bir oranda yaygınlaşan damlama sulama yöntemi sayesinde, son derece değerli olan tarım arazilerindeki tuzlanma oranı nispi olarak yavaşlamıştır.

Tablo-3.6. Tarım Alanlarının Ürün Gruplarına Göre Dağılımı

ÜRÜN GRUPLARI	2008		2009		2010		Değişim% 08/10 (da)
	ALAN(da)	(%)	ALAN(da)	(%)	ALAN(da)	(%)	
HUBUBAT	1.982.630	48	1.975.000	48	1.947.046	46,99	-1,79
YEMEKLİK DANE BAKLAGİL	266.163	06	211.791	05	211.155	5,10	-20,67
ENDÜSTRİ BİTKİLERİ	57.510	01	52.339	01	67.743	1,64	17,79
YAĞLI TOHURLAR	94.040	02	63.290	02	64.185	1,55	-31,75
YUMRU BİTKİLER	14.395		10.040		10.230	0,25	-28,93
YEM BİTKİLERİ	90.408	02	77.375	02	92.216	2,23	2,00
MEYVELİK	576.527	14	609.621	15	624.510	15,07	8,32
SEBZE	259.258	06	232.043	06	231.212	5,58	-10,82
BAĞ-ZEYTİNLİK	135.000	03	135.000	03	178.000	4,30	31,85
SÜS BİTKİLERİ	5.409		5.060		5.100	0,12	-5,71
EKİLİ-DİKİLİ ALAN	3.481.340	84	3.371.559	81	3.431.397	82,82	-1,43
NADAS ALANI	420.855	10	450.000	11	386.858	7,84	-8,08
TARIM YAPILAMAYAN	241.060	06	321.696	08	325.000	9,34	34,82
TOPLAM TARIM ARAZİSİ	4.143.255	100	4.143.255	100	4.143.255	100	

(Tarım İl Müdürlüğü)

Antalya ilçelerindeki tarım alanlarının kullanım amaçlarına göre dağılımında dikkat çeken konulardan biri, toplam arazinin yaklaşık %10 nun nadas bırakılmasıdır. En büyük tarım alanına sahip Korkuteli İlçesinde çok büyük ölçüde açık tarla üretimi yapılmaktadır. Kullanım amaçları içerisinde bağcılık en az yeri işgal etmektedir. Daha sonra zeytincilik gelmektedir. Sebzeçilik ve süs bitkiciliği ise toplam alanın yaklaşık %10 nu kapsamaktadır.

2008-2010 döneminde tarım alanlarının kullanımında ve ürün deseninde ciddi dalgalanmalar yaşanmıştır. Üretim plansızlığının tipik sonuçlarından biri olan bu dalgalanmalar, plansızlık devam ettikçe sürecektir. Üretim dalgalanmaları arttıkça, fiyat istikrarsızlığı da gündemden hiç düşmeyecektir.

Tablo-3.7. Tarım Alanlarının İlçelere ve Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı (da)

İLÇENİN ADI	TOPLAM	TARLA ALANI		TARİHELOLUP KULLANILMAYAN ARAZİ	AÇIK TARLA SEBZE	ÖRTÜ ALTI	SÜS BİTKİLERİ (Açıkta-Örtü altı)	MEYVE LİKLER
		EKİLEN	NADAS					
İL TOPLAMI	4,143,255	2,397,444	420,855	286,690	259,258	197,072	5,409	576,527
MERKEZ	448,940	255,350	5,000	15,743	49,112	41,709	4,322	77,704
AKSEKİ	114,060	54,335	5,667	46,296	314	4	3.2	7441
ALANYA	261,290	135,600	23,021	22,159	16,600	21,000	90	42820
ELMALI	593,350	419,843	11,400	12,113	55,020	2,793	0	92,181
FİNİKE	71,010	10,600	4,750	7,400	300	10,180	0	37,780
GAZİPAŞA	165,150	75,370	12,670	10,545	8,680	24,570	5	33,310
GÜNDOĞMUŞ	105,915	45,892	51,621	1,701	1,996	0	4	4,701
İBRADI	13,630	9,049	800	2,036	30	1	0	1,714
DEMRE	53,500	15,850	13,832	708	55	12,600	0	10,455
KAŞ	225,360	117,695	27,690	6,571	6,450	15,902	0	51,052
KEMER	29,680	9,440	5,034	6,078	14	197	0	8,917
KORKUTELİ	1,014,650	822,280	95,900	1,130	12,310	290	0	82,740
KUMLUCA	170,000	46,050	38,470	1,522	2,782	37,060	22	44,094
MANAVGAT	423,360	233,500	50,000	46,691	43,225	7,767	380	41,797
SERİK	453,360	146,590	75,000	105,997	62,370	22,999	583	39,821

(Tarım İl Müdürlüğü)

İlimizde örtülü alanlar önemli bir yer kaplamakta ve bu alanlar her geçen gün daha da artmaktadır. Antalya ili Türkiye’de örtü altı yetiştiriciliğin miktar ve oransal olarak en fazla yapıldığı ildir. Antalya’da 2008-2009 sezonu itibariyle 259.787 da örtü-altı alan bulunmaktadır. Türkiye cam sera alanlarının % 84’ü, plastik seraların % 44’ü Antalya’da bulunmaktadır. Örtülü alanların % 27’lik bölümünde, yılda 2 kez ekiliş yapılmaktadır.

Tablo-3.8. Örtü Altı Alanların Dağılımı (da)

TESİSLER	2003	2004	2005	2006	03-06 Değişim %	2008	2009	2010
Cam Sera	59.905	61.770	54685	58.385	-2,5	91.304	90.097	67.012
Plastik Sera	78.682	81.883	81919	88.018	11,9	129.227	124.779	120.298
Plastik Tünel (Yük. ve Alçak)	32.729	32.236	27089	26.683	-18,5	27.396	24.911	28.359
Toplam Örtülü Alan	171.317	175.889	163693	173.086	1,03	248.427	259.787	215.669

(Tarım İl Müdürlüğü)

2010 yılı itibariyle toplam sera alanının % 35'i cam sera, % 56'sı plastik sera ve %9'u tünel alandır.

Tablo-3.9. Antalya Örtüaltı Üretimi

ANTALYA İLİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	67.012	da		
Plastik Sera	120.298	da		
Yüksek Tünel	21.036	da		
Alçak Tünel	7.323	da		
TOPLAM	215.669	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD 000 (TL)
Biber (Dolmalık)	5.782	51.209	1,26	64.523
Biber Sivri)	20.390	185.313	1,23	227.935
Domates (Sofralık)	154.840	1.992.958	0,88	1.753.803
Fasulye (Taze)	6.208	20.288	1,32	26.780
Hıyar (Sofralık)	35.861	515.757	0,64	330.084
Kabak (Sakız)	7.708	48.518	0,91	44.151
Karpuz	4.165	20.070	0,39	7.827
Kavun	4.323	30.371	0,61	18.526
Marul (Aysberg)	880	2.775	3,39	9.407
Marul (Göbekli)	1.105	2.857	2,31	6.600
Marul (Kıvırcık)	2.219	6.116	2,25	13.761
Maydonoz	32	24	0,88	21
Patlıcan	13.740	134.533	0,8	107.626
Roka	10	13	1,12	15
Semizotu	5	7	0,9	6
Tere	3	4	1,24	5
TOPLAM	257.271	3.010.811		2.611.070

Satış fiyatları Antalya toptancı hali 2010 yılı ortalamasıdır.
(Tarım İl Müdürlüğü)

2009-2010 sezonu örtüaltı alan dağılımı söz konusu iken bu alanda yapılan üretim ve elde edilen ürün miktarları ve ortalama değerleri Tablo-3.9'da verilmiştir.

215 bin dönümden fazla bir alanda yapılan üretim 3 milyon tonu geçmiştir.

Dönüm başına 14 ton civarında ortalama ürün alınmıştır. Bu üretimin ortalamalar toplamı değeri de 2.5 milyar TL'yi aşmış bulunmaktadır.

Ekili alanın %60'ında domates üretimi yapılmıştır.

Toplam üretimin %66'sını ise domates ürünü oluşturmuştur.

Bu değerlere karşılık elde edilen toplam gelirin %67'sini de domates oluşturmuştur.

Tablo-3.10. İlçeler İtibariyle Örtü Altı Alanlar ve Üretimler

AKSU İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	6.927	da		
Plastik Sera	20.858	da		
Yüksek Tünel	110	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	27.895	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber (Dolmalık)	550	5.560	1,26	7.006
Biber Sivri)	310	3.610	1,23	4.440
Domates (Sofralık)	26.403	354.096	0,88	311.604
Fasulye (Taze)	60	90	1,32	119
Hıyar (Sofralık)	1.685	28.775	0,64	18.416
Kabak (Sakız)	125	1.350	0,91	1.229
Karpuz	460	2.990	0,39	1.166
Kavun	475	2.200	0,61	1.342
Marul (Göbekli)	275	825	2,31	1.906
Marul (Kıvırcık)	775	1.938	2,25	4.361
Patlıcan	800	7.250	0,8	5.800
TOPLAM	31.918	408.684		357.388

Tablo-3.10.'da Antalya ilçelerindeki örtü altı alanlar, üretimler ve gelirler ayrı ayrı tablolar halinde verilmiştir.

Tablolardaki fiyatlar ortalama hal fiyatlarıdır.

Tarım İl Müdürlüğü kaynaklarından yararlanılmıştır.

Akseki İlçesi örtü altı üretim bakımından en zayıf ilçe görünümündedir.

AKSEKİ İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	0	da		
Plastik Sera	4	da		
Yüksek Tünel	0	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	4	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Domates (Sofralık)	3	24	0,88	21.120,00
Hıyar (Sofralık)	1	9	0,64	5.760,00
TOPLAM	4	33		26.880

DEVAM

ALANYA İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	3.750	da		
Plastik Sera	13.950	da		
Yüksek Tünel	850	da		
Alçak Tünel	2.450	da		
TOPLAM	21.000	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber Sivri)	650	1.788	1,23	2.199
Domates (Sofralık)	6.500	79.125	0,88	69.630
Fasulye (Taze)	200	500	1,32	660
Hıyar (Sofralık)	8.350	140.800	0,64	90.112
Kabak (Sakız)	2.000	8.000	0,91	7.280
Patlıcan	2.550	21.163	0,8	16.930
TOPLAM	20.250	251.375		186.811

DEMRE İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	5.010	da		
Plastik Sera	11.020	da		
Yüksek Tünel	0	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	16.030	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber (Dolmalık)	750	7.500	1,26	9.450
Biber Sivri)	5.960	47.150	1,23	57.995
Domates (Sofralık)	8.920	140.400	0,88	123.552
Fasulye (Taze)	50	100	1,32	132
Hıyar (Sofralık)	1.500	28.500	0,64	18.240
Kabak (Sakız)	700	8.400	0,91	7.644
Patlıcan	75	1.125	0,8	900
TOPLAM	17.955	233.175		217.913

DEVAM

DÖŞEMEALTI İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	3	da		
Plastik Sera	57	da		
Yüksek Tünel	5	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	65	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Domates (Sofralık)	45	204	0,88	180
Fasulye (Taze)	2	3	1,32	4
Hıyar (Sofralık)	9	45	0,64	29
Kavun	4	12	0,61	7
TOPLAM	60	264		220

ELMALI İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	0	da		
Plastik Sera	3.000	da		
Yüksek Tünel	0	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	3.000	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Domates (Sofralık)	3.000	39.000	0,88	34.320
TOPLAM	3.000	39.000		34.320

DEVAM

FİNİKE İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	2.100	da		
Plastik Sera	4.100	da		
Yüksek Tünel	3.650	da		
Alçak Tünel	330	da		
TOPLAM	10.180	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber Sivri)	380	2.580	1,23	3.173
Domates (Sofralık)	6.850	100.100	0,88	88.088
Fasulye (Taze)	45	135	1,32	178
Hıyar (Sofralık)	1.110	18.380	0,64	11.763
Kabak (Sakız)	980	8.260	0,91	7.517
Kavun	60	720	0,61	439
Marul (Aysberg)	700	2.350	3,39	7.967
Patlıcan	960	11.780	0,8	9.424
TOPLAM	11.085	144.305		128.549

GAZİPAŞA İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	12.620	da		
Plastik Sera	4.000	da		
Yüksek Tünel	8.320	da		
Alçak Tünel	1.160	da		
TOPLAM	26.100	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Domates (Sofralık)	10.770	123.460	0,88	108.645
Fasulye (Taze)	5.240	18.540	1,32	24.473
Hıyar (Sofralık)	14.300	196.000	0,64	125.440
Kabak (Sakız)	210	420	0,91	382
Karpuz	10	40	0,39	16
Patlıcan	890	7.620	0,8	6.096
TOPLAM	31.420	346.080		265.051

DEVAM

KAŞ İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	6.105	da		
Plastik Sera	6.374	da		
Yüksek Tünel	5.526	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	18.005	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber (Dolmalık)	276	1.518	1,26	1.913
Biber Sivri)	1.440	8.700	1,23	10.701
Domates (Sofralık)	15.498	279.596	0,88	246.044
Fasulye (Taze)	40	48	1,32	63
Hıyar (Sofralık)	470	5.490	0,64	3.514
Kabak (Sakız)	126	318	0,91	289
Marul (Aysberg)	120	270	3,39	915
Patlıcan	35	280	0,8	224
TOPLAM	18.005	296.220		263.663

KEMER İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	52	da		
Plastik Sera	112	da		
Yüksek Tünel	0	da		
Alçak Tünel	33	da		
TOPLAM	197	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber (Dolmalık)	4	21	1,26	26
Biber Sivri)	13	69	1,23	85
Domates (Sofralık)	54	540	0,88	475
Fasulye (Taze)	4	8	1,32	11
Hıyar (Sofralık)	13	111	0,64	71
Kabak (Sakız)	92	650	0,91	592
Kavun	4	32	0,61	20
Marul (Kıvırcık)	4	12	2,25	27
Patlıcan	9	87	0,8	70
TOPLAM	197	1.530		1.376

DEVAM

KEPEZ İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009- 2010				
Cam Sera	5.135	da		
Plastik Sera	6.530	da		
Yüksek Tünel	25	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	11.690	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber (Dolmalık)	260	1.404	1,26	1.769
Biber Sivri)	600	3.120	1,23	3.838
Domates (Sofralık)	13.414	140.847	0,88	123.945
Fasulye (Taze)	50	78	1,32	103
Hıyar (Sofralık)	1.120	15.410	0,64	9.862
Kabak (Sakız)	130	585	0,91	532
Karpuz	265	1.060	0,39	413
Kavun	345	725	0,61	442
Marul (Göbekli)	185	407	2,31	940
Marul (Kıvırcık)	480	1.056	2,25	2.376
Patlıcan	1.200	9.600	0,8	7.680
TOPLAM	18.049	174.292		151.901

KONYAALTI İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	2.428	da		
Plastik Sera	7	da		
Yüksek Tünel	540	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	2.975	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber (Dolmalık)	7	63	1,26	79
Biber Sivri)	13	104	1,23	128
Domates (Sofralık)	1.403	20.325	0,88	17.886
Hıyar (Sofralık)	7	112	0,64	72
Patlıcan	1.565	18.180	0,8	14.544
TOPLAM	2.995	38.784		32.709

DEVAM

KORKUTELİ İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	0	da		
Plastik Sera	309	da		
Yüksek Tünel	0	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	309	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber Sivri)	83	332	1,23	408
Domates (Sofralık)	205	1.025	0,88	902
Hıyar (Sofralık)	11	55	0,64	35
Patlıcan	10	50	0,8	40
TOPLAM	309	1.462		1.386

KUMLUCA İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	6.700	da		
Plastik Sera	30.400	da		
Yüksek Tünel	0	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	37.100	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber (Dolmalık)	2.300	27.600	1,26	34.776
Biber Sivri)	9.000	108.000	1,23	132.840
Domates (Sofralık)	27.900	306.900	0,88	270.072
Fasulye (Taze)	80	160	1,32	211
Hıyar (Sofralık)	4.200	46.200	0,64	29.568
Kabak (Sakız)	1.750	12.250	0,91	11.148
Kavun	3.250	26.000	0,61	15.860
Patlıcan	4.050	48.600	0,8	38.880
TOPLAM	52.530	575.710		533.355

DEVAM

MANAVGAT İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	320	da		
Plastik Sera	2.772	da		
Yüksek Tünel	1.560	da		
Alçak Tünel	3.300	da		
TOPLAM	7.952	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber (Dolmalık)	40	460	1,26	580
Biber Sivri)	90	1.050	1,23	1.292
Domates (Sofralık)	2.480	36.065	0,88	31.737
Fasulye (Taze)	147	336	1,32	444
Hıyar (Sofralık)	585	10.670	0,64	6.829
Kabak (Sakız)	1.465	7.950	0,91	7.235
Karpuz	2.255	9.130	0,39	3.561
Marul (Aysberg)	60	155	3,39	525
Marul (Göbekli)	80	265	2,31	612
Marul (Kıvırcık)	70	150	2,25	338
Patlıcan	640	3.350	0,8	2.680
TOPLAM	7.912	69.581		55.831

DEVAM

MURATPAŞA İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Cam Sera	1.862	da		
Plastik Sera	2.805	da		
Yüksek Tünel	0	da		
Alçak Tünel	0	da		
TOPLAM	4.667	da		
Biber (Dolmalık)	145	783	1,26	987
Biber Sivri)	701	3.785	1,23	4.656
Domates (Sofralık)	2.320	24.051	0,88	21.165
Hıyar (Sofralık)	100	1.500	1,32	1.980
Kabak (Sakız)	10	45	0,91	41
Karpuz	75	300	0,39	117
Kavun	25	52	0,61	32
Marul (Göbekli)	265	1.060	2,31	2.449
Marul (Kıvrıkcık)	690	2.760	2,25	6.210
Maydonoz	12	16	0,88	14
Patlıcan	306	2.448	0,8	1.958
Roka	10	13	1,12	15
Semizotu	5	7	0,9	6
Tere	3	4	1,24	5
TOPLAM	4.667	36.824		39.634

DEVAM

SERİK İLÇESİ ÖRTÜ ALTI ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI, ÜRETİM MİKTARLARI VE G.S.H DEĞERLERİ 2009-2010				
Cam Sera	14.000	da		
Plastik Sera	14.000	da		
Yüksek Tünel	450	da		
Alçak Tünel	50	da		
TOPLAM	28.500	da		
ÜRÜNLER	Toplam Ekilen Alan (da)	Toplam Üretim (ton)	Satış Fiyatı (TL/kg)	GSHD (TL)
Biber (Dolmalık)	1.450	6.300	1,26	7.938
Biber Sivri)	1.150	5.025	1,23	6.181
Domates (Sofralık)	29.075	347.200	0,88	305.536
Fasulye (Taze)	290	290	1,32	383
Hıyar (Sofralık)	2.400	23.700	0,64	15.168
Kabak (Sakız)	120	290	0,91	264
Karpuz	1.100	6.550	0,39	2.555
Kavun	160	630	0,61	384
Marul (Göbekli)	300	300	2,31	693
Marul (Kıvırcık)	200	200	2,25	450
Maydonoz	20	8	0,88	7
Patlıcan	650	3.000	0,8	2.400
TOPLAM	36.915	393.493		341.958

3.2. Tarımsal Üretim Değeri ve Ticareti

Antalya tarımsal üretim değerinin bir göstergesi olarak GSYİH içindeki payını 1987 ile 2000 yılları arasında Türkiye yıllık ortalama büyümesinin üzerinde artırmayı başarmıştır. Ancak Akdeniz Bölgesindeki ortalama büyümenin altında kalmıştır. Zira bu uzun dönem ortalama yıllık büyümede Türkiye %1.4, Akdeniz Bölgesi %2.3 ve Antalya %2.1 büyüme gerçekleştirmiştir.

Yıllar itibariyle tarım sektöründeki gelişmeler ise Tablo-3.11’de verilmiştir.

Tablo-3.11. Tarım Sektörü ve GSYİH gelişmeleri

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	Tarımın GSYİH İçindeki Oranı (%) (Sabit Fiy.)													
TÜRKİYE	12,9	13,7	13,6	13,2	13,4	13,3	12,3	11,5	11,3	9,7	8,6	8,9	9,8	9,1
ANTALYA	18,6	19,1	20,7	19,1	18,7									
	Tarım Sektörünü Büyüme Oranı (%) (Sabit Fiy.)													
TÜRKİYE	-2,2	9,6	-5,6	3,8	-6,0	7,5	-2,4	2,9	5,6	1,3	-7,0	3,9	3,7	1,2
ANTALYA	-4,9	4,9	1,1	-3,7	-1,4									

(TÜİK, DPT, Temel Ekonomik Göstergeler verilerinden derlenmiştir.)

Antalya, son onbeş yılda tarım sektörünün GSYİH içindeki pay itibariyle Türkiye ortalamasının üzerinde bir paya sahip olmuştur. Diğer taraftan tarım sektörünün ulusal düzeydeki son derece dalgalı büyümesinden ciddi boyutlarda etkilenmiştir.

Antalya ekonomisinin turizme ve tarıma dayalı yapısı son dönemde de kendisini devam ettirmiştir. Ancak artan ticaret ve taşımacılık ta ilave sektörler olarak öne çıkmıştır. Genel bir değerlendirme ile 15 milyar USD’lik üretim değerini aşan büyüklüğü ile Antalya, hala Türk Ekonomisi içindeki potansiyel payını alabilmiş değildir. Turizm, tarım, ticaret ve taşımacılıktaki büyüklüğü ve potansiyeli dikkate alındığında 50 milyar USD’ye ulaşan bir büyüklüğü başarması mümkün gözükmemektedir.

Tarım sektörünün ekonomi içerisindeki payı, yapısal olarak milli gelir içindeki tarım payından oldukça yüksektir. 2009 yılındaki %9.8’lik tarım payından çok daha yüksek bir tarım payı geçerlidir.

2010 yılında GSYİH içinde tarımın payı küçülmeye devam etmiş ve %9.1’e gerilemiştir. Ancak bu dönemde küçülen paya rağmen istihdam kapasitesi rekor boyutta artmıştır.

Kent ve bölge ekonomileri açısından dikkate alınan temel göstergelerden biri de dış ticaret sayılarıdır. Bu gösterge özellikle son on yılda rekabetçi kıyaslama, büyüme ve yapısal dönüşümler itibariyle tipik bir öncü gösterge olma niteliği kazanmıştır.

Küresel ekonomiye açılımın yaygınlaşmasıyla dış ticaretin, kent ve bölge ekonomileri açısından öncü ve belirleyici gösterge olma niteliği daha bir önem ve baskınlık kazanacaktır.

Antalya Ekonomisi için dış ticaret, önümüzdeki süreçte, tüm boyutlarıyla birincil önem taşıyarak baskınlığını artıracaktır. Dolayısıyla, konuyla ilgili araştırmacı ve uygulayıcılar dış ticaret göstergelerine çok daha fazla sorgulayıcı ve yorumlayıcı önem atfedeceklerdir.

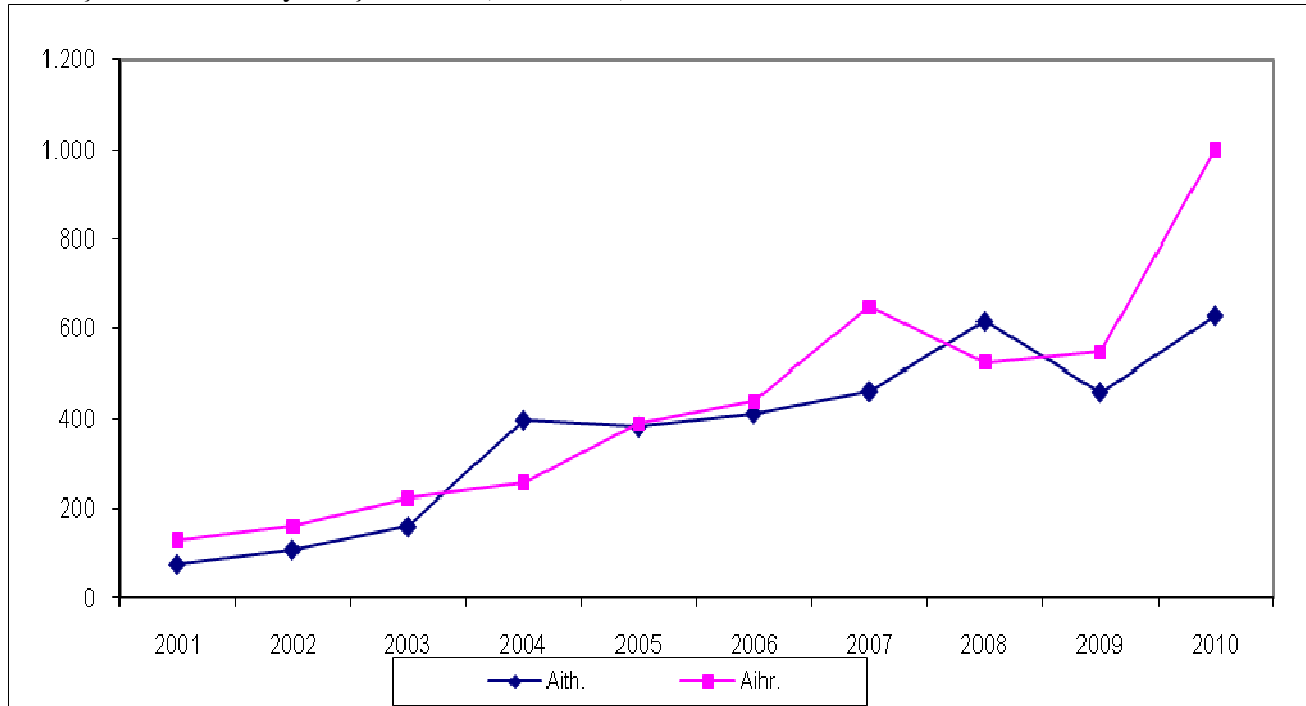
TÜİK, DTM ve ihracatçı birlikleri gibi kurumların dış ticaret verileri incelendiğinde görülmektedir ki Antalya şirketleri son beş yıl içerisinde dış ticaret hacmi ve eğilimi bakımından, ulusal dış ticaret eğiliminden farklı bir yapı göstermiştir. Üstelik bunu beş yıl boyunca da sürdürmeyi başarmıştır.

Şekil-3.2’de görülen eğilim, sürekli dış ticaret fazlası veren bir kenti anlatmaktadır. 81 il için bu eğilim incelendiğinde benzer yapıda 27 il olduğu, sadece 2005 yılı için aynı gösterge incelendiğinde ise 40 il olduğu görülmektedir.

2004 yılından itibaren Antalya dış ticaret fazlasının gittikçe daraldığını söylemek mümkündür. Zira, ulusal düzeydeki dış ticaret açığının nedenlerinin Antalya’yı da ciddi bir biçimde etkilemesi söz konusudur. 2007 yılında ihracat lehine açılan makas, 2008 de yeniden daralmaya başlamıştır.

2009 yılında dış ticaret fazlasında kapanan aralık, ithalatın daha hızlı düşmesiyle bir miktar genişlemiştir. 2009 yılında yaşanan bu dış ticaret fazlasındaki artış, ihracattaki nominal düşmeye rağmen ithalatın çok daha fazla düşmesiyle yaşanmıştır.

Şekil-3.2. Antalya Dış Ticareti (000,000 \$)

Aith.=Antalya İthalatı, **Aih.**= Antalya İhracatı

Antalya dış ticaret performansını, 2001 yılını temel yıl kabul ederek Türkiye-Antalya dış ticaret büyüme endeksleri ile karşılaştırmalı olarak açıklamak mümkündür.

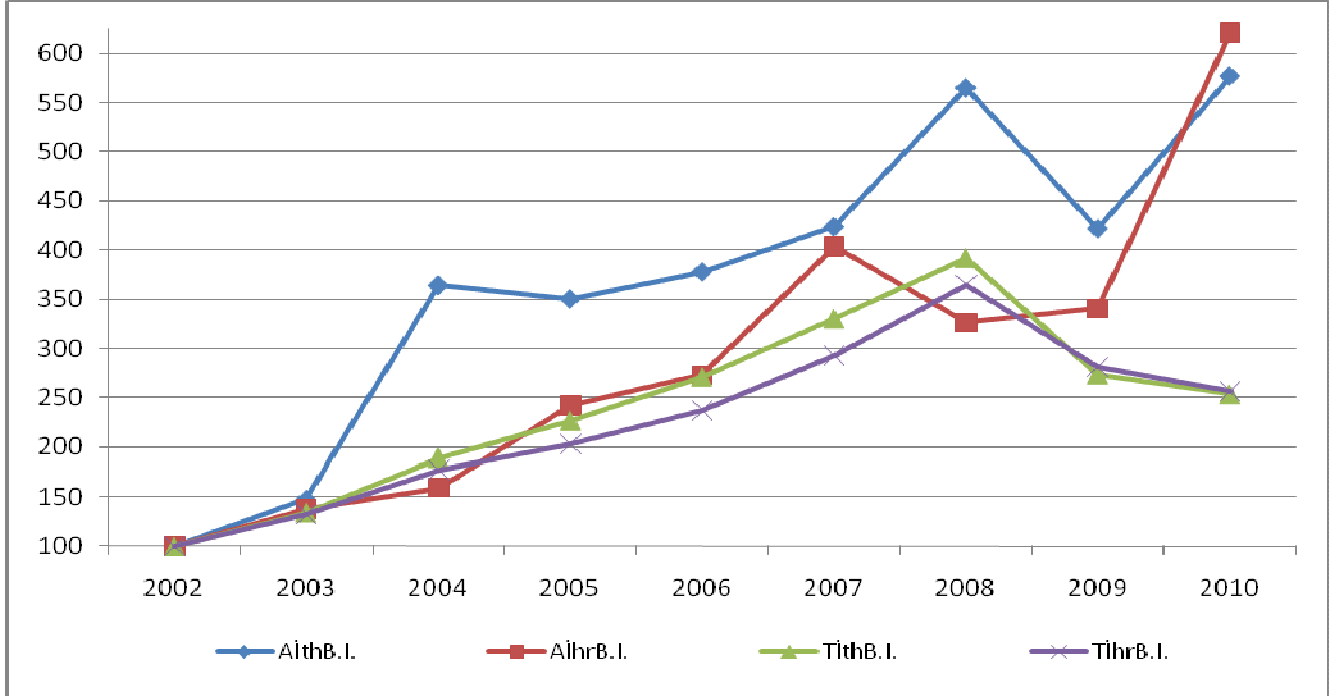
Şekil-3.3'de bu ilişkiler verilmektedir. Genel bir değerlendirme ile Antalya dış ticaret büyümelerinin Türkiye büyümelerinden daha iyi olduğu görülmektedir. Ancak özellikle 2004 yılındaki Antalya ithalat büyümesi (AİthB.İ.), Türkiye ithalat büyümesine göre (TİthB.İ.) son derece sıradışı bir seyir göstermiştir.

2006 yılında Antalya ithalat büyümesi, ihracat büyümesinden yaklaşık iki kat daha hızlı gerçekleşmiştir. Bu eğilimin devam etmesi istene bir durum değilken 2007 ve 2008 yıllarında da eğilim benzer şekilde devam etmiştir.

2007 yılında bir nebze de olsa Antalya İhracat Büyüme Endeksi (AİhrB.İ.), Antalya İthalat Büyüme İndeksinden (AİthB.İ.) daha yüksek değer almışken, 2008 yılında Antalya ithalat hızı yine daha fazla yükselmiştir.

Türkiye İhracat Büyüme Endeksi (TİhrB.İ.) ve İthalat Büyüme Endeksi (TİthB.İ.) eğilimi ise 2005, 2006, 2007 ve 2008 yıllarında yaklaşık aynı seyre sahip olmuştur.

Şekil-3.3. Antalya Dış Ticaret Performansı (2002=100)

Antalya İthalat Büyüme Endeksi, 2003 yılından itibaren diğer tüm göstergelerden açık ara hızlı büyümüştür. Yani Antalya ithalatındaki artış hızı Antalya ihracatındaki ve Türk dış ticaretindeki artışlardan daha yüksek olmuştur.

2009 yılında bu eğilim tersine dönmüşken 2010 yılı ilk 10 ayında tekrar eski eğilime dönmüştür. Bu durum Antalya'nın dış ticaret fazlası verme özelliğini ciddi bir biçimde yok edici bir özellik taşımaktadır.

2009 yılının Antalya dış ticareti bakımında önemi son 10 yıldaki eğilimin tersine bir gelişmenin yaşanmış olmasıdır. Yani bu dönemde ilk defa Antalya ithalatı çok hızlı bir düşme yaşamıştır.

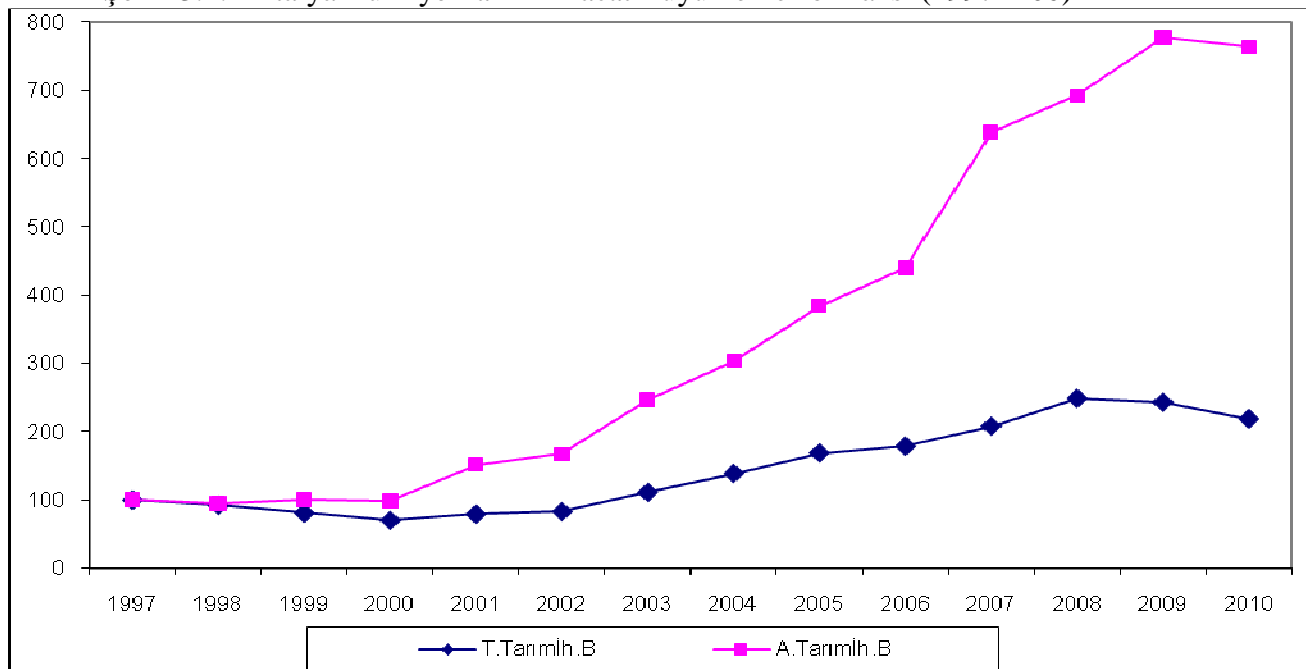
2010 yılında Antalya ihracat büyüme endeksi (AİhrB.I.), uzun bir aradan sonra ithalat büyüme endeksini geçmiştir (AİthB.I.). 2010 yılının Antalya dış ticareti bakımından en önemli bulgusu, kuşkusuz bu tersine değişimdir.

2010 yılının Antalya ihracatı bakımından başarılı geçmiş olması, değerli, TL politikası da düşünülürse azımsanmayacak bir başarıdır.

2010 yılında öne çıkan bir diğer önemli bulgu da Antalya dış ticareti ile Türkiye dış ticaretinin büyüme bakımından birbirlerinden ayrılmaya başladığı bilgisidir. Son üç yıldır bu ayrışma kendisini daha bir belli etmektedir.

Antalya için belirleyici konumda olan sektörlerden biri kuşkusuz tarımdır. Tarımsal faaliyetler ve ulusal düzeydeki yeri itibarıyla tarımı, Antalya Ekonomisinde ayrı bir yere ve gündeme getirmek son derece önemlidir. Bu kapsamda Antalya ve Türkiye tarımsal dış ticareti karşılaştırmaları da bundan sonra önemli sektörel değerlendirmelerden birini oluşturacaktır. Şekil-3.4'de bu kez 1997 yılı temel yıl olarak alınıp, bu göstergeler için büyüme endeksleri hesaplanmıştır.

Şekil-3.4. Antalya-Türkiye Tarım İhracat Büyüme Performansı (1997=100)

Yapılan analizler sonucunda Türkiye tarım ihracatı büyüme endeksi (T.Tarımİh.B.) 1997-2010 döneminde, 1997=100 baz yılına göre 2.18 kat artmışken, Antalya tarım ihracatı büyüme endeksinin (A.Tarımİh.B.) aynı dönemde 7.64 kat arttığını görmekteyiz. Dolayısıyla Türkiye geneline göre Antalya, yaklaşık 3 kattan daha fazla hızlı artış göstermiştir.

Son beş yılda Antalya’da gerçekleştirilen dış ticaret verileri ise Tablo-3.12’de verilmiştir.

Tablo-3.12. Antalya Dış Ticareti

Yıllar	İhracatçı Firma Sayısı	İhracat Değeri (000.000\$)	İthalatçı Firma Sayısı	İthalat Değeri (000.000\$)
2001	335	130	428	76.184
2002	411	161	492	109.020
2003	479	222	501	159.423
2004	548	256	630	395.677
2005	587	389	761	382.005
2006	592	439	839	412.000
2007	597	649	925	444.000
2008	600	525	950	587.000
2009	620	548	800	460.000
2010	700	1.000	900	629.000

(DTM)

DTM, illerin dış ticaret sayılarını o il’e kayıtlı şirketler bazına göre derlerken, TÜİK gibi kurumlar ise gümrük kapıları bazına göre dış ticaret verilerini derlemektedir.

Araştırmacılara farklı analizler ve yorumlar yapma olanağı veren bu farklılaşma aslında önemli yararlar sağlamaktadır. Örneğin DTM verilerine göre dış ticaret fazlası veren Antalya, TÜİK verilerine göre dış ticaret açığı vermektedir. Böyle bir durumda ifade edilebilecek ilk tespit, Antalya dışı şirketler büyük ölçüde ithalatçı özelliğe sahiptir denebilir.

Antalya İhracatçı Birliklerinin (AİB) verilerine göre son üç yılın ihracatı Tablo-3.13’deki gibi gerçekleşmiştir. 2008-2009 dönemine göre yükselişin yaşandığı 2010 yılında, kentimiz dış ticaret açısından büyüme hızını artırmıştır. Tablodan izlendiği gibi 2010 yılında bir milyar USD’lik baraj ilk kez aşılmıştır. 2011 yılı ilk yarı gerçekleştirmeleri değerlendirildiğinde, söz konusu baraj bir kez daha geçilecektir.

Tablo-3.13. Antalya İhracatı.

GENEL SEKRETERLİK	01 Ocak - 31 Aralık (USD)			01 Ocak - 31 Aralık (USD)		
	2008	2009	DEG %	2008	2009	DEG %
TOPLAM	525.394.731,1916	547.899.922,8760	4,3	525.394.731,1916	547.899.922,8760	4,3

GENEL SEKRETERLİK	01 Ocak - 31 Aralık (USD)			01 Ocak - 31 Aralık (USD)		
	2009	2010	DEG %	2009	2010	DEG %
TOPLAM	547.899.922,8760	1.000.495.899,2200	82,6	547.899.922,8760	1.000.495.899,2200	82,6

GENEL SEKRETERLİK	01 Ocak - 30 Temmuz (USD)			01 Ocak - 30 Temmuz (USD)		
	2010	2011	DEG %	2010	2011	DEG %
TOPLAM	625.077.447,4400	654.818.741,0400	4,8	625.077.447,4400	654.818.741,0400	4,8

(AİB)

Dış ticaret verilerindeki farklılaşmaların temel kaynağı, kapsam tanımındaki farklılardır. Bu farklılaşmaya rağmen son dört yıl içerisindeki AİB işlem hacmi büyüme eğilimi, İİ dış ticaretindeki büyüme eğilimi ile paralellik göstermektedir. Yıllık bir milyar USD'nin üzerindeki ihracat rakamları, bir taban oluşturmaya başladığında kentimizin dış ticaret potansiyeli de o derece derinliğe sahip olacaktır. Özellikle denizyolu taşımacılığı, etkin bir karayolu ve demiryolu ağı ile birlikte çalıştırılabilirse dış ticaretimizin derinliği ve çeşitliliği o derece kalıcı olarak artırılabilir. O aşamaya gelindiğinde sadece turizm hareketi ile değil dış ticaret yapısıyla da gerçek bir dünya kenti olma yetkinliğine ulaşan bir kent söz konusu olacaktır.

Antalya tarımsal dış ticareti son yıllarda hızlı bir gelişim ivmesi kazanmaktadır. Sahip olduğu potansiyel ile bu ivmesini hızlandırarak devam ettirme eğiliminde olan kent, gerek yerli gerek yabancı sermayenin cazibe merkezi olma durumundadır.

Tarımsal üretim değerinin ve hacminin artırılmasında önemli gelişmelerden sayılan bu eğilim, özellikle ölçek ekonomilerine dayalı olarak yaratılan yeni kapasite artışlarıyla kendisini önümüzdeki dönemde daha etkin bir biçimde gösterecektir.

Tarımsal dış ticaret açısından en önemli konulardan biri de tanımlanmış standartlara uyum sorununun aşılmasında bulunmaktadır. Özellikle kalıntı, aynı standartta ve süreklilikte üretim, üretimde menşe-i belirleme prosedürleri ve uygulamaları önümüzdeki dönemin en önemli rekabet ve satış unsurları arasındaki yerini daha ön plana çıkaracaktır.

Tarımsal ticaretin yurtiçi yapısı değerlendirildiğinde, son dönemde hal sisteminin yanı sıra üretici birliklerinin de öneminin artacağı görülmektedir. Özellikle örgütlü ve organize pazarlama uygulamalarının destekleneceği bir dönem ortaya çıkmaktadır.

Rekabette avantaj sağlama amacının yanı sıra bu türden örgütlenmelerle tarımsal ticarete var olan kayıt dışılığın önlenmesi ya da azaltılması amacı da güdülmektedir.

Tarımsal üretimin ve ticaretin özellikle küresel rekabete açılması konusu, tüm dünya ülkeleri için olduğu kadar, ülkemiz ve kentimiz için de çok boyutlu ve hayati bir önem taşımaktadır.

4. Tarımsal Üretim

Antalya tarımsal üretiminin 2008-2010 dönemi itibariyle üretim miktarları ve değerleri; madde kalemleri, ilçeler ve üretim yöntemleri ile dış ticareti yukarıdaki bölümlerde incelenmiştir. Altı temel grupta toplanan ve Antalya tarımında önemli yer tutan seçilmiş tarım ürünlerinin yıllar itibariyle gerçekleştirmeleri, Türkiye payı ve gelişim hızları bu raporda tartışılmış ve değerlendirilmiştir.

Temel gruplar itibariyle Türkiye gelişim hızına göre en iyi performansı meyveler grubu gösterirken, en kötü performansı ise sebzeler grubu göstermiştir.

Türkiye içindeki pay itibariyle sebzeler grubu tüm yıllar boyunca ve özellikle son beş yılda açık ara ağırlığını sürdürmüştür. Daha sonraki sırada ise meyveler grubu gelmektedir.

5. Antalya Ticaret Borsası

5.1. Kuruluş ve Tarihçe

Borsamız 30.Nisan.1302 tarihli Borsalar Nizamnamesine göre; geçici encümen azaları olan Ak Hüseyin Bey, Ahmet Muhtar Bey, Hacı Kadir Bey, Tacettin Bey, Hacı İstavri Bey ve Komiser Salih Zeki Bey idaresinde 23.06.1920 tarihinde kurulmuş, ilk toplantısını 02.07.1920 tarihinde yaparak çalışmalarına **ANTALYA TİCARET ve ZAHİRE BORSASI** olarak başlamıştır.

Hükümet caddesinde küçük bir binada çalışmalarına başlayan Borsaya ürününü getiren müstahsiller daha çok Ekşili Bahçe, Bir Kapılı Han ve Kışlahan'da ürününü bekletirler ve Borsada müzayedeye çıkarırlardı. Müzayedeye çıkarılan ürünler simsarlar tarafından müstahsil ve tacirin hazır olduğu salonda açık ihale ile satılırdı.

Borsamız Kuruluş tarihi itibariyle ülkemizin en eski üçüncü Borsası olup, göller bölgesinin en gelişmiş borsası olarak görevini sürdürmektedir.

Borsamız 1924 yılında 655 sayılı Kanuna, 25.Nisan.1944 tarihinde 4355 sayılı Kanuna, 08.Mart.1950 tarihinde 5590 sayılı Kanuna intibak olunmuş ve **ANTALYA TİCARET BORSASI** unvanı kazanmıştır, 24.Aralık.1981 tarihinde 2567 sayılı Kanuna intibak olunmuştur.

Antalya Ticaret Borsası'nın ilk Bütçesi **1920 yılında 6.260.TL.**Umumi Gelire karşılık **2.960.TL.** Umumi Masraf tespit edilmiştir.

Borsamızın **2003 Yılı Bütçesi 510.000.000.000-TL.,**

2004 Yılı Bütçesi ise 615.000.000.000-TL.,

2005 Yılı Bütçesi 715.000- YTL ve

2006 Yılı Bütçesi ise 1.030.000- YTL olarak tespit edilmiştir.

2007 Yılı Bütçesi ise 1.150.000- YTL olarak tespit edilmiştir.

2008 Yılı Bütçesi ise 1.330.000- YTL olarak tespit edilmiştir.

2009 Yılı Bütçesi ise 1.642.200- TL olarak tespit edilmiştir.

2010 Yılı Bütçesi ise 1.855.000- TL olarak tespit edilmiştir.

Kuruluşunda 45 üyesi bulunan Borsamız üye sayısı hayatın paralelinde devamlı artış göstermiştir. 2003 yılı itibariyle Borsaya kayıtlı üye sayısı 1026 olup, 304 üyemiz Gerçek Kişi hüviyetinde, 722 üyemiz ise Kamu ve Tüzel Kişilik hüviyetindedir.

2004 yılı itibariyle Borsaya kayıtlı üye sayısı 1050 olmuştur. Bunlardan 288 üyemiz Gerçek Kişi hüviyetinde, 762 üyemiz ise Kamu ve Tüzel Kişilik hüviyetindedir.

2005 yılı itibariyle Borsamızda 1445 aktif üye ve üye olmadan tescil yaptıran 83 firma bulunmaktadır.

2006 yılı itibariyle Borsamızda 1445 aktif üye ve üye olmadan tescil yaptıran 103 firma bulunmaktadır.

2007 yılı itibariyle ise Borsamızda 1250 aktif üye ve üye olmadan tescil yaptıran 100 firma bulunmaktadır.

2008 yılı itibariyle ise Borsamızda 1050 aktif üye ve üye olmadan tescil yaptıran 100 firma bulunmaktadır.

2009 yılı itibariyle ise Borsamızda 862 aktif üye ve üye olmadan tescil yaptıran 105 firma bulunmaktadır.

2010 yılında Borsamızda 1006 aktif üye ve üye olmadan tescil yaptıran 113 firma bulunmaktadır.

2010 yılı itibariyle meslek gruplarına göre üye dağılımında en büyük pay sahibi %27 ile Kuru ve Yaş Meyveler Grubu olurken, ikinci sırada Çeşitli Maddeler ile Kasaplık Hayvan Et ve Mamulleri grupları %14'er ile yer almışlardır.

Tablo-5.1. Ana Gruplar itibariyle Üye Sayıları

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	%
Hububat ve Mamulleri	55	76	64	72	76	81	89	8,85
Çeşitli Gıda Maddeleri	82	103	105	111	87	87	98	9,74
Kuru ve Yaş Meyveler	175	198	138	173	203	233	271	26,94
Çeşitli Maddeler	58	69	58	63	73	120	145	14,41
Kasaplık Hayvan Et ve Mamulleri	64	85	93	115	107	125	145	14,41
Kesme Çiçek	39	47	44	57	73	71	80	7,95
Yaş Sebze Meyve Komisyoncuları	32	74	62	71	88	88	119	11,83
Tıbbi ve Aromatik Bitkiler					62	57	59	5,86
Toplam	505	652	564	662	769	862	1006	100,00

5.2. Temsil, İmza Yetkisi ve Ehliyet

Borsaları protokolde Meclis Başkanı veya başkanın görevlendireceği bir meclis üyesi temsil eder.

Borsanın hukuki temsilcisi Yönetim Kurulu Başkanıdır.

Borsa adına düzenlenen taahhütname, sözleşme ve vekaletname gibi borsayı hukuken bağlayan belgeleri Yönetim Kurulu Başkanı veya başkan vekiliyle diğer birkaç üyenin birlikte imzalaması gerekir.

Borsaların taşınmaz mal alması, satması, rehin, ifraz ve tevhid ettirmesi ve yapı yapması, ödünç para alması ve bağışta bulunabilmesi için meclislerinin kararı gereklidir.

5.3. Borsa Komiseri

Ticaret borsalarında ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tâbi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca atanan ve maaş ve özlük hakları ilgili bakanlık tarafından ödenen Borsa Komiseri bulunur.

Borsa Komiseri borsalardaki günlük alım, satım işlerini ve fiyat hareketlerini takip, borsanın her türlü kayıtlarını ve borsada aracılık yapanların muamele ve defterlerini, alım satımların borsaya tescil edilip edilmediğini tespit amacıyla, borsa konusu maddelerin alım ve satımını yapanların her türlü defter ve kayıtlarını denetler.

Borsa komiserleri borsa meslek komiteleri, meclis ve yönetim kurulu toplantılarına müşahit olarak katılırlar.

5.4. Gelir Kaynakları

Borsamız Gelir Kaynakları şöyledir.

A) Borsaya kayıt ücretleri ile üyelerimizden alınan yıllık aidatlar,

B) Borsaya tescil olunan muamelelerden alınan tescil ücretleri,

C) Borsamızca yapılan diğer hizmetler karşılığı alınan ücretler,

Fatura tasdik ücreti,

Eksperlik ücreti,

Komisyoncu, ajan ve simsar sıfatıyla alınan nispi ücretler,

Borsaya konu alıcı ve satıcının ihtilâfi halinde alınan hakem ücretleridir,

- D) Kira gelirleri (gayrimenkul)
- E) Mevduat faizleri,
- F) Hisse senetleri temettüleri.

5.5. Yayın Faaliyetleri

Borsada muamele gören maddeler günlük, haftalık, aylık, yıllık bültenler vasıtasıyla diğer borsalar ve ilgili kuruluşlara gönderilmektedir.

Ayrıca diğer kişi ve kuruluşlarca yayımlanan Kanun-Tüzük, Yönetmelikler üyelerimize bildirilmekte ve üyelerimizin istekleri doğrultusunda kendilerine müşavirlik hizmetleri verilmektedir.

İzmir Ticaret Borsasında işlem gören pamuk fiyatları talepleri halinde ilgili üyelerimize bildirilmektedir.

İki aylık sürelerle yayınladığımız Borsanomi Dergisi hem tüm üyelerimize ve üst kurulumuza, hem de protokol ve kütüphaneler başta olmak üzere ilgili kamuoyuna dağıtılmaktadır.

5.6. Borsa Tescilleri

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın onaylarıyla borsalarda işlem gören maddeler "Ticaret Borsalarına kote edilen maddeler" olarak 241 ürün borsalarda işlem görmektedir.

Borsalara dahil maddelerin en az miktarları üzerinde yapılan alım-satım işlemlerinin borsalarda tescili zorunludur.

Borsamız yasadan kaynaklanan bu görevlerini yerine getirirken tarım ve hayvancılık sektörlerinde üretici, tacir ve tüketicilerin hak ve menfaatlerini korumakta, haksız rekabetin önlenmesini sağlamakta ve vergi ziyanın önüne geçilmesine yardımcı olmaktadır.

Bir maddenin borsaya dahil edilebilmesi için aranan özellikleri genel olarak şöyle sıralanabilir:

O yörede ürünün önemli miktarda üretilmesi veya ithalat-ihracatının yapılması,

Standartlarının veya tiplerinin tespit edilmiş olması, veya numune ile temsil edilebilmesi,

Stoklamaya elverişli olması ve çabuk bozulan mallardan olmaması,

Alınıp satılabilecek asgari miktarının günün şartlarına göre belirlenmiş olması,

Borsa meclisinin; o maddeyle ilgili tescil kararı olması, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca onaylanması,

5.7. Ticaret Borsaları Kotasyonuna Dahil Maddeler (Ana Grup İtibariyle)

Hububat ve Hububat Mamulleri,
Bakliyat,
Yağlı Tohumlar,
Küspeler,
Nebati Yağlar,
Bitkisel ve Hayvani Yağlar,
Bitkisel ve Hayvansal Gıda Maddeleri,
Kuru ve Yaş Meyveler,
Orman Mahsulleri,
Tekstil Hammaddeleri,
Canlı Hayvanlar,
Deriler,
Çeşitli Maddelerdir.

Antalya Ticaret Borsası, kendi kapsama alanında anlamlı yoğunlaşmaya sahip ana grupları, gerekli prosedürleri yerine getirerek, kotasyonuna dahil etmiştir. Diğer taraftan bu türden kotasyon listeleri statik yapıya değıildir. Bölgenin ve sektörün zaman içerisindeki gelişimine paralel olarak bu listelerde değıişimler veya güncelleştirmeler yapılagelmektedir.

Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı'nın 02/12/1988 tarih ve 1988/789 sayılı onayıyla 01/03/1989 tarihinden itibaren yürürlüğe konulan Borsa Kotasyonuna Dahil Maddeler, güncelleştirilmiş haliyle aşağıda verilmektedir:

Tablo-5.2. ATB Kapsamındaki Maddeleri Gösterir Kotasyon Cetveli

Maddenin Adı	En az Miktar	Maddenin Adı	En az miktar”
I)HUBUBAT		VII) ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	
Arpa	100 Kg	A)Bitkisel Gıda Maddeleri	
Buğday	100 Kg	Tahin	100 Kg
Çavdar	100 Kg	Kanola	500 Kg
Çeltik	100 Kg	Pekmez (üzüm-harnup)	150 Kg
Mısır	100 Kg	Patates	200 Kg
Pirinç	100 Kg	Sarımsak	200 Kg
Yulaf	100 Kg	Kabak	200 Kg
II) HUBUBAT MAMULLERİ		Mantar	500 Kg
Buğday Kepeği	100 Kg	B) Hayvansal Gıda Maddeleri	
Buğday Unu	144 Kg	Büyük Baş Hayvan Etleri	25 Kg
Bulgur	100 Kg	Küçük Baş Hayvan Etleri	16 Kg
III) BAKLIYAT		Peynir	16 Kg
Burçak	100 Kg	Bal	100 Kg
Kuru Börülce	100 Kg	Yumurta	500 Adet
Kuru Fasulye	100 Kg	Sade yağ	85 Kg
Mercimek	100 Kg	Tere yağ	85 Kg
Nohut	100 Kg	Canlı Tavuk ve Piliç	250 Adet
IV) YAĞLI TOHULAR		Tavuk ve Piliç Eti	50 kg
Anason	100 Kg	Peynir (Beyaz-Tulum-Kaşar)	100 Kg
Ay Çiçeği	100 Kg	Yoğurt	100 Kg
Pamuk Çekirdeği (Çiğit)	500 Kg	Hindi Eti	100 Kg
Soya Fasulyesi	200 Kg	VIII) KURU VE YAŞ MEYVELER	
Susam	100 Kg	A) Kuru Meyveler	
Yer Fıstığı	100 Kg	Keçi Boynuzu (Harnup)	100 Kg
V) KÜSPELER		B) Yaş Meyveler	
Soya Küspesi	500 Kg	Altıntop	500 Kg
Pamuk Çekirdeği Küspesi	500 Kg	Limon	500 Kg
Ay Çiçeği Küspesi	500 Kg	Mandarin	500 Kg
VI) NEBATİ YEMEKLİK YAĞLAR		Portakal	500 Kg
Ay Çiçeği Yağı	50 Kg	Nar	500 Kg
Pamuk Yağı	50 Kg	XII) SU ÜRÜNLERİ	
Soya Yağı	50 Kg	Balık (Deniz ve Çiftlik)	50 Kg
Zeytin Yağı	50 Kg	Kerevit	50 Kg
Nebati Margarinler	50 Kg	Ceviz	100 Kg
IX) TEKSTİL HAMMADDELERİ		XIII) ORMAN MAHSULLERİ	
İpek Kozası	5 Kg	Defne Yaprağı	500 Kg
Pamuk (Mahlıç)	50 Kg	Kekik (Kekik Otu)	300 Kg
Çekirdekli Pamuk (Kütlü)	100 Kg	Adaçayı	300 Kg
Pamuk İpliği	500 Kg	Ihlamur	50 Kg
Yapağı	25 Kg	Kavak	1000 Kg
X) KASAPLIK CANLI HAYVANLAR		XI) HAM DERİLER	
A) Büyük Baş Canlı Hayvanlar	50 Kg	Büyük Baş Hayvan Derileri	50 Adet
B) Küçükbaş Canlı Hayvanlar	15 Kg	Küçük Baş Hayvan Derileri	3 Adet

5.8. Borsanın İşlem Hacmi

Borsanın 2007-2009 yılları arasındaki işlem hacimleri ve yıllık gelişmeleri aşağıda verilmiştir:

Tablo-5.3. ATB Tescil ve İşlem Hacmi Cetveli

AYLAR	ÜRÜN GRUBU	2008 (YTL)	2009 (TL)	2010 (TL)	Değişim 08-09 %	Değişim 09-10 %
OCAK	HUBUBAT VE MAMULLERİ	7.232.295,84	22.954.278,49	8.942.593,83	217,39	-61,04
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	10.894.715,78	8.869.295,59	12.413.704,33	-18,59	39,96
	KURU VE YAŞ MEYVELER	24.601.016,82	24.050.357,25	32.282.165,16	-2,24	34,23
	ÇEŞİTLİ MADDELER	2.188.740,64	2.078.539,29	2.065.617,09	-5,03	-0,62
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	6.342.252,54	5.610.109,73	5.004.613,04	-11,54	-10,79
	TOPLAM	51.259.021,62	63.562.580,35	60.708.693,45	24	-4,49
ŞUBAT	HUBUBAT VE MAMULLERİ	3.355.803,79	9.522.895,51	4.601.937,50	183,77	-51,68
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	10.998.323,62	9.724.338,18	14.923.600,80	-11,58	53,47
	KURU VE YAŞ MEYVELER	18.778.837,02	19.216.913,04	34.467.222,47	2,33	79,36
	ÇEŞİTLİ MADDELER	768.145,73	2.344.222,59	1.640.723,37	205,18	-30,01
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	4.685.371,66	4.234.631,62	6.637.989,13	-9,62	56,75
	TOPLAM	38.586.481,82	45.043.000,93	62.271.473,26	16,73	38,25
MART	HUBUBAT VE MAMULLERİ	3.318.747,79	7.576.613,20	14.166.088,19	128,3	86,97
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	11.704.021,02	7.013.953,28	14.523.305,62	-40,07	107,06
	KURU VE YAŞ MEYVELER	15.458.948,57	21.505.804,39	33.325.231,76	39,12	54,96
	ÇEŞİTLİ MADDELER	1.276.013,14	1.115.865,81	2.676.955,80	-12,55	139,90
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	4.694.500,30	3.569.992,36	5.887.862,99	-23,95	64,93
	TOPLAM	36.452.230,82	40.782.229,05	70.579.444,36	11,88	73,06
NİSAN	HUBUBAT VE MAMULLERİ	9.830.201,08	6.157.824,99	5.683.160,86	-37,36	-7,71
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	13.212.738,50	9.071.864,36	17.451.056,36	-31,34	92,36
	KURU VE YAŞ MEYVELER	19.542.144,55	31.065.030,71	36.423.228,39	58,96	17,25
	ÇEŞİTLİ MADDELER	1.314.995,10	1.185.014,86	4.413.305,20	-9,88	272,43
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	6.514.887,21	4.138.006,32	10.788.513,68	-36,48	160,72
	TOPLAM	50.414.966,44	51.617.741,25	74.759.264,49	2,39	44,83
MAYIS	HUBUBAT VE MAMULLERİ	5.084.511,59	3.895.815,41	2.164.173,09	-23,38	-44,45
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	11.518.393,74	9.167.347,50	15.622.532,32	-20,41	70,41
	KURU VE YAŞ MEYVELER	25.994.727,95	18.333.380,63	34.915.735,01	-29,47	90,45
	ÇEŞİTLİ MADDELER	901.801,27	1.750.515,87	1.881.921,45	94,11	7,51
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	7.769.619,76	6.223.110,22	8.869.175,58	-19,9	42,52
	TOPLAM	51.269.054,31	39.370.169,62	63.453.537,45	-23,21	61,17
HAZİRAN	HUBUBAT VE MAMULLERİ	16.283.494,68	14.895.507,51	7.230.851,19	-8,52	-51,46
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	11.075.373,49	11.344.648,45	16.903.106,66	2,43	49,00
	KURU VE YAŞ MEYVELER	15.267.244,79	16.818.192,72	25.293.582,69	10,16	50,39
	ÇEŞİTLİ MADDELER	969.491,55	783.266,39	6.843.173,78	-19,21	773,67
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	9.274.135,42	5.914.344,00	6.793.274,04	-36,23	14,86
	TOPLAM	52.869.739,93	49.755.959,07	63.063.988,36	-5,89	26,75

Tablo-5.3 (Devam)

TEMMUZ	HUBUBAT VE MAMULLERİ	20.236.954,27	17.844.472,33	4.270.485,97	-11,82	-76,07
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	10.619.142,72	10.329.835,94	15.923.776,68	-2,72	54,15
	KURU VE YAŞ MEYVELER	16.485.491,99	19.240.329,02	23.148.951,54	16,71	20,31
	ÇEŞİTLİ MADDELER	640.129,97	914.260,32	957.199,54	42,82	4,70
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	11.214.518,10	7.307.084,79	14.133.682,86	-34,84	93,42
	TOPLAM	59.196.237,05	55.635.982,39	58.434.096,59	-6,01	5,03
AĞUSTOS	HUBUBAT VE MAMULLERİ	6.095.243,46	8.535.864,98	5.726.626,95	40,04	-32,91
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	9.314.502,02	10.830.596,80	18.915.171,25	16,28	74,65
	KURU VE YAŞ MEYVELER	18.598.623,96	18.695.595,54	18.904.383,84	0,52	1,12
	ÇEŞİTLİ MADDELER	1.213.351,98	475.431,46	4.768.862,28	-60,82	903,06
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	9.555.580,94	6.994.778,04	17.098.708,07	-26,8	144,45
	TOPLAM	44.777.302,36	45.532.266,82	65.413.752,38	1,69	43,66
EYLÜL	HUBUBAT VE MAMULLERİ	9.583.694,96	7.250.898,38	9.026.831,26	-24,34	24,49
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	11.045.650,00	10.664.323,96	21.788.472,99	-3,45	104,31
	KURU VE YAŞ MEYVELER	21.329.410,83	21.492.284,44	20.585.070,77	0,76	-4,22
	ÇEŞİTLİ MADDELER	1.474.838,52	591.163,90	5.023.927,76	-59,92	749,84
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	10.757.063,04	10.226.596,15	14.239.042,19	-4,93	39,24
	TOPLAM	54.190.657,35	50.225.266,83	70.663.344,96	-7,32	40,69
EKİM	HUBUBAT VE MAMULLERİ	11.890.351,72	13.021.331,59	13.929.353,68	9,51	6,97
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	9.763.558,61	10.569.717,67	14.483.282,20	8,26	37,03
	KURU VE YAŞ MEYVELER	24.113.713,81	36.073.925,65	32.139.375,49	49,6	-10,91
	ÇEŞİTLİ MADDELER	7.637.403,65	10.766.613,59	16.723.365,46	40,97	55,33
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	8.511.972,79	7.080.475,71	14.051.286,67	-16,82	98,45
	TOPLAM	61.917.000,58	77.512.064,21	91.326.663,49	25,19	17,82
KASIM	HUBUBAT VE MAMULLERİ	15.481.930,47	15.693.742,61	11.562.635,51	1,37	-26,32
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	9.073.185,57	11.826.864,72	19.608.160,07	30,35	65,79
	KURU VE YAŞ MEYVELER	26.880.031,00	29.919.427,09	40.196.671,27	11,31	34,35
	ÇEŞİTLİ MADDELER	7.196.033,44	10.013.444,37	20.924.533,21	39,15	108,96
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	7.613.385,41	8.992.431,13	11.660.158,61	18,11	29,67
	TOPLAM	66.244.565,89	76.445.909,92	103.952.158,67	15,4	35,98
ARALIK	HUBUBAT VE MAMULLERİ	14.509.799,86	19.063.704,32	10.824.050,22	31,39	-43,22
	ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	9.406.777,97	11.543.266,99	14.517.708,58	22,71	25,77
	KURU VE YAŞ MEYVELER	20.993.467,91	38.465.729,55	27.104.830,75	83,23	-29,54
	ÇEŞİTLİ MADDELER	4.131.256,90	5.931.145,86	16.503.733,84	43,57	178,26
	KASAPLIK HAYVAN ET VE MAMULLERİ	5.653.745,57	7.502.569,54	6.731.280,44	32,7	-10,28
	TOPLAM	54.695.048,21	82.506.416,25	75.681.603,84	50,85	-8,27
	YILLIK TOPLAM İŞLEM HACMİ	621.872.306,38	677.989.586,69	860.308.021,31	9,02	26,89

5.9. Yönetmel Proje ve Ar-ge Faaliyetleri

Antalya Ticaret Borsası Yönetimi ve Meclisi olarak 2010 yılında gerçekleştirdiğimiz proje ve Ar-Ge faaliyetlerini iki ana grupta değerlendirebiliriz; bunlardan ilki geçmişten devam eden çalışmalarla ilgilidir. İkincisi ise henüz başlanan çalışmalarımızdır. Bu iki ana gruptaki faaliyetlerimizi de; girişimler, toplantılar, projeler ve etkinlikler olarak gruplandırabiliriz.

- Organize Tarım Bölgeleri,
- Ürün İhtisas Borsaları,
- Canlı Hayvan Borsası,
- ISO 9001 kalite Belgesi ve Akreditasyon çalışmaları ile
- EXPO2016 Fuarı, Growtech Tarım Fuarı, Çiçek Festivali, Mantar Festivali, Kentimize gelecek doğal gaz şirketine ortaklığımız, kalıntı laboratuvarına verdiğimiz destek gibi faaliyetlerimiz geçmişten bu yana sürdürdüğümüz çalışmalardan bazılarıdır.

2010 yılı itibariyle başladığımız;

- YÖREX Yöresel Ürünler Fuarı,
- ZEYTİNPARK Projesi,
- Kampusten İşe AB Projesi,
- Tarımda Küçük İşletme Kalmasın Projesi,
- İstihdam Ofisi Projesi,
- Defne-Kekik-Adaçayı ürünlerinin verim kayıplarını azaltma TAGEM Projesi,
- Siyah Mersin Yetiştiriciliği TAGEM Projesi,

gibi faaliyetlerimiz de yürütmekte olduğumuz güncel çalışmalarımızdan bazılarıdır.

5.10. Sosyal ve Kültürel Etkinlikler

1. ANTALYA TİCARET BORSASI SEMT POLİKLİNİĞİ

3,500 m² alanda kurulu Semt Polikliniği 25.05.2000 tarihinde Sağlık Bakanı Osman DURMUŞ tarafından açılmıştır.

Borsamız tarafından armağan edilen bir ambulans acil servis hizmetinde kullanılmaktadır. Genel cerrahi, Ortopedi, Kadın doğum, Göz, Üroloji, Çocuk, Cildiye, Kulak-Burun-Boğaz, Fizik Tedavi, Diş, Röntgen, Ultrason poliklinik hizmetleri verilmektedir.

2. ANTALYA TİCARET BORSASI ANADOLU TİCARET ve TİCARET MESLEK LİSESİ

8.500 m² alanda kurulu 40 derslikli lise, 13.10.1997 tarihinde dönemin Cumhurbaşkanı Sn.Süleyman **DEMİREL**'in huzurlarıyla açılmış ve 1997-98 yılında eğitime başlamıştır. Okulumuzda bilgisayar destekli eğitim verilmektedir.

Anadolu Ticaret ve Ticaret Meslek Lisesinde 890 öğrenci İngilizce hazırlıklı olarak eğitim görmektedir. Her iki lisede 68 öğretmen görev yapmaktadır.

6. 2011 Yılı Hedefleri ve Planları

2010 yılında kentimizin tarım ve tarımsal ticaret yapısıyla ilgili sorunları ve çözüm önerilerini gündeme getirmiş olmanın, konu ile ilgili projeler üretmenin ve bunları kamuoyu ile paylaşmanın üzerine kurulu planlamalarımızı yetkin bir şekilde hedeflerine ulaştırdığımızı söyleyebiliriz.

Borsa yönetimi olarak bir yıllık faaliyetimizin temel dayanağı olan katılımcı ve paylaşımcı anlayış ve birlikte hareket ederek sinerji üretme gayretimizin bir uygulamasını, çalışma grupları organizasyonu ile gerçekleştirmeye çalıştık. Bu uygulamanın ilk ürünlerini de aynı yıl içerisinde almayı başardık.

2010 yılında da giderek artan bir yoğunlukta bu çalışma grupları organizasyonunu geliştirmeye devam ettik. Böylece ekip çalışması alışkanlığını Borsa faaliyetleri geneline yaymaya çalıştık.

2010 yılında uygulamaya koyduğumuz birincil projemiz, Zeytinpark Projesidir. Vakıf Zeytinliği olarak bilinen yaklaşık 2.630 da alana sahip zeytinliği, Antalya'mızın tüm sivil karar vericileri ile birlikte hareket ederek kentimize kazandırmak amacındayız.

2010 yılındaki bir diğer ana projemiz BAGEV ile birlikte yürüttüğümüz İstihdam Ofisi Projesidir. Bu proje, kent ve bölge işsizliğinin ülke ortalamasının çok üzerinde olması nedeniyle çok önemsemiğimiz faaliyetlerimizdendir.

2009 yılında hazırlıklarını yaptığımız tıbbi ve aromatik bitkiler ile siyah mersin ürününün kent ve ülke ekonomisine daha yararlı bir düzeyde katkı sağlamasına yönelik iki adet projemizi, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün (TAGEM) değerlendirmesine sunduk Her iki projemiz de yapılan değerlendirmeleri başarıyla geçerek uygulamaya kondu. Diğer taraftan Kampusten İşe Projemizi başarı ile 2010 yılında tamamladık devamını getirmek konusunda özellikle ziraat fakültesi öğretim üyelerinden ve öğrencilerinden talepler almaktayız.

Öteden beri hazırlıklarını sürdürdüğümüz, ancak üniversitedeki görevlendirme sorunları nedeniyle ağır ilerleyen Canlı Hayvan Borsası, Organize Tarım Bölgesi ve Ürün İhtisas Borsası projelerimizi 2010 yılında fizibilite etüdü hazırlama düzeyinde devam ettirmeye çalıştık.

Borsa yönetimi olarak 2006 yılında ilk örneklerini verdiğimiz sektör araştırmalarını ve eğitim çalışmalarını, 2010 yılında geliştirerek devam ettirdik. Tarım ve tarımsal ticaretin en yoğun sektörlerini oluşturan yaş meyve ve sebze, mısır başta olmak üzere hububat, örtü altı üretim, süs bitkileri üretimi ve mantar üretimi sektörleriyle ilgili sorunları tespit etme ve çözüm önerileri hazırlama planları öncelikli konularımız oldu ve olmaya da devam edecektir.

2011 yılındaki hedeflerimiz ve planlamalarımız, 2010 yılında başlayan çalışmalarımızı sürdürmek, geliştirmek ve uygulamaya koymak üzerine kuruludur. Bu arada 2011 yılında yönetim olarak, üyelerimizin yaşamakta olduğu mesleki, ticari ve mevzuat sorunlarına büyük bir titizlikle ve duyarlılıkla eğilmeye, çözümler üretmeye ve karar vericiler nezdinde baskı oluşturmaya devam edeceğiz.

Tarım ve tarımsal ticarete standardizasyon, organizasyon ve planlama çalışmalarının projelendirilmesi önemini koruyacaktır.

Borsamız ilgi alanlarına yönelik sektörel araştırmalar için ortak çalışmalar yapılması ile ilgili planlarımız güncelliğini korumaya devam edecektir.

Borsamızın kurumsal düzeyde sahip olduğu ISO: 9000 Kalite Yönetim Sistemi belgesi ile AB Akreditasyon belgesi gereklerini yerine getirmeye devam edecektir.

Sonuç ve Değerlendirme

2008 Yılı ikinci yarısında patlayan küresel finansal kriz, 2009 yılı boyunca ve tüm hızıyla gelişmiş ekonomileri etkisi altına almıştır. Bu etki, dünya dış ticaret hacmini yaklaşık olarak %30 oranında daraltmıştır. Diğer taraftan milli gelir büyümeleri de negatif düzeyde seyretmiştir. Doğal olarak işsizlik düzeyleri de rekor düzeylerde artmıştır. Bu ülkelerin kamu borç yükleri de milli gelirlerini aşan düzeylere çıkmıştır. Ödenemez borçlar yüzünden başta ABD ve AB merkez bankaları olmak üzere bir çok merkez bankası ciddi miktarlarda para basma ve faizleri indirme ya da yükseltmeme yolunu seçmişler, böylece piyasaları mümkün olduğunca likit bırakmışlardır. Bu yöntemin ileride ciddi enflasyon baskıları doğuracağı kaçınılmazdır.

Ülkemizde de 2009 yılı kriz yılı olarak geçmiştir. Yaşadığımız %-5'lik küçülme ve %14'lük işsizlik oranları OECD ülkelerinin en yükseği düzeyinde olmuştur. Bu derece yüksek oranda kriz yaşamamızın salt nedeni, küresel kriz olmaması, onun etkilerini artıran kendi darboğazlarımız da bu

ANTALYA TİCARET BORSASI
2010 YILI EKONOMİK RAPORU

28/07/2011

95 / 95

olumsuz oranlarda ciddi etkili olmuştur. Keza dış ticaretimiz de ciddi boyutlarda daralmıştır. Bu sürede tek olumlu gelişme yükselmeyen enflasyon olmuştur. Zira, dolarize olmuş ekonomimize değerli TL, enflasyonist baskıyı engelleyen bir güç katmıştır.

Reel faizlerimizin OECD ülkelerinin en yükseği olması, sıcak para girişleri itibariyle hala ciddi bir cazibe kaynağı oluşturmaktadır. Ancak iç ve dış pek çok etkiyle oluşan bu değerli TL düzeyinin ilelebet sürdürülme olanağı bulunmamaktadır.

Yukarıda ifade edilen risklerin gerçekleştiği 2009 yılının tüm zorlayıcı ve yıkıcı koşullarına rağmen, 2010 yılının kabul edilebilir veya yönetilebilir nitelikte bir ekonomik iklimde geçirildiği dikkate alınır, genel ekonominin üzerinde bir performans ile yılı geçirmiş olmak kurumumuz bakımından hedeflere uygun bir gerçekleşme olmuştur.

Bu Raporda, 2010 yılı ekonomik gelişmelerinin bir zaman serisi algılayışı ile değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Yapılan tespit ve değerlendirmelerin Borsamız faaliyetlerine yansımaları sayısal olarak farklı boyutlarda ve detayda gösterilmeye çalışılmıştır.

2010 yılı genel olarak Borsamız faaliyetleri bakımından, özellikle Türkiye ortalamasının çok üzerinde, %27'lik bir büyüme ile geçirilmiştir.